

OCENA STANU SANITARNEGO I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO W ROKU 2023

Wojewódzka Stacja
Sanitarno-Epidemiologiczna
w Poznaniu

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŹNYCH	4
II. JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA	38
III. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK	44
IV. STAN SANITARNY PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ	59
V. WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY	90
VI. NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI	99
VII. HIGIENA RADIACYJNA	115
VIII. WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH	123
IX. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ	133
X. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	147
XI. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA	155
ZAKOŃCZENIE	179

WSTĘP

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego wypełniała obowiązki statutowe wynikające w szczególności z ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 416). Podejmowano szereg działań mających na celu zapobieganie występowaniu chorób, zwłaszcza zakaźnych i zawodowych. Sprawowano zapobiegawczy i bieżący nadzór sanitarny w zakresie zdrowia publicznego, opierając się na analizie ryzyka dla zdrowia i życia mieszkańców Wielkopolski.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, aby zapewnić maksymalny poziom bezpieczeństwa sanitarnego, wykonywali zadania związane m.in. z monitorowaniem sytuacji epidemiologicznej, nadzorem nad bezpieczeństwem żywności, żywienia i wody przeznaczonej do spożycia, środkami zastępczymi oraz kosmetykami. Czuwali nad higieną środowiska pracy, radiacyjną, a także sprawdzali stan sanitarny miejsc, w których przebywają ludzie. W ramach prowadzonej działalności oświatowo-zdrowotnej i w zakresie promocji zdrowia realizowano liczne programy edukacyjne mające na celu przede wszystkim promowanie zdrowego stylu życia.

Duże wyzwanie dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2023 roku stanowiły kwestie związane ze szczepieniami. Od lat obserwuje się bowiem niepokojącą tendencję wzrostu liczby środowisk opornych (osób uchylających się od obowiązkowych szczepień). Systematycznie rośnie liczba dzieci niezaszczepionych co powoduje, że wzrasta zachorowalność na choroby, które udało się prawie całkowicie wyeliminować. Może to skutkować wystąpieniem w niedalekiej przyszłości tzw. epidemii wyrównawczych. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego podejmowali więc szereg działań informacyjnych i edukacyjnych, mających na celu zachęcenie do wykonywania szczepień.

W 2023 roku w woj. wielkopolskim zaobserwowano znaczny wzrost liczby przypadków zachorowań na legionelozę. W związku z tym pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi prowadzili wzmożony nadzór nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa zdrowotnego wody przez zarządzających obiektami. W szczególności dotyczyło to jakości ciepłej wody w instalacjach budynków placówek opieki medycznej, domach pomocy społecznej, hotelach czy schroniskach młodzieżowych.

Poniższa „Ocena stanu sanitarnego i sytuacja epidemiologiczna województwa wielkopolskiego w roku 2023” sporządzona została w oparciu o dane zebrane z obszaru woj. wielkopolskiego. Podsumowuje ona działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną przeprowadzone w ramach bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego. Opracowanie to przedstawia działania podejmowane przez pracowników Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu oraz 31 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych woj. wielkopolskiego w celu poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców naszego regionu. Ma ono na celu także przekazanie wiedzy m.in. instytucjom naukowym, przedstawicielom administracji rządowej oraz każdemu, kto jest zainteresowany tematem zdrowia publicznego.

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie większości chorób zakaźnych w woj. wielkopolskim w 2023 roku była zadowalająca.

Był to pierwszy rok, od czasu ogłoszenia epidemii COVID-19 w Polsce, w trakcie którego nie obowiązywał nakaz kwarantanny lub izolacji. Od 1 lipca 2023 roku zniesione zostały ostatnie regulacje, mające na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się SARS-CoV-2, m.in. nakaz noszenia maseczek w aptekach, szpitalach i innych placówkach medycznych.

Liczba rejestrowanych w 2023 roku zakażeń znacznie zmalała. Związane to było między innymi ze zmniejszeniem częstotliwości testowania. Ograniczało się ono jedynie do testów przeprowadzanych w szpitalach lub przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Ponadto część osób, dzięki szczepieniom i wymianie wariantów wirusa w środowisku (na bardziej zaraźliwe, a mniej śmiertelne), przechorowała COVID-19 w sposób łagodny lub bezobjawowy (co również wpłynęło na liczbę wykonanych testów).

W 2023 roku w Polsce odnotowano wzrost częstości występowania zachorowań na szkarlatynę, ospę wietrzną, grypę oraz RSV.

Zaobserwowano również wzrost liczby przypadków zachorowań na legionelozę. Wyższe niż zazwyczaj temperatury powietrza spowodowały powstanie sprzyjających warunków do namnażania się bakterii z rodzaju legionella w instalacjach wewnętrznych.

1. Liczba zachorowań i współczynniki zapadalności dla wybranych chorób zakaźnych w woj. wielkopolskim w latach 2021-2023

Tab. 1. Liczba zachorowań i zapadalność na wybrane choroby zakaźne w woj. wielkopolskim w latach 2021-2023

Lp.	Jednostka chorobowa	Rok 2021		Rok 2022		Rok 2023	
		l. zach.	zap.	l. zach.	zap.	l. zach.	zap.
1	AIDS	11	0,32	17	0,49	18	0,52
2	Nowo wykryte zakażenia HIV	131	3,75	213	6,1	209	5,99
3	Dur brzuszny	-	-	-	-	-	-
4	Dury rzekome A, B i C	1	0,03	-	-	-	-
5	Salmonelozы – ogółem, w tym zatrucia pokarmowe	549	15,72	587	16,76	524	15,01
		530	15,18	550	15,74	488	13,98
6	Bakteryjne zatrucia pokarmowe (inne) ogółem	7	0,2	41	1,17	20	0,57
7	Bakteryjne zakażenia jelitowe (inne) ogółem	1604	45,94	1823	52,18	1777	50,91
8	Wirusowe zakażenia jelitowe – ogółem	1724	49,38	5461	156,32	2848	81,6
9	Czerwonka bakteryjna	5	0,14	1	0,03	6	0,17
10	Biegunki u dzieci do lat 2	1879	2655,98	2849	4299,66	2351	3859,48
11	Krzusiec	5	0,14	21	0,6	42	1,2
12	Tężec ogółem, w tym noworodków	-	-	-	-	-	-
13	Odra	1	0,03	1	0,03	1	0,03
14	Różyczka, w tym wrodzona	3 -	0,09 -	18 -	0,52 -	21 -	0,6 -
15	Ospa wietrzna	6443	184,54	18972	543,05	23440	671,56
16	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	49	1,4	60	1,72	85	2,44
17	Ostre porażenia wiotkie u dzieci do 14 lat	8	1,38	6	1,04	10	1,76
18	Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i/lub mózgu – ogółem	130	3,72	135	3,86	246	7,05
19	Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> – ogółem, w tym zapalenie opon i/lub mózgu	2	0,06	17	0,49	27	0,77
		-	-	1	0,03	3	0,09
20	Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> – ogółem, w tym zapalenie opon i/lub mózgu	114	3,27	243	6,96	334	9,57
		14	0,4	16	0,46	30	0,86
21	Inwazyjna choroba meningokokowa – ogółem	7	0,2	11	0,31	10	0,29
22	Inwazyjna choroba meningokokowa – zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	4	0,11	7	0,2	5	0,14

23	Kiła ogółem	197	5,64	294	8,42	369	10,57
24	Rzeżączka	50	1,43	80	2,29	147	4,21
25	Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie	90	2,58	94	2,69	175	5,01
26	Wirusowe zapalenie wątroby, w tym:						
	wzw typu A	9	0,26	40	1,14	24	0,69
	wzw typu B	267	7,65	322	9,22	335	9,60
	wzw typu C	278	7,96	361	10,33	416	11,92
	wzw inne i nieokreślone	-	-	5	0,14	3	0,09
27	Ciężkie ostre zapalenia wątroby o nieustalonej etiologii u dzieci do 16 r.ż.	-	-	5	0,14	6	0,17
28	Zatrucia grzybami	-	-	-	-	1	0,03
29	Włośnica	1	0,03	-	-	1	0,03
30	Borelioza (Choroba z Lyme)	605	17,33	876	25,07	1270	36,39
31	Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego	-	-	-	-	5952	170,53
32	Zakażenia wirusem RSV, w tym u dzieci do lat 2	-	-	-	-	1322	37,88
		-	-	-	-	545	894,69
33	Grypa – ogółem, w tym grypa u dzieci (0-14 lat)	14	0,40	971	27,79	944	27,05
		10	1,73	490	84,80	352	62,09
34	Wścieklizna	-	-	-	-	-	-
35	Styczność i narażenie na wściekliznę/ potrzeba szczepień	329	9,42	418	11,96	617	17,68
36	Mpox (dawniej ospa mała)	-	-	19	0,54	-	-
37	Legioneloza – choroba legionistów	13	0,37	21	0,60	47	1,34
38	Legioneloza – gorączka Pontiac	-	-	5	0,14	5	0,14
39	Płonica (szkarlatyna)	213	6,1	1199	34,32	4809	137,78

2. Legionelozą

	Rok 2023	
	l. zach.	zap.
Legionelozą – choroba legionistów	47	1,34
Legionelozą – gorączka Pontiac	5	0,14

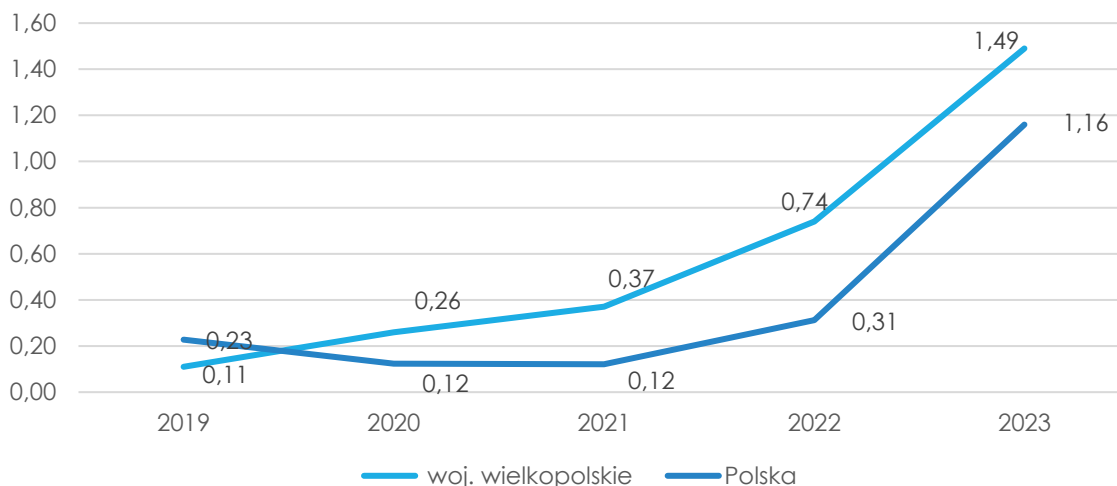
W 2023 roku w woj. wielkopolskim zaobserwowano znaczny wzrost liczby przypadków zachorowań na legionelozę w porównaniu z rokiem 2022. Tendencję wzrostową w liczbie zachorowań w Polsce i na świecie obserwuje się już od kilku lat. Jednak w roku 2023 wzrost ten był zdecydowanie większy niż w latach poprzednich.

W Polsce w 2023 roku zarejestrowano 436 przypadków (blisko czterokrotnie więcej niż w roku 2022 – 118 zachorowań). Duża ich część związana była z ogniskiem zachorowań na terenie powiatu rzeszowskiego. W celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, w placówkach opieki zdrowotnej w całej Polsce wprowadzono wzmożony nadzór, co mogło wpłynąć na zwiększenie liczby rozpoznawanych zachorowań.

W woj. wielkopolskim zarejestrowano 52 przypadki zachorowań (26 w 2022 roku). Większość dotyczyła osób starszych, obciążonych chorobami, z osłabionym układem odpornościowym. Młode, zdrowe osoby mogą przechodzić zakażenie skąpoobjawowo, a wyzdrowienie następuje zwykle samoistnie, po kilku dniach.

Rys. 1. Zapadalność na legionelozę w woj. wielkopolskim i w Polsce w latach 2019-2023

Legioneloza jest chorobą zakaźną. Nie można zarazić się nią od chorego człowieka. Źródłem zakażenia jest woda skolonizowana przez bakterie z rodzaju legionella. Zakażenie następuje poprzez wciągnięcie do układu oddechowego lub inhalowanie w postaci aerozolu wodno-powietrznego np. podczas korzystania z prysznica czy klimatyzacji. Obejmuje ona dwie postaci zachorowania: chorobę legionistów z dominującymi objawami zapalenia płuc oraz grypopodobną gorączkę Pontiac bez objawów zapalenia płuc.

Spośród 52 zarejestrowanych przypadków pierwszą postać (z zapaleniem płuc) zdiagnozowano u 47 chorych, natomiast drugą (bez zapalenia płuc) odnotowano u 5 chorych. Eksperti jako jedną z głównych przyczyn wzrostu liczby przypadków wskazują zmiany klimatyczne charakteryzujące się wzrostem temperatury i wilgotności powietrza, co może prowadzić do namnażania się bakterii z rodzaju legionella w instalacjach wewnętrznych.

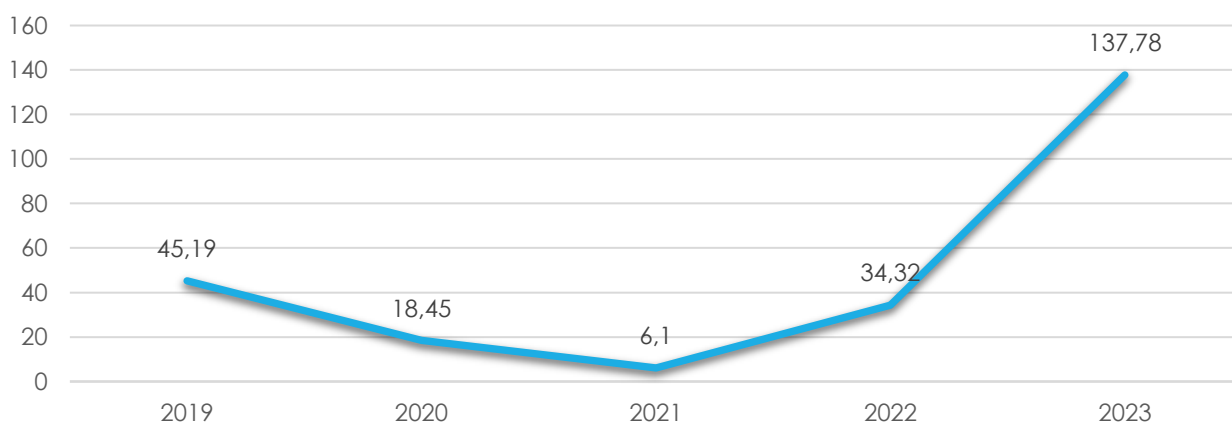
W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna monitorowała sytuację na bieżąco, a w przypadku wystąpienia zachorowania w obiektach użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego dokonywany był pobór próbek wody do badań.

3. Płonica (szkarlatyna)

Płonica (szkarlatyna)	Rok 2023	
	l. zach.	zap.
	4809	137,78

W roku 2023 w Wielkopolsce zgłoszono 4-krotnie więcej przypadków zachorowania na płonicę (4809) niż w 2022 roku (1199). Jest to najwyższa liczba zachorowań na płonicę odnotowana w woj. wielkopolskim w przeciągu ostatnich kilku lat. W czasie epidemii COVID-19 liczba osób chorych na płonicę znacznie zmalała dzięki działaniom zapobiegającym szerzeniu się epidemii (stosowanie maseczek, zakaz zgromadzeń, wprowadzenie nauki i pracy zdalnej). W czasie przedepidemicznym liczba zakażeń utrzymywała się na poziomie zbliżonym do roku 2022.

Rys. 2. Zapadalność na płonicę w woj. wielkopolskim i w Polsce w latach 2019-2023

Płonica inaczej nazywana **szkarlatyną** jest wywołana przez paciorkowce grupy A (*Streptococcus pyogenes*). Choroba na ogół objawia się w postaci bólu gardła z gorączką, często również z wymiotami. Charakterystyczny jest również czerwony język, z dobrze widocznymi brodawkami (tzw. język malinowy). Gardło jest żywoczerwone. W późniejszym etapie pojawia się szorstka, drobnoplamista wysypka na całym ciele. Zakażenie przenosi się drogą kropelkową np. podczas kaszlu lub poprzez skażone przedmioty np. zabawki lub żywność (w szczególności mleko i jego przetwory, jajka) oraz wodę.

4. Choroby szerzące się drogą pokarmową

Zatrucia i zakażenia pokarmowe

	Rok 2023	
	l. zach.	zap.
Salmonelozy – ogółem, w tym zatrucia pokarmowe	524 488	15,01 13,98
Bakteryjne zatrucia pokarmowe (inne) ogółem	20	0,57
Bakteryjne zakażenia jelitowe (inne) ogółem	1777	50,91
Wirusowe zakażenia jelitowe – ogółem	2848	81,6
Czerwonka bakteryjna	6	0,17
Biegunki u dzieci do lat 2	2351	3859,48

W 2023 roku odnotowano znaczny spadek liczby zgłoszonych bakteryjnych i wirusowych zakażeń jelitowych, w stosunku do roku 2022 (z 7284 do 4625).

Zaobserwowano także zmniejszenie częstości występowania zatruc pokarmowych. Zgłoszono 508 przypadków, czyli o 83 (14%) mniej niż w roku 2022 (591). Zarówno w 2023 roku, jak i na przełomie ostatnich lat przeważały intoksykacje bakteryjne wywołane przez pałeczki *Salmonella* (488 przypadków – 96,1% wszystkich zarejestrowanych zatruc pokarmowych). Nastąpił także spadek innych, bakteryjnych określonych i nieokreślonych zatruc pokarmowych, z 41 w 2022 roku do 18 w roku 2023. Ponadto, zgłoszono 1 zatrucie jadem kiełbasianym o nieustalonej etiologii oraz 1 zatrucie pokarmowe po spożyciu muchomora sromotnikowego.

W 2023 roku w woj. wielkopolskim zgłoszono 2351 przypadków biegunek i innych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2. Z ich powodu hospitalizowano 1163 dzieci (49,5%), a 1188 leczono ambulatoryjnie (50,5%).

Zgłoszono 104 ogniska zatruc i zakażeń pokarmowych (o 63 więcej niż w 2022 roku), 40 z nich wystąpiło na oddziałach szpitalnych, a 64 to zatrucia pokarmowe domowe, w placówkach publicznych lub na imprezach zorganizowanych. Zachorowało 469 osób, z których 223 były hospitalizowane.

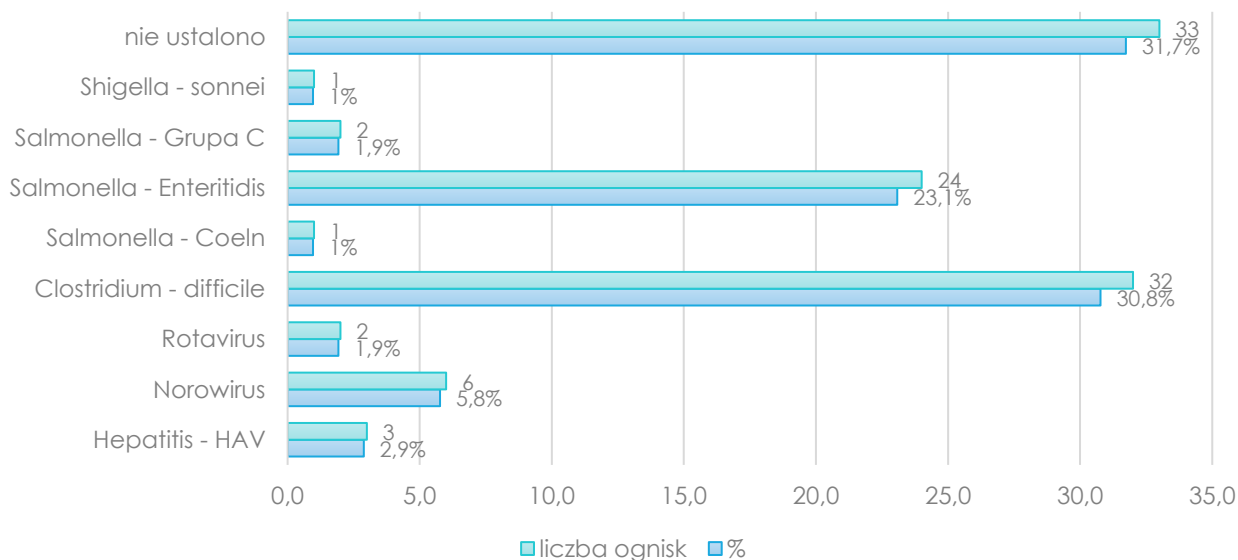
Większość zachorowań w ogniskach (68,2% – 320 przypadków) dotyczyła osób powyżej 14 roku życia. Pozostałe 149 zachorowań wystąpiło u dzieci do 14 roku życia (31,8%, w 2022 roku 241 przypadków), prawie połowa z nich (45,6% – 68 osób) wymagała hospitalizacji z powodu objawów chorobowych.

Czynnikami etiologicznymi w ogniskach były:

- bakterie (57,7%) – 60 ognisk (Clostridium difficile, Salmonella, Shigella sonnei),
- wirusy (10,6%,) – 11 ognisk (norowirus, rotavirus, Hepatitis – HAV).

W przypadku aż 33 ognisk (31,7%) nie udało się ustalić czynnika etiologicznego.

Rys. 3. Czynniki etiologiczne ognisk zatruc i zakażeń pokarmowych w 2023 roku

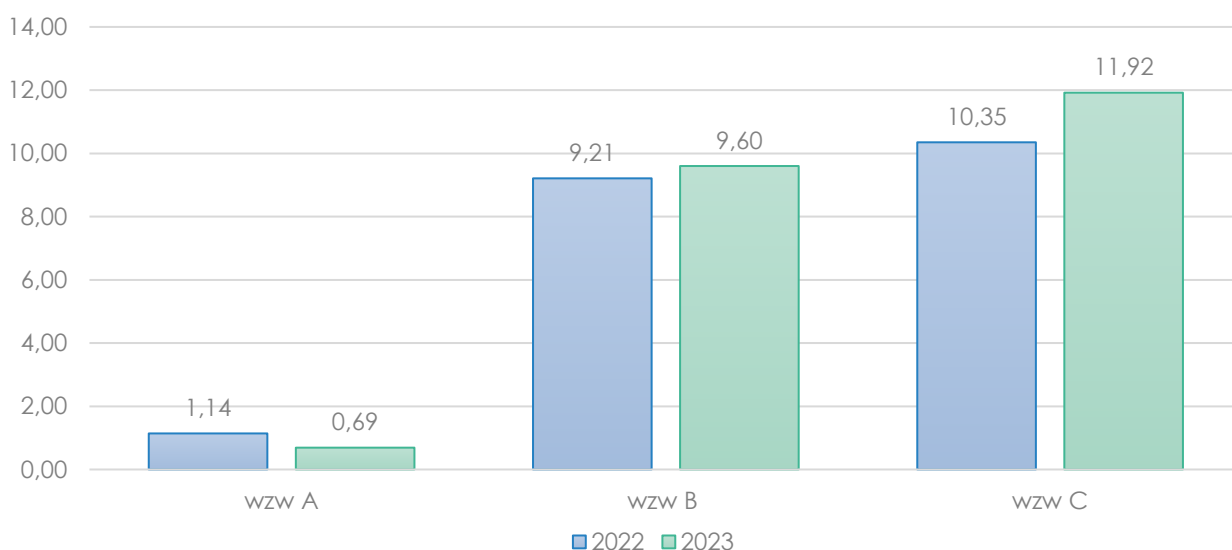

5. Wirusowe zapalenia wątroby

	Rok 2023	
	l. zach.	zap.
wzw typu A	24	0,69
wzw typu B	335	9,60
wzw typu C	416	11,92
wzw inne i nieokreślone	3	0,09

W 2023 roku w woj. wielkopolskim zaobserwowano wzrost liczby zachorowań w porównaniu z rokiem 2022 na wirusowe zapalenia wątroby typu B i C. Jednocześnie spadła liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu A oraz typu inne i nieokreślone.

Rys. 4. Struktura zapadalności na wirusowe zapalenia wątroby według typów w woj. wielkopolskim w latach 2022-2023

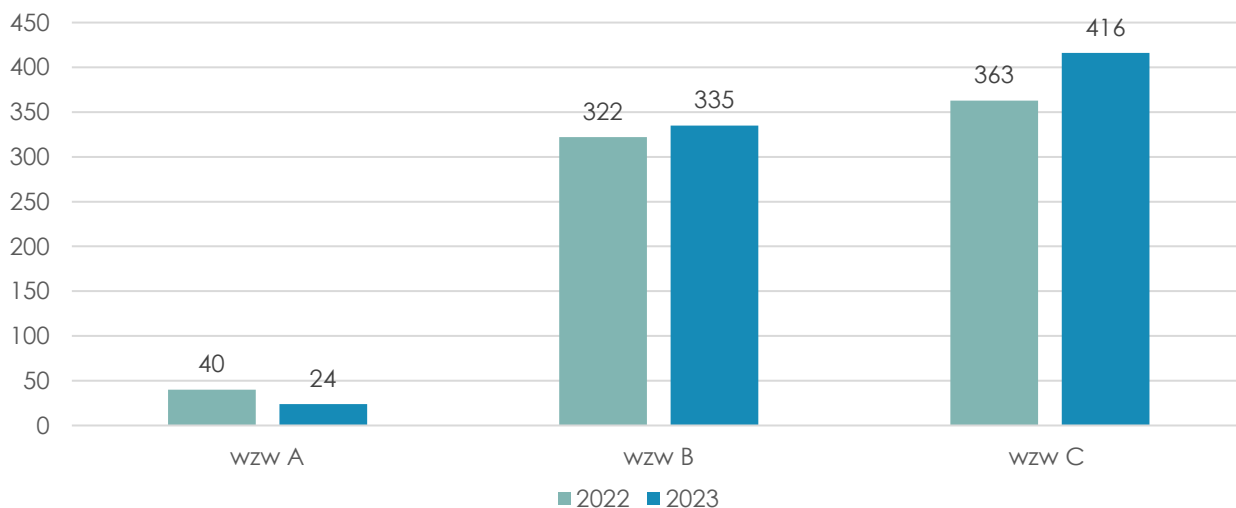
Odnotowano 24 przypadki zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, o prawie połowę mniej niż w 2022 roku (40 przypadków). Aż 7 z nich związanych było z domowymi ogniskami epidemicznymi.

Najskuteczniejszą metodą zapobiegania zachorowaniu na wirusowe zapalenie wątroby typu A są szczepienia, które zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych nie są obowiązkowe. Zaleca się je osobom z grup ryzyka, m.in. podróżującym do krajów o wysokiej lub pośredniej endemiczności czy pracującym przy produkcji i dystrybucji żywności.

W 2023 roku w woj. wielkopolskim zanotowano wzrost liczby zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B i C. Do zakażeń tymi typami żółtaczki może dochodzić:

- w placówkach medycznych (m.in. podczas zabiegów z naruszeniem ciągłości skóry i błon śluzowych, przy których nie są przestrzegane procedury zapobiegające zakażeniom),
- w gabinetach kosmetycznych,
- w gabinetach akupunktury i studiach tatuażu,
- przy dożylnym stosowaniu narkotyków,
- drogą kontaktów seksualnych.

Rys. 5. Liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby według typów w woj. wielkopolskim w latach 2022-2023

Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych profilaktycznie stosuje się obowiązkowe szczepienia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, natomiast w przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu C szczepionka nie istnieje.

W 2023 roku zarejestrowano także 3 przypadki zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu inne i nieokreślone oraz 6 przypadków ciężkich ostrych zapaleń wątroby o nieznannej etiologii u dzieci poniżej 16 roku życia. Zachorowania te objawiały się m.in. żółtaczką, wzrostem poziomu transaminaz w badaniu krwi i bólami brzucha. W przypadku tych zachorowań w trakcie diagnostyki wykluczono obecność znanych wirusów zapalenia wątroby.

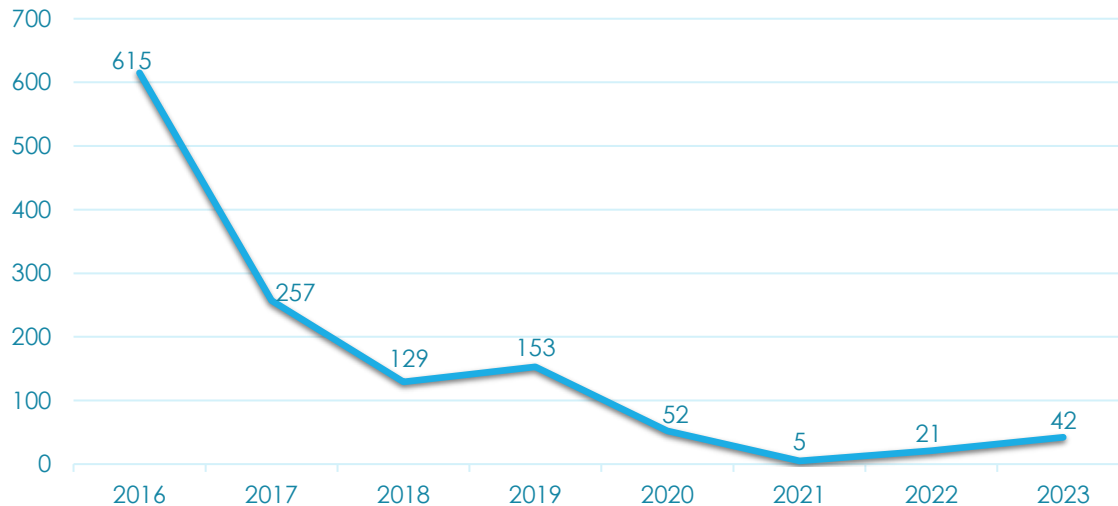
6. Wybrane choroby zakaźne wieku dziecięcego i realizacja programów ich eliminacji

	Rok 2023	
	I. zach.	Zap.
Krztusiec	42	1,2
Tęžec ogółem, w tym noworodków	–	–
Odra	1	0,03
Różyczka w tym wrodzona	21 –	0,6 –
Ospa wietrzna	23440	671,56
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	85	2,44
Ostre porażenia wiotkie u dzieci do 14 lat	10	1,76
Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i/lub mózgu – ogółem	246	7,05
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> – ogółem	27	0,77
w tym zapalenie opon i/lub mózgu	3	0,09
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> – ogółem	334	9,57
w tym zapalenie opon i/lub mózgu	30	0,86
Inwazyjna choroba meningokokowa – ogółem	10	0,29
Inwazyjna choroba meningokokowa – zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	5	0,14

Krzusiec, dzięki obowiązkowemu Programowi Szczepień Ochronnych, uznawany jest za chorobę stopniowo ustępującą. Przed rokiem 2014 obserwowano stabilną sytuację epidemiologiczną w zakresie zachorowań na krztusiec z liczbą przypadków nieprzekraczającą 100-200 rocznie. Wyjątek stanowił rok 2012, w którym odnotowano tzw. epidemię wyrównawczą, a liczba zachorowań wzrosła do 767. W kolejnych latach liczba zachorowań ulegała dynamicznym zmianom, od wzrostu w roku 2015 i 2016 (odpowiednio 498 i 615 przypadków), do znacznego spadku w latach kolejnych.

W roku 2023 zarejestrowano 42 przypadki krztuśca, 2-krotnie więcej niż w roku 2022 (21 przypadków). Zapadalność na krztusiec również wzrosła 2-krotnie (w 2023 roku – 1,2/100 tys., w 2022 roku – 0,6/100 tys.). Hospitalizacji wymagało 7 osób. Pozostali pacjenci leczeni byli ambulatoryjnie.

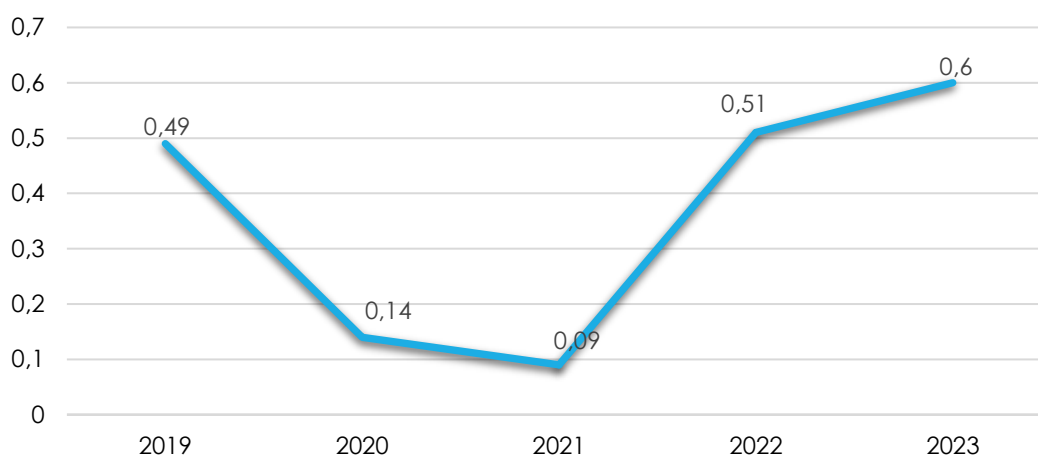
Rys. 6. Liczba zachorowań na krztusiec w woj. wielkopolskim w latach 2016-2023

Różyczka

W 2023 roku nastąpił nieznaczny wzrost liczby zachorowań na różyczkę (21 przypadków), w porównaniu z rokiem 2022 (18 przypadków). Współczynnik zapadalności dla woj. wielkopolskiego wyniósł 0,6/100 tys. i był nieco niższy od współczynnika zapadalności dla Polski (0,7/100 tys.). Podobnie jak w latach poprzednich nie odnotowano różyczki wrodzonej.

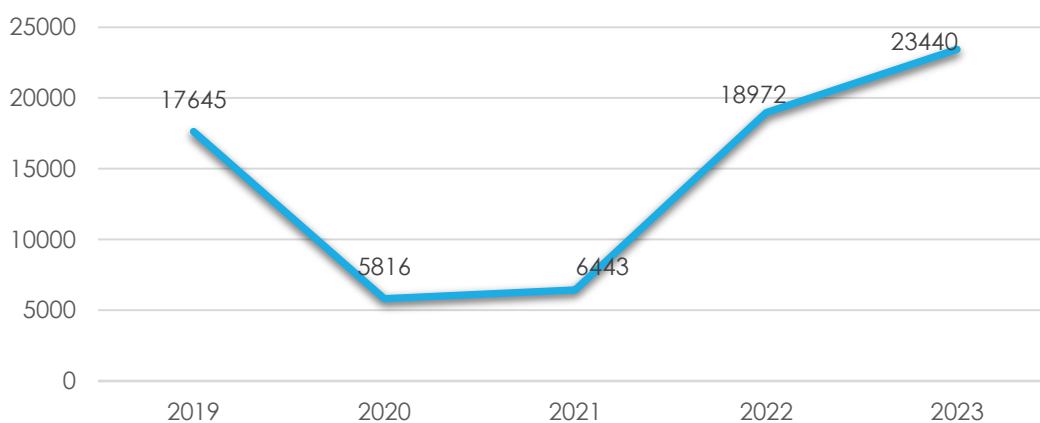
Rys. 7. Zapadalność na różyczkę w woj. wielkopolskim w latach 2019-2023

Ospa wietrzna

W roku 2023 nastąpił znaczny wzrost liczby zachorowań na ospę wietrzną (23440 przypadków) w stosunku do roku 2022 (18972 przypadki). Współczynnik zapadalności wyniósł 671,56/100 tys. i był o 23% wyższy niż w roku 2022 (543,05/100 tys.).

Rys. 8. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w woj. wielkopolskim w latach 2019-2023

Poliomyelitis (nagminne porażenie dziecięce lub choroba Heinego-Medina/polio) to ostra, wirusowa choroba zakaźna wywoływana przez trzy typy poliovirusów. Jest przenoszona głównie drogą pokarmową, rzadziej kropelkową. Do zakażenia najczęściej dochodzi poprzez bezpośredni kontakt z zakażoną osobą (zazwyczaj bezobjawową). Chorują głównie dzieci. Mimo, że choroba najczęściej przebiega bezobjawowo, u części chorych może doprowadzić do trwałego kalectwa lub śmierci. Jednym z groźniejszych następstw zakażenia jest ostre porażenie wiotkie (OPW). Od 1988 roku prowadzony jest ogólnosiwiatowy Program Eradykacji Poliomyelitis, koordynowany przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), dążący do całkowitej eliminacji wirusa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje program poprzez:

- nadzór nad wykonywaniem szczepień ochronnych,
- współpracę z ośrodkami hospitalizującymi dzieci z ostrymi porażeniami wiotkimi,
- monitorowanie zgłoszonych przypadków,
- przeprowadzanie badań wirusologicznych w celu wykluczenia zakażenia poliovirusami.

W Polsce poliomyelitis jest podejrzewane w każdym przypadku wystąpienia OPW w obrębie jednej lub więcej kończyn z obniżeniem lub zanikiem odruchów ścięgnistych w zajętych kończynach, bez innej znanej przyczyny, bez zaburzeń czucia i bez zaburzeń myślenia.

W roku 2023 w woj. wielkopolskim zarejestrowano 10 przypadków OPW u dzieci do 14 roku życia. W celu wykluczenia poliomyelitis u 8 dzieci udało się wykonać badanie wirusologiczne kału w laboratorium referencyjnym Zakładu Wirusologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego (NIZP PZH – PIB). We wszystkich przypadkach wyniki były ujemne. W 2 przypadkach próby kału nie zostały pobrane z uwagi na zgłoszenie przez szpital przypadków zbyt późno od wystąpienia u dziecka pierwszych objawów.

W rozpoznaniu końcowym u 9 dzieci ustalono wystąpienie Zespołu Guillaina-Barrégo, a w jednym przypadku ostrego poprzecznego zapalenia rdzenia w chorobie demielinizacyjnej ośrodkowego układu nerwowego.

Ponadto, zgodnie z rekomendacjami WHO, w 2023 roku udało się przebadać w kierunku polio również 23 próbki pobrane od osób z kontaktu z przypadkiem OPW (wspólne zamieszkanie) – wszystkie wyniki były ujemne.

7. Choroby przenoszone drogą płciową

	Rok 2023	
	l. zach.	zap.
Kiła ogółem	369	10,57
Rzeżączka	147	4,21
Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie	175	5,01

Kiła

W 2023 roku w woj. wielkopolskim zarejestrowano 369 zachorowań na kiłę, w tym kiłę:

- wczesną (179 przypadków),
- późną (11 przypadków),
- nieokreśloną i inne postaci kiły (179 przypadków).

Nie odnotowano zachorowań na kiłę wrodzoną.

Tab. 2. Liczba zachorowań i zapadalność na kiłę wg postaci klinicznej w Polsce i woj. wielkopolskim w latach 2022-2023

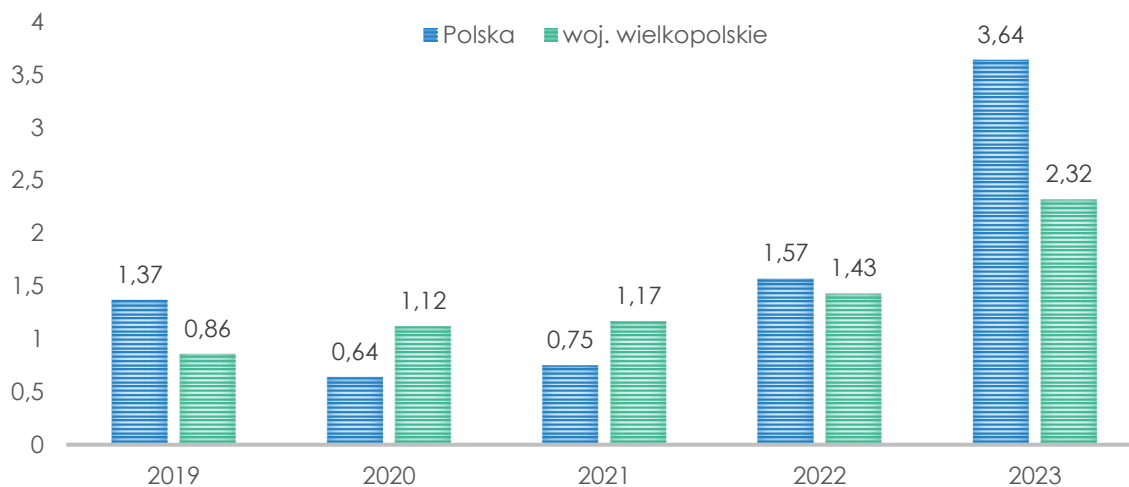
Rok	Zasięg	KIŁA					
		Kiła wrodzona		Kiła wczesna		Kiła późna, inna i nieokreślona	
		l. zach.	zap.	l. zach.	zap.	l. zach.	zap.
2022	Polska	5	1,58	833	2,20	1160	3,07
	woj. wielkopolskie	1	0,03	100	2,86	194	5,55
2023	Polska	7	2,21	1069	2,84	1919	5,09
	woj. wielkopolskie	0	0	179	5,13	190	5,44

Rzeżączka

W 2023 roku w woj. wielkopolskim zarejestrowano 147 przypadków zachorowań na rzeżączkę, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w roku 2022 (81 przypadków).

Zarówno w Polsce jak i woj. wielkopolskim w 2023 roku odnotowano także wzrost zapadalności na rzeżączkę w porównaniu z rokiem 2022.

Rys. 9. Zapadalność na rzeżączkę w Polsce i w woj. wielkopolskim w latach 2019-2023

8. Inne choroby zakaźne

Grypa i RSV

	Rok 2023	
	l. zach.	zap.
Grypa – ogółem	944	27,05
– w tym grypa u dzieci (0-14 lat)	352	62,09
Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego	5952	170,53
RSV – ogółem	1322	37,88
– w tym u dzieci do lat 2	545	894,69

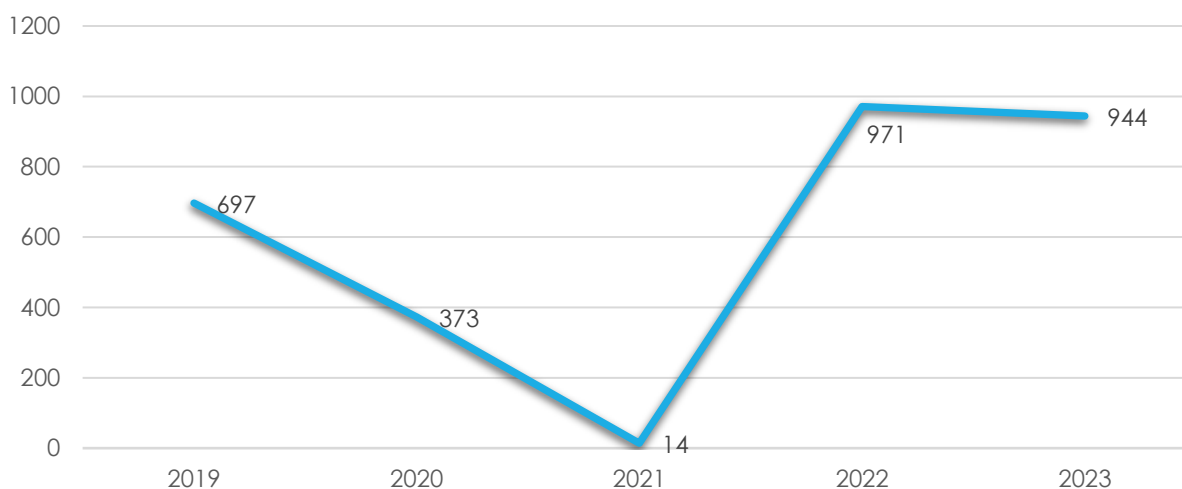
Od 10 stycznia 2023 roku w przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej wykonuje się szybkie testy antygenowe typu combo, które są refundowane przez NFZ. W 2023 roku w woj. wielkopolskim zarejestrowano 5952 przypadki grypy potwierdzonej tymi testami. Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców wyniósł 170,53.

Szybkie testy antygenowe typu combo, wykrywają w krótkim czasie zakażenie wirusem grypy (A bądź B), COVID-19 lub RSV, co ułatwia postawienie właściwej diagnozy i zastosowanie optymalnego leczenia. Testy kasetowe są szybszą i tańszą metodą diagnostyczną niż test PCR. **Test PCR** jest jednak testem zdecydowanie dokładniejszym i minimalizuje ryzyko otrzymania wyników fałszywie ujemnych lub fałszywie dodatnich. Ma on również jedną zasadniczą przewagę nad testem kasetowym, pozwala ustalić szczep wirusa. To właśnie na podstawie danych o rodzajach aktualnie krążących na danym terenie w danej populacji szczepów wirusa, ustala się skład antygenowy szczepionki przeciw grypie na kolejny sezon grypowy.

Konsekwencją wprowadzenia tańszych i szybszych testów antygenowych było wykonywanie mniejszej liczby laboratoryjnych testów PCR przez co ustalenie składu antygenowego szczepionki przeciw grypie może być mniej skuteczne.

W 2023 roku w woj. wielkopolskim nastąpił nieznaczny spadek (o 2,8%) liczby przypadków zachorowań na grypę potwierdzoną testem PCR (944 przypadki) w porównaniu z rokiem 2022 (971 przypadków).

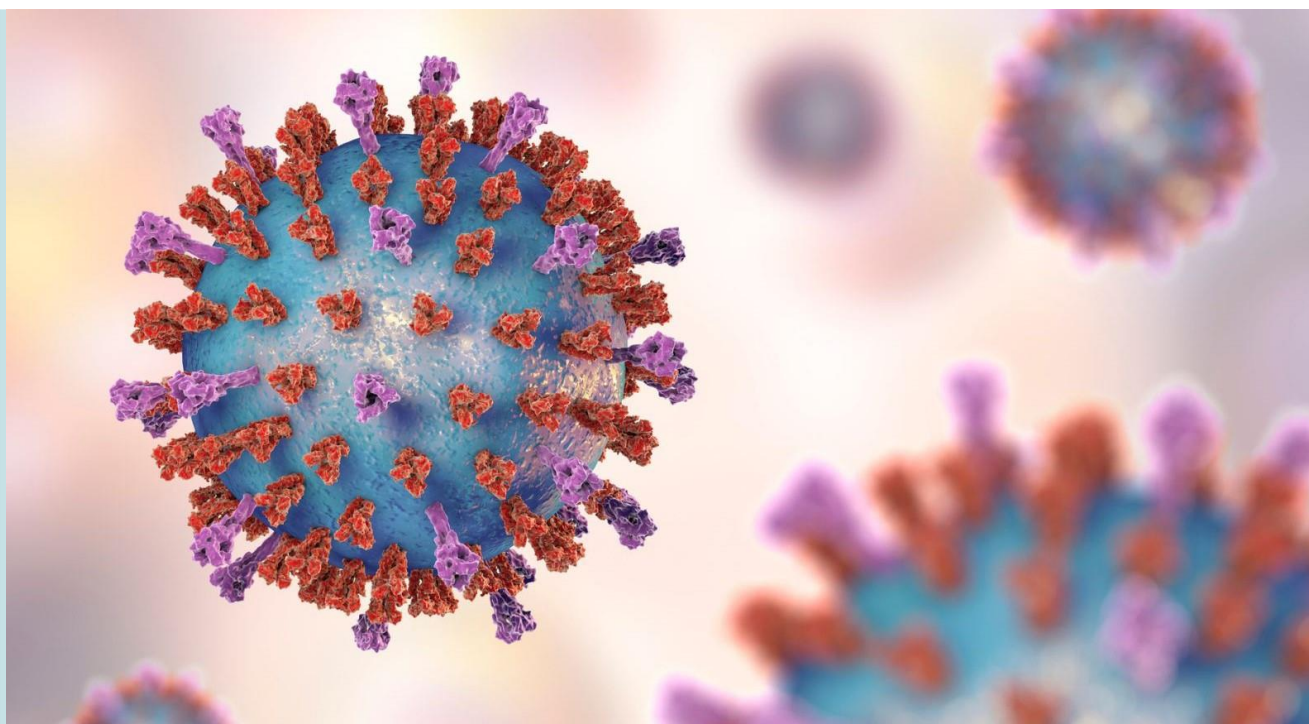
Rys. 10. Liczba zachorowań na grypę w woj. wielkopolskim w latach 2019-2023

Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców wyniósł 27,05 i był niższy od współczynnika zapadalności dla Polski (29,41).

Wśród laboratoryjnie potwierdzonych przypadków zachorowań na grypę większość dotyczyła osób hospitalizowanych (624 osoby). Spadek liczby zachorowań na grypę potwierdzonych testem PCR nie odzwierciedla sytuacji epidemiologicznej zachorowań na grypę w 2023 roku. Lekarze częściej wykonują pacjentom łatwiej dostępne i szybsze testy antygenowe. Z miesiąca na miesiąc obserwowany jest wzrost zachorowań na grypę potwierdzoną ww. testami.

RSV – syncytialny wirus oddechowy – to wysoce zaraźliwy wirus, który atakuje układ oddechowy – nos, gardło i oskrzela. Infekcję można łatwo pomylić np. z przeziębieniem lub grypą ze względu na podobieństwo objawów, do których zalicza się katar, kichanie, kaszel, gorączkę i zmniejszenie łaknienia. U starszych osób RSV może doprowadzić do zapalenia płuc i zaostrzenia chorób podstawowych takich jak np. astma czy przewlekła niewydolność serca, prowadząc do ciężkich powikłań, hospitalizacji lub nawet śmierci. RSV występuje powszechnie i rozprzestrzenia się najczęściej w okresie zimowym wraz z innymi wirusami układu oddechowego, takimi jak wirus grypy oraz wywołujący COVID-19, co określane jest „tridemią”.

W grudniu 2023 roku zgłoszono 6 razy więcej zakażeń RSV (943 przypadki) niż w listopadzie 2023 roku (156 przypadków). W roku 2023 na terenie woj. wielkopolskiego zarejestrowano 1322 zakażenia wirusem RSV z czego 545 dotyczyło zakażeń u dzieci do lat 2. Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców wyniósł 37,88 i był nieznacznie wyższy od współczynnika zapadalności dla Polski (31,82).

Nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad gripą, prowadzony przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, sprawowany jest w ramach programu SENTINEL. Program funkcjonuje od sezonu epidemicznego 2004/2005. System nadzoru opiera się na współpracy lekarzy medycyny rodzinnej, 16 wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych oraz Zakładu Badania Wirusów Grypy Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy, który pełni rolę koordynatora. Państwowa Inspekcja Sanitarna koordynuje pobieranie i dostarczanie prób do diagnostyki wirusologicznej grypy.

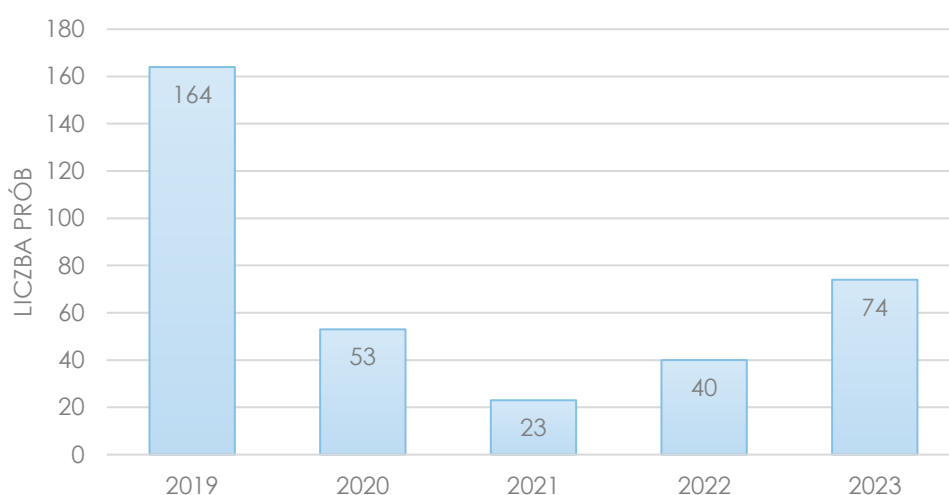
Lekarze rodzinni, którzy przystąpili do programu SENTINEL stanowią 1-5% wszystkich lekarzy medycyny rodzinnej w Polsce. Pobierają oni wymazy z gardła i nosa od osób z podejrzeniem grypy. W woj. wielkopolskim wysyłają je za pośrednictwem powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych do Laboratorium Mikrobiologii i Parazytologii WSSE w Poznaniu. W Laboratorium wykonywane są badania molekularne w kierunku grypy typu A i B oraz RSV, a także badania w kierunku wirusów grypopodobnych metodą immunofluorescencji bezpośredniej, takich jak adenowirusy, metapneumowirusy oraz wirusy paragrypy – PIV 1-3. W sezonie epidemicznym 2022/2023 do programu przystąpiło 42 lekarzy z 14 powiatów woj. wielkopolskiego.

Tab.3. Liczba próbek w kierunku grypy pobranych w programie SENTINEL w latach 2019-2023

Rok	Liczba pobranych próbek	Wyniki dodatnie	Odsetek wyników dodatnich (grypa typu A i B)
2019	164	67	40,8
2020	53	28	52,8
2021	23	0	0
2022	40	18	45
2023	74	25	33,8

W latach 2020-2022 odnotowano znaczny spadek próbek pobieranych w kierunku grypy. Było to prawdopodobnie wynikiem pandemii COVID-19 i związanym z nią zmniejszeniem liczby wizyt u lekarza pierwszego kontaktu osób z objawami grypopodobnymi oraz zwiększoną liczbą teleporad, podczas których nie ma możliwości pobrania materiału do badań.

Rys. 11. Liczba przebadanych próbek w kierunku grypy w programie SENTINEL w latach 2019-2023

W 2023 roku w ramach programu SENTINEL dostarczono do laboratorium 74 próby pobrane od pacjentów z objawami grypopodobnymi. W wyniku przeprowadzonych badań potwierdzono 15 przypadków grypy typu A, 10 grypy typu B, a w 14 przypadkach stwierdzono obecność wirusa RSV.

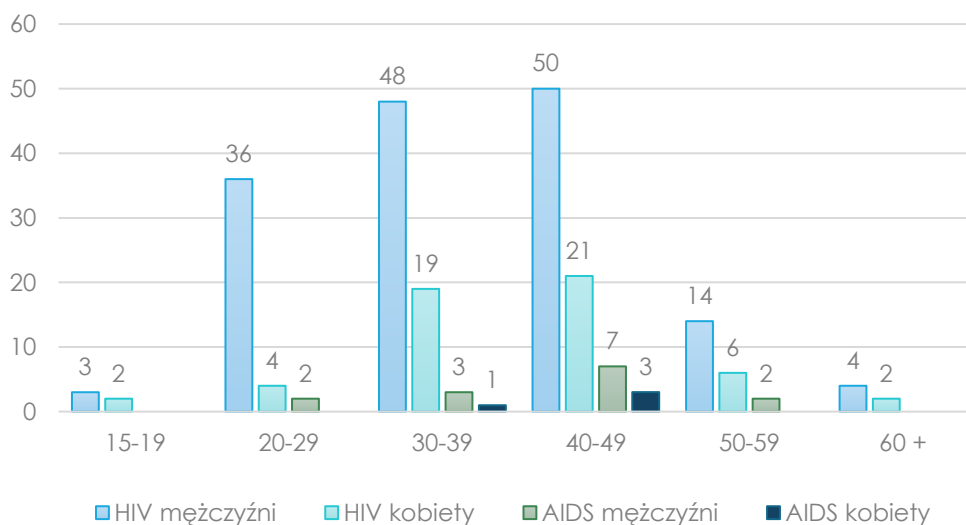
W 2023 roku nastąpił nieznaczny wzrost liczby próbek dostarczonych do badań w kierunku grypy w porównaniu do lat poprzednich. Nadal jednak jest to liczba niewystarczająca do rzetelnej analizy statystycznej zakażeń wirusem grypy, a w szczególności typów wirusa. Utrudnia to opracowanie skutecznej szczepionki na kolejny sezon.

W 2023 roku liczba zakażeń wirusem HIV oraz zachorowań na AIDS utrzymywała się na podobnym poziomie jak w roku 2022. Zarejestrowano 209 nowych zakażeń (w 2022 roku 213) oraz 18 zachorowań na AIDS (w roku 2022 – 17).

Zakażenia dotyczyły głównie (88%) osób młodych i w średnim wieku:

- 18-19 lat – 5 przypadków,
- 20-29 lat – 40 przypadków,
- 30-39 lat – 67 przypadków,
- 40-49 lat – 71 przypadków,
- 50-59 lat – 20 przypadków,
- Powyżej 60 lat – 6 przypadków.

Rys. 12. Liczba zakażeń HIV i liczba zachorowań na AIDS wg płci i wieku w woj. wielkopolskim w 2023 roku

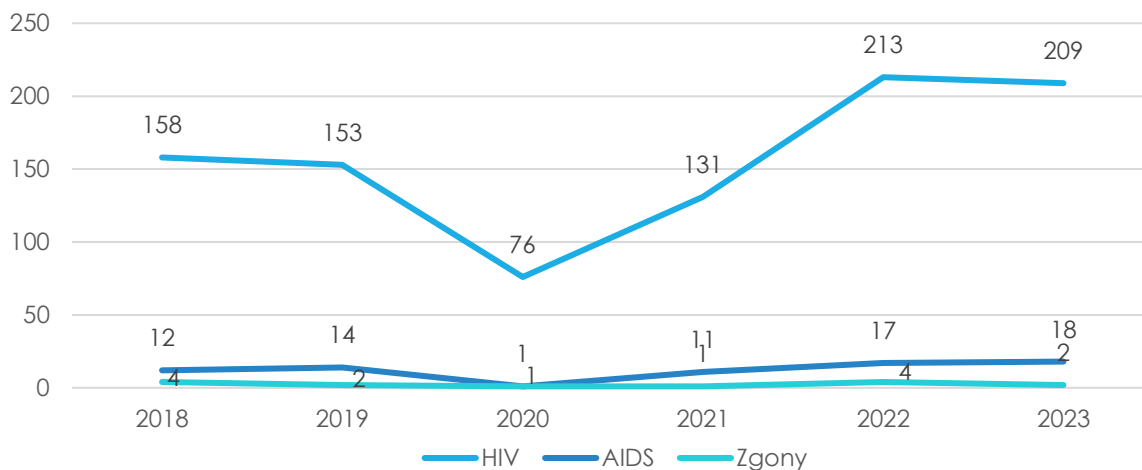

Spośród 209 przypadków tylko dla 36 udało się ustalić prawdopodobną drogę transmisji wirusa:

- kontakty homoseksualne (29 osób),
- ryzykowne kontakty heteroseksualne (6 osób),
- przyjmowanie narkotyków we wstrzyknięciu (1 osoba).

Do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego przekazano 18 raportów o zachorowaniu na AIDS (w 2022 roku 17 zachorowań). Odnotowano 2 zgony spowodowane AIDS.

Rys. 13. Liczba zakażeń HIV, liczba zachorowań na AIDS i liczba zgonów z powodu AIDS w woj. wielkopolskim w latach 2018-2023

SARS-CoV-2 (COVID-19)

W 2023 roku w woj. wielkopolskim odnotowano ponad 7-krotnie mniej przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 niż w roku 2022. Wykryte przypadki zakażeń stanowiły 9,1% wszystkich przypadków zarejestrowanych w Polsce. Zapadalność na 100 tys. mieszkańców była nieznacznie niższa niż ogólna zapadalność w kraju. Stanowi to zmianę w stosunku do lat poprzednich, kiedy to wskaźnik zapadalności w regionie był zawsze wyższy niż całego kraju.

W wyniku działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego związanych z identyfikacją wariantów wirusa SARS-CoV-2, poprzez sekwencjonowanie próbek pozyskanych od osób chorych na COVID-19 ustalono, że w woj. wielkopolskim w 2023 roku dominującym typem wirusa był subwariant Omikron – XBB.1.5, potocznie nazywany „krakenem”. Jego obecność potwierdzono w ponad połowie (54,2%) zbadanych próbek.

Najwięcej nowych przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 zarejestrowano pod koniec roku, w listopadzie oraz w grudniu (odpowiednio 18,9% i 33,4% wszystkich zakażeń COVID-19 w woj. wielkopolskim). Wzrost przypadków COVID-19 zaobserwowano również w marcu (21,1%). Stosunkowo niska liczba zakażeń utrzymywała się od maja do września.

Tab. 4. Odsetek zakażeń SARS-CoV-2 i hospitalizacji w woj. wielkopolskim w latach 2022-2023

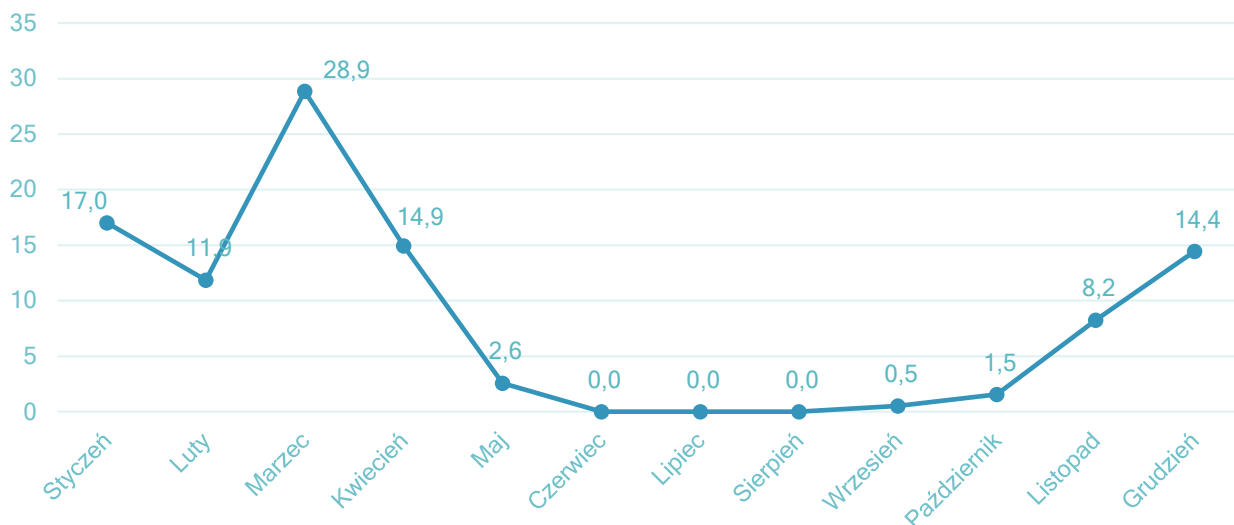
miesiąc	2022		2023	
	% nowych przypadków	% hospitalizacji	% nowych przypadków	% hospitalizacji
Styczeń	29,5	1,7	2,6	17,0
Luty	42,3	1,5	9,4	12,2
Marzec	15,6	2,0	21,1	8,9
Kwiecień	0,8	7,6	5,4	11,4
Maj	0,2	9,6	1,0	15,6
Czerwiec	0,2	4,1	0,3	17,7
Lipiec	1,4	5,1	0,1	0,0
Sierpień	3,5	5,8	0,5	9,3
Wrzesień	3,8	4,6	1,9	6,3
Październik	1,8	6,8	5,5	9,4
Listopad	0,4	11,9	18,9	7,0
Grudzień	0,6	16,9	33,4	5,4

Jedną z przyczyn zwiększonego odsetka hospitalizacji mogło być częstsze wykonywanie badań u osób z ciężkim przebiegiem choroby, leczonych w szpitalu, niż u osób wykazujących łagodne objawy, leczonych ambulatoryjnie. Prawdopodobieństwo, że obecne w 2023 roku warianty wirusa SARS-CoV-2 powodowały ciężkie objawy, wymagające hospitalizacji, częściej niż wcześniejsze warianty jest bardzo niskie.

W 2023 roku w woj. wielkopolskim odnotowano 9-krotnie niższą liczbę zgonów niż w roku 2022. Zgony osób obciążonych innymi chorobami współistniejącymi stanowiły 81,4%.

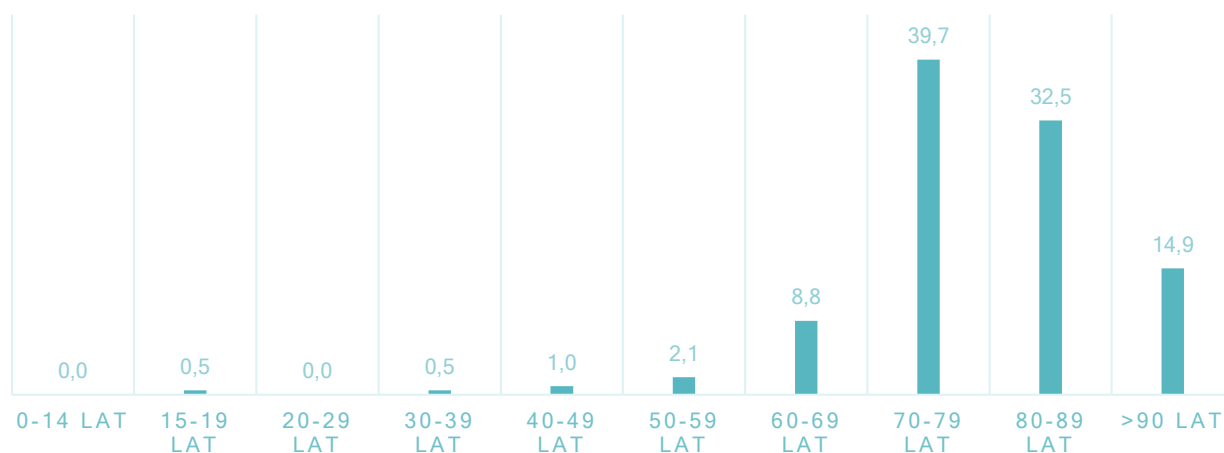
Najwięcej zgonów zgłoszono w I kwartale 2023 roku, głównie w marcu (28,9% wszystkich zgonów z powodu COVID-19). Wzrost liczby zgonów zaobserwowano również w listopadzie (8,2%) oraz grudniu (14,4%) analogicznie do wzrostu liczby zakażeń.

Rys. 16. Procent zgonów z powodu COVID-19 w woj. wielkopolskim w 2023 roku

Zgony związane z COVID-19 dotyczyły głównie osób między 70 a 89 rokiem życia (72,2%). Najmłodsza osoba, która zmarła z powodu COVID-19 miała 15 lat i była obciążona innymi chorobami.

Rys. 17. Procent zgonów z powodu COVID-19 w woj. wielkopolskim w 2023 roku wg wieku

Zarejestrowano także znaczny spadek liczby zgłaszanych niepożądanych odczynów poszczepiennych. Łącznie w 2023 roku zarejestrowano 4 niepożądane odczyny poszczepienne, 3 przypadki łagodne oraz 1 przypadek poważny.

Mpox (dawniej ospa mała)

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego nie odnotowano żadnego przypadku zakażenia wirusem mpox, potwierdzonego laboratoryjnie. Zgłoszono 1 podejrzenie zakażenia na terenie powiatu poznańskiego ze względu na pęcherzykowane zmiany na skórze głowy. Badania laboratoryjne (badania molekularne) wykluczyły zachorowanie na mpox.

Biorąc pod uwagę trend zakażeń wirusem mpox istnieje bardzo niskie ryzyko pojawienia się w woj. wielkopolskim nowych lokalnych zachorowań w 2024 roku.

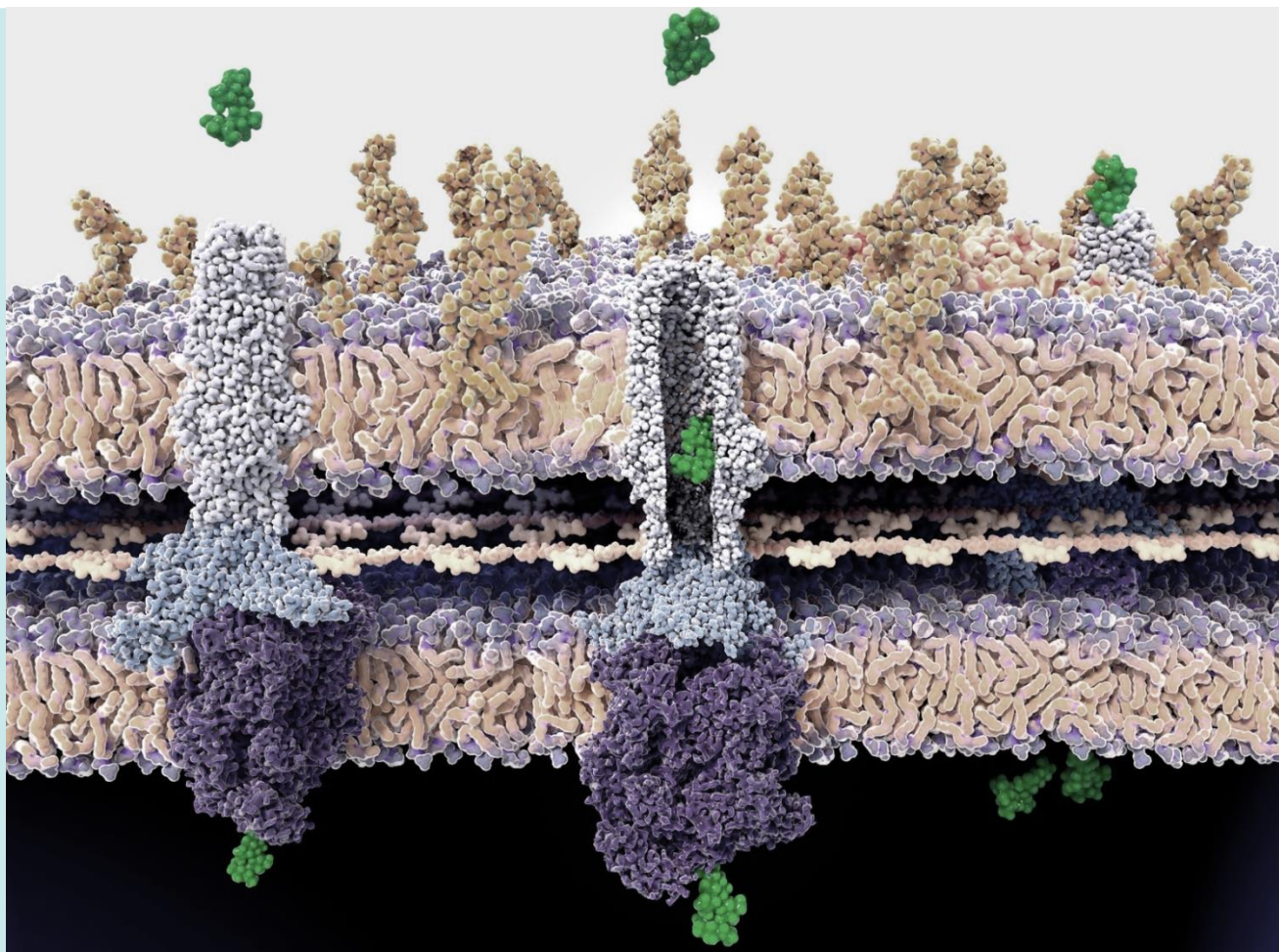
9. Nadzór nad szczepami pałeczek Enterobacterales wytwarzających karbapenemazy (CPE)

Antybiotykooporność stanowi obecnie jedno z największych zagrożeń dla zdrowia publicznego. Główną jej przyczyną jest nadużywanie antybiotyków lub nieprawidłowe ich stosowanie.

Wydaje się, że najważniejszym mechanizmem oporności na antybiotyki β -laktamowe jest wytwarzanie przez bakterie β -laktamaz, czyli specyficznych enzymów katalizujących hydrolizę pierścienia β -laktamowego w cząsteczce leku.

Najważniejsze grupy β -laktamaz nabytych to:

- ES β L – enzymy zdolne do hydrolizy wszystkich penicylin, cefalosporyn, monobaktamów,
- Cefalosporynazy AmpC – rozkładają wszystkie penicyliny i cefalosporyny,
- Karbapenemazy – rozkładają wszystkie penicyliny i cefalosporyny I generacji:
 - klasy A – KPC (*Klebsiella pneumoniae carbapenemase*),
 - klasy B – MBL (*Metallo- β -lactamases*), MBL-NDM (*New Delhi metallo- β -lactamase*),
 - klasy D – OXA-48.

Klebsiella pneumoniae NDM to gatunek bakterii Gram-ujemnych z rodziny *Enterobacteriaceae*, które uodporniły się na większość antybiotyków, w tym na karbapenemy. Rozprzestrzenianie NDM wynika m.in. z masowego stosowania antybiotyków zarówno w leczeniu szpitalnym, jak i w leczeniu prowadzonym przez lekarzy rodzinnych.

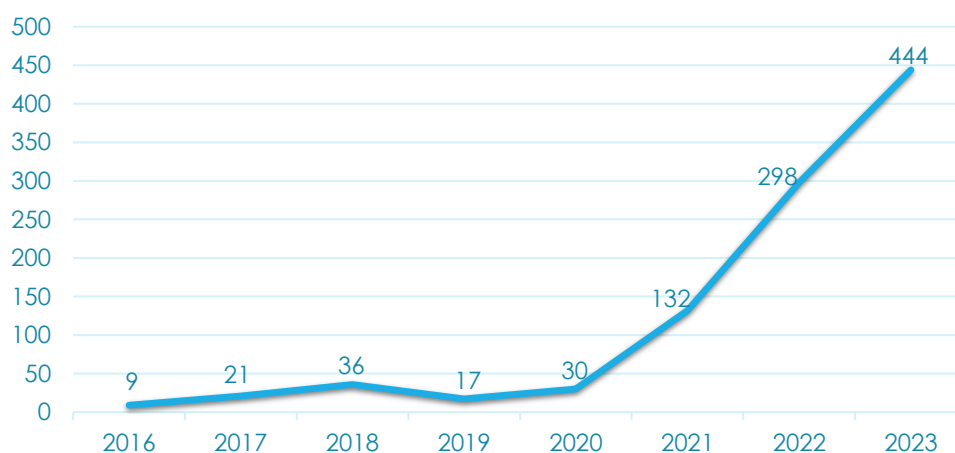
W zdecydowanej większości przypadków NDM, bytując w przewodzie pokarmowym, nie stanowią zagrożenia i nie powodują powstania objawów zakażenia. W niektórych sytuacjach NDM może spowodować zakażenie, np. gdy pacjent poddany jest chemioterapii, gdy cewnikowany jest do pęcherza moczowego lub gdy leczony jest na oddziale intensywnej terapii.

Bakteria ta może łatwo rozprzestrzeniać się w środowisku szpitalnym czy w domach opieki, najczęściej poprzez bezpośredni kontakt z nosicielem NDM.

Jednym z najczęściej występujących szczepów Enterobacterales wytwarzających karbapenemazy MBL typu NDM, które powodują występowanie ognisk epidemicznych jest *Klebsiella pneumoniae*.

W woj. wielkopolskim zakażenia oraz nosicielstwo wywołane przez *Klebsiella pneumoniae* NDM zaczęto rejestrować w latach 2013-2014. Łącznie odnotowano wówczas 141 przypadków. Po wdrożeniu szeroko zakrojonych działań przeciwepidemicznych w kolejnych latach rejestrowano zaledwie od kilku do kilkunastu nowych przypadków rocznie. Pomimo zaobserwowanego niewielkiego wzrostu liczby przypadków Enterobacterales NDM w roku 2018 oraz 2020 sytuacja epidemiologiczna uznawana była za stabilną. W roku 2021 zaobserwowano jednak gwałtowny wzrost liczby zakażeń. Zarejestrowano wówczas 132 przypadki Enterobacterales NDM. W latach 2022-2023 sytuacja epidemiologiczna nie uległa poprawie, a liczba rejestrowanych nowych przypadków nadal gwałtownie wzrastała i wyniosła odpowiednio 298 w roku 2022 i 444 w roku 2023.

Rys. 18. Liczba zidentyfikowanych nowych przypadków *Enterobacterales* wytwarzających karbapenemazy MBL typu NDM w woj. wielkopolskim w latach 2016-2023

Wzrost zakażeń w 2021 roku związany był z trwającą epidemią COVID-19. Wpłynęła ona na wzrost liczby hospitalizacji, ograniczone możliwości wykonywania badań przesiewowych oraz występowanie większej liczby ognisk epidemicznych. Działający na terenie woj. wielkopolskiego zespół do spraw ograniczenia rozprzestrzeniania szczepów lekoopornych zalecił, aby wszystkie podmioty lecznicze wdrożyły badania przesiewowe w kierunku Enterobacterales produkujących CPE dla pacjentów hospitalizowanych w ciągu ostatnich 6 miesięcy w związku z zakażeniem

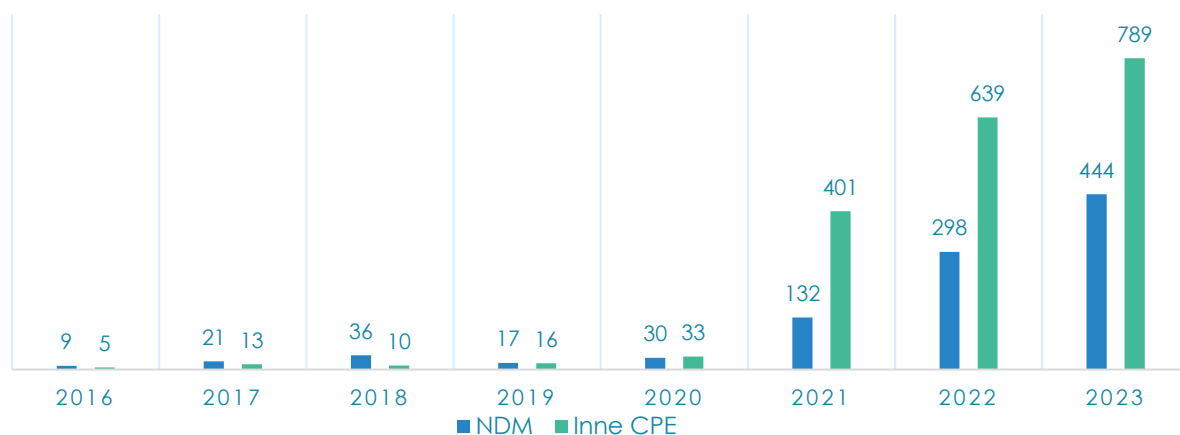
SARS-CoV-2. Dodatkowo zobowiązał podmioty lecznicze, które udzielają świadczeń zdrowotnych pacjentom zakażonym SARS-CoV-2, do wdrożenia badań dla wszystkich pacjentów przy przyjęciu na oddział. Tym samym zwiększona liczba przypadków rejestrowanych w latach 2022-2023 może być częściowo wynikiem wzrostu liczby wykonywanych badań przesiewowych.

Tab. 5. Liczba zidentyfikowanych nowych przypadków *Enterobacterales* wytwarzających karbapenemazy MBL typu NDM w woj. wielkopolskim w latach 2016-2023

Rok	Klebsiella pneumoniae NDM	Klebsiella inne NDM	E. coli NDM	Enterobacter NDM	Citrobacter NDM	Inne NDM	Ogółem
2016	6	0	2	1	0	0	9
2017	18	0	0	3	0	0	21
2018	27	0	3	5	1	0	36
2019	6	0	1	9	1	0	17
2020	9	0	0	21	0	0	30
2021	98	1	1	30	2	0	132
2022	250	2	21	20	4	1	298
2023	395	1	11	34	2	1	444

Mniej korzystnie przedstawia się jednak sytuacja epidemiologiczna dotycząca zakażeń wywołanych przez *Enterobacterales* produkujących karbapenemazy KPC, MBL, OXA-48. W roku 2021 nastąpił gwałtowny (ponad 12-krotny!) wzrost liczby tych zakażeń (z 33 w roku 2020 do 401 w 2021 roku), który w roku 2022 osiągnął poziom 639 zarejestrowanych przypadków (wzrost o 59,4% w porównaniu do roku 2021). Dalszy wzrost liczby rejestrowanych zakażeń wywołanych przez *Enterobacterales* produkujących karbapenemazy KPC, MBL, OXA-48 odnotowano w 2023 roku. Zarejestrowano łącznie 789 przypadków (o 23,5% więcej, w porównaniu do roku 2022). Podobnie jak w roku 2022 zdecydowaną większość tych zakażeń stanowiły przypadki *Klebsiella pneumoniae* OXA-48, tj. 585 (74,1%).

Rys. 19. Liczba zidentyfikowanych nowych przypadków *Enterobacterales* wytwarzających karbapenemazy z podziałem na MBL typu NDM oraz pozostałe CPE w woj. wielkopolskim w latach 2016-2023

10. Ogniska epidemiczne w podmiotach leczniczych

W 2023 roku odnotowano spadek liczby ognisk epidemicznych zakażeń szpitalnych (274 przypadki) w porównaniu z rokiem 2022 (439 przypadków). Zarejestrowano także spadek ogólnej liczby potwierdzonych zakażeń, z 3773 w 2022 roku do 1916 w 2023 roku, z czego 180 dotyczyło personelu medycznego, a 1736 pacjentów.

Źródło zakażeń stanowiły:

- wirusy:
 - SARS-CoV-2 (178),
 - grypy (15),
 - norowirusy (4),
 - rotawirusy (1),
- bakterie:
 - *Clostridium difficile* (31),
 - *Klebsiella pneumoniae* (19),
 - *Acinetobacter baumannii* (10),
 - *Pseudomonas aeruginosa* (5),
 - *Staphylococcus aureus* (4),
 - *E. coli* (1),
 - *Streptococcus pyogenes* (1),
- nieustalony czynnik biologiczny (5).

11. Szczepienia ochronne

Państwowa Inspekcja Sanitarna uczestniczy w realizacji Programu Szczepień Ochronnych (PSO) poprzez dystrybucję preparatów szczepionkowych oraz nadzór nad wykonawstwem szczepień. W 2023 roku kontynuowano nadzór nad czynnym uodpornieniem populacji w ramach PSO oraz monitorowano warunki przechowywania i dystrybucji szczepionek.

1 czerwca 2023 roku rozpoczęto w Polsce realizację programu powszechnych, bezpłatnych szczepień nastolatków przeciwko ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV). Jego celem jest profilaktyka nowotworów związanych etiologicznie z zakażeniem tym wirusem. W ramach Narodowej Strategii Onkologicznej szczepienia stosuje się powszechnie i bezpłatnie w wybranych rocznikach u 12- i 13-latków urodzonych po 31 grudnia 2009 roku (w roku 2023 rocznik 2010 oraz 2011). Szczepienie realizują poradnie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) mające umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia (NFZ), które zgłoszą się do udziału w programie, czyli prześlą dane podmiotu do systemu Miejsce Udzielania Świadczenia (MUŚ).

Do realizacji szczepienia przeciwko HPV, w ramach programu, dostępne są bezpłatnie 2 preparaty:

- 2-walentny Cervarix,
- 9-walentny Gardasil 9.

Wyboru preparatu dokonuje rodzic w trakcie rejestracji dziecka na szczepienie.

Równocześnie z dystrybucją pierwszych preparatów szczepionkowych PIS woj. wielkopolskiego przekazała placówkom POZ materiały edukacyjne (plakaty, ulotki) celem rozpowszechnienia programu wśród społeczeństwa.

W roku 2023 w woj. wielkopolskim stwierdzono 4 nieprawidłowości w zakresie przechowywania preparatów szczepionkowych w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej (w powiecie konińskim i poznańskim). Po przeprowadzonych kontrolach wydano zalecenia, a następnie przekazano informacje do Ministerstwa Zdrowia i Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego.

W placówkach podstawowej opieki zdrowotnej odnotowano również 13 awarii urządzeń chłodniczych do przechowywania preparatów szczepionkowych.

W roku 2023 zarejestrowano 284 niepożądane odczyny poszczepienne – NOP (268 w roku 2022), w tym:

- 242 łagodne (wzrost w porównaniu z rokiem 2022 o 19 zgłoszeń),
- 38 poważnych,
- 4 ciężkie.

Największą liczbę zgłoszeń NOP zarejestrowano po jednoczesnym szczepieniu kilkoma preparatami, w tym:

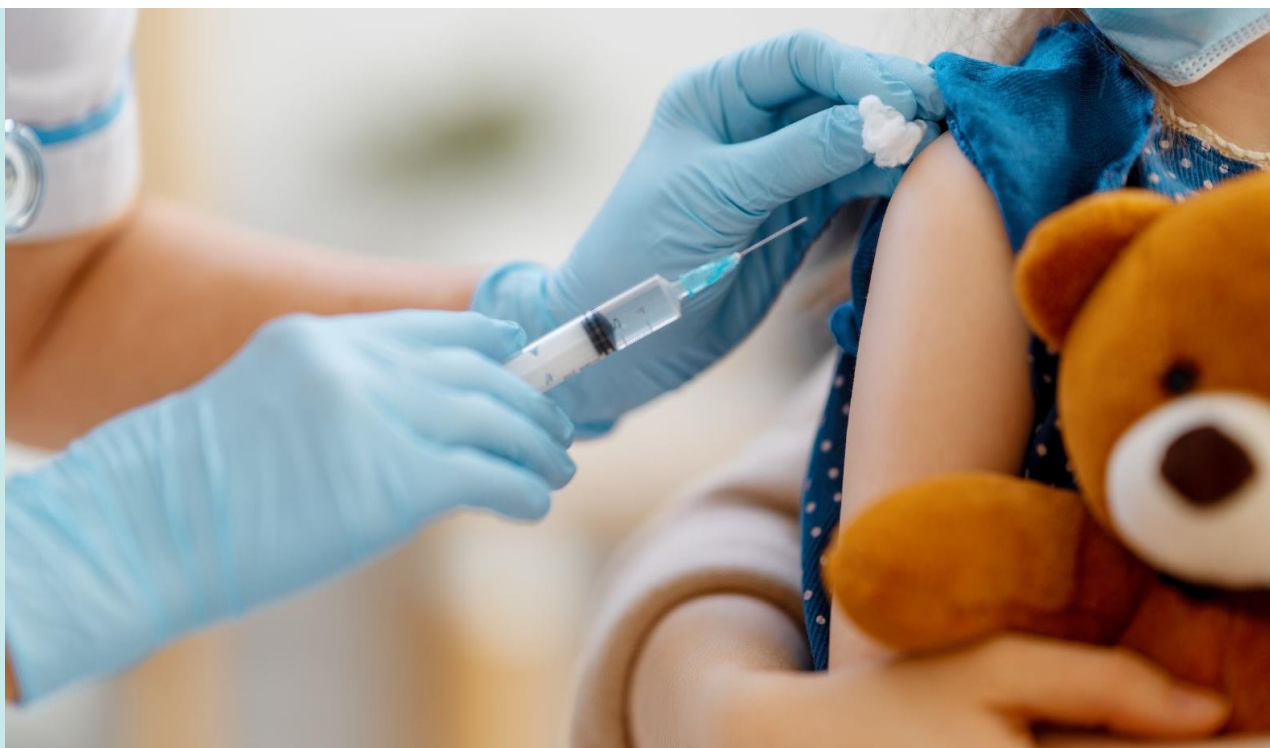
- Tetraxim – przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis (56 NOP),
- Priorix – przeciwko odrze, śwince i różyczce (40 NOP),
- Synflorix – przeciwko *Streptococcus pneumoniae* (38 NOP),
- DTP – przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi (33 NOP),
- Rotateq – przeciwko rotawirusom (38 NOP),
- BCG – przeciwko gruźlicy (19 przypadków, w tym 2 zgłoszenia zakwalifikowano jako poważne).

Z powodu wystąpienia NOP hospitalizowano 56 osób, pozostałe wymagały jedynie leczenia domowego.

Liczba dzieci niezaszczepionych z powodu uchylenia się od obowiązku wykonania szczepień ochronnych osób zobowiązanych w 2023 roku wynosiła 11730 i zwiększyła się o 1663 w stosunku do roku 2022.

Tab. 6. Liczba dzieci niezaszczepionych (na podstawie sprawozdania z kart uodpomnienia) w woj. wielkopolskim w roku 2023

	2022	2023
I kwartał	9195	10671
II kwartał	9258	11167
III kwartał	9696	11384
IV kwartał	10067	11730

Wzrost liczby dzieci, u których nie są wykonywane szczepienia obowiązkowe związany jest m.in. z:

- wzmożoną aktywnością ruchów antyszczepionkowych (szczególnie w mediach) oraz środowisk propagujących medycynę alternatywną,
- dużą liczbą łatwo dostępnych, niewiarygodnych źródeł informacji, które są niezgodne z aktualną wiedzą medyczną,
- obawami i wątpliwościami rodziców co do bezpieczeństwa szczepień,
- lękiem rodziców przed wystąpieniem NOP, przewyższającym obawy przed chorobą i jej możliwymi powikłaniami,
- publicznym wypowiedaniem negatywnych opinii na temat szczepień przez niektóre osoby ze środowiska lekarskiego i naukowego oraz celebrytów.

Wszystko to skutkuje powstawaniem coraz większej liczby środowisk opornych (osób uchylających się od obowiązku wykonania szczepień).

W 2023 roku, podobnie jak w roku 2022 nasiliły się trudności w egzekwowaniu obowiązku szczepień. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują wszelkie działania informacyjne i edukacyjne mające na celu zachęcenie do ich wykonywania.

Podsumowanie

W 2023 roku spadła liczba zachorowań na COVID-19. Była to zasługa skutecznych programów masowych szczepień, poprawy świadomości społecznej na temat sposobów transmisji wirusa oraz konsekwentnego przestrzegania wytycznych zdrowotnych. W miarę stabilizowania się sytuacji epidemiologicznej i zmniejszania się liczby zachorowań spadała też częstotliwość testowania, co spowodowane było m.in. ograniczeniem jego finansowania ze środków publicznych.

Na wzrost liczby wykrywanych zachorowań na gripę oraz RSV wpływ miała szybka diagnostyka. Była ona możliwa dzięki testom antygenowym, które zostały wprowadzone do powszechnego stosowania na początku 2023 roku. Pozytywny wynik testu w kierunku grypy bądź RSV w ciągu pierwszych dni od wystąpienia objawów pozwala na rozpoczęcie leczenia przyczynowego lekiem przeciwwirusowym i szybszy powrót do zdrowia. Dodatkowo, w przypadku, gdy potwierdzona jest infekcja wirusowa, zmniejsza się ryzyko nieuzasadnionego stosowania antybiotyków. Rejestr zachorowań na gripę potwierdzoną testem antygenowym oraz PCR pokazał realny wzrost zachorowań na gripę w 2023 roku w porównaniu z rokiem 2022, kiedy rejestrowano wyłącznie zachorowania na podstawie testów PCR.

W 2023 roku zaobserwowano gwałtowny wzrost liczby rejestrowanych zakażeń lekoopornymi szczepami pałeczek Enterobacterales. Był on związany m.in. z poprawą wykrywalności zakażeń, która wynikała ze zwiększenia liczby badań przesiewowych wykonywanych u pacjentów przyjmowanych do szpitali.

II. JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA

Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS) sprawuje nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia na podstawie przepisów krajowych¹. Jakość dostarczanej konsumentom wody powinna spełniać wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia¹.

W 2023 roku w ewidencji PIS woj. wielkopolskiego znajdowało się 1021 wodociągów. Spośród nich 860 to wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Pozostałe 161 to inne podmioty zaopatrzące w wodę, które dostarczają lub wykorzystują wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub podmiotach działających na rynku spożywczym. Zaopatrzą one m.in.: szpitale, domy pomocy społecznej, zakłady karne i ośrodki wypoczynkowe.

¹ Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 416),

Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r. poz. 537 ze zm.),

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294 ze zm.).

Tab. 1. Podział wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie woj. wielkopolskiego w roku 2023

Podział wodociągów		Liczba urządzeń dostarczających wodę	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę
Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę – ogółem		860	3 467 768
Wodociągi o produkcji [m ³ /dobę]	≤ 100	145	59 882
	101-1000	636	1 305 676
	1001-10000	75	1 173 260
	10001-100000	3	228 950
	> 100001	1	700 000

Tab. 2. Podział innych podmiotów zaopatrujących w wodę na terenie woj. wielkopolskiego w roku 2023

Podział wodociągów		Liczba urządzeń dostarczających wodę	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę
Inne podmioty zaopatrujące w wodę – ogółem		161	9 091
Wodociągi o produkcji [m ³ /dobę]	≤ 100	97	3 315
	101-1000	56	2 987
	1001-10000	8	2 789

W 2023 roku skontrolowano wszystkie (1021) wodociągi ujęte w ewidencji.

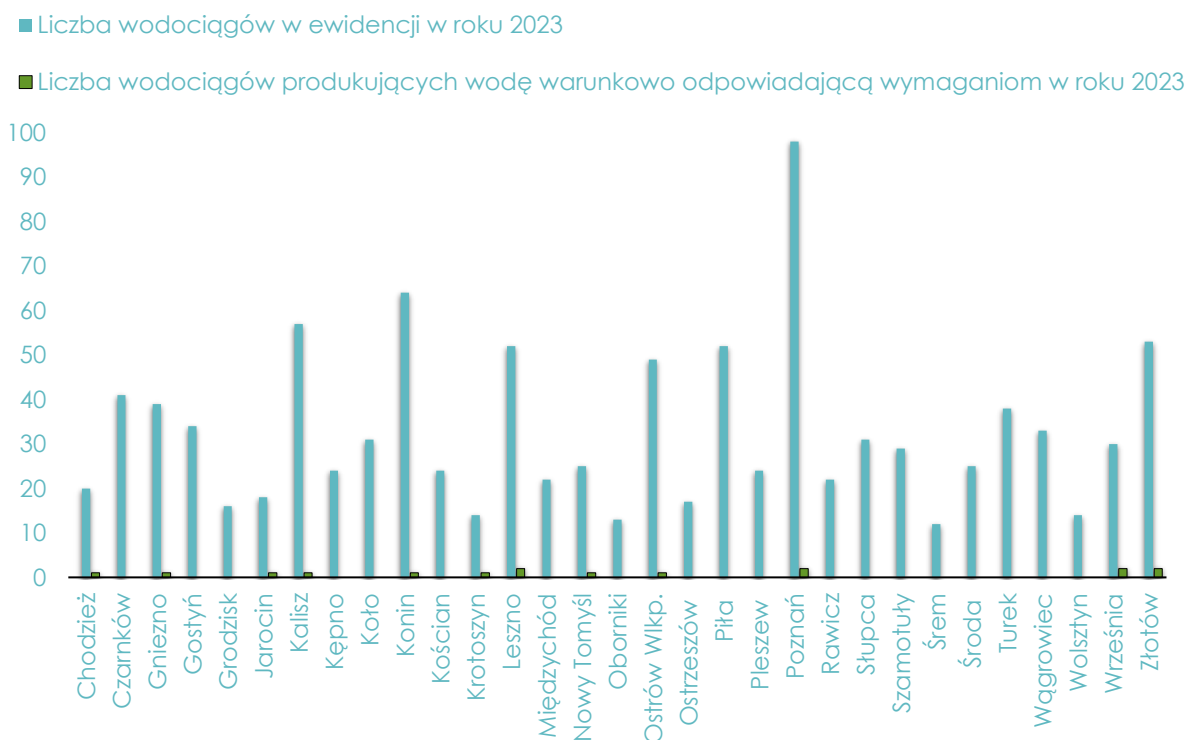
W woj. wielkopolskim w latach 2021-2023 liczba urządzeń wodociągowych w poszczególnych grupach produkcyjnych kształtowała się na podobnym poziomie. W 2023 roku największą grupę stanowiły wodociągi o produkcji wody ≤ 1000 m³/dobę – 91,5% ogólnej liczby urządzeń produkujących wodę (w roku 2022 – 91,6%, w roku 2021 – 91,5%).

Badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi prowadzone były w laboratoriach PIS oraz w innych laboratoriach o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez PIS.

Na podstawie wykonanych badań stwierdzono, że w 1005 (98,4%) wodociągach woda odpowiadała wymaganiom. W pozostałych 16 (1,6%) wodę oceniono jako warunkowo przydatną do spożycia (w 2022 roku w 20 – 2%). Wodociągi te produkowały wodę w ilości ≤ 1000 m³/dobę (w 2022 roku również 1001-10 000 m³/dobę). Dostarczano ją 20 196 osobom – 0,6% ludności zaopatrywanej w wodę (w 2022 roku 40 552 osoby – 1,2%).

Stwierdzenie warunkowej przydatności wody do spożycia każdorazowo związane było z dokonaniem przez pracowników PIS oceny bezpieczeństwa zdrowotnego wody i uznania braku zagrożenia dla zdrowia konsumentów. Jakość wody kwestionowano ze względu na przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów fizykochemicznych takich jak: mangan, żelazo, mętność, jon amonowy, które mogą powodować zmiany organoleptyczne wody. Parametry te na poziomie stwierdzanych wartości nie miały znaczenia zdrowotnego i nie stanowiły zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Rys. 1. Liczba wodociągów w ewidencji (ogółem) oraz liczba wodociągów produkujących wodę warunkowo odpowiadającą wymaganiom w roku 2023

W jednym wodociągu (należącym do innych podmiotów zaopatrujących w wodę – powiat ostrowski) jakość wody odbiegała zarówno pod względem parametrów fizykochemicznych (mangan, żelazo, mętność) jak i dodatkowych wymagań mikrobiologicznych (ze względu na

wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów identyfikowalnych w warunkach 22°C). Wodę dostarczaną przez ten wodociąg również oceniono jako warunkowo przydatną do spożycia przez ludzi.

Ponadto, w niektórych wodociągach (w których jakość wody dostarczanej konsumentom w roku 2023 oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi) stwierdzano okresowe pogorszenia jakości wody pod względem mikrobiologicznym (głównie ze względu na obecność bakterii grupy coli, zwiększone ilości ogólnej liczby mikroorganizmów identyfikowalnych w warunkach 22°C) i/lub fizykochemicznym (m.in. z uwagi na przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów takich jak: mangan, żelazo, podwyższona mętność, podwyższona barwa wody). Powyższe stwierdzone okresowe przekroczenia nie stanowiły zagrożenia dla zdrowia ludzi.

W roku 2023 w 6 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę (powiaty: gnieźnieński, kępiński, pilski) oraz w 2 wodociągach zaliczanych do innych podmiotów zaopatrujących w wodę (powiaty: pilski, wolsztyński) stwierdzono krótkotrwałe i incydentalne braki przydatności wody do spożycia, z uwagi na wystąpienie sytuacji mogących negatywnie wpłynąć na bezpieczeństwo zdrowotne wody. Brak przydatności wody do spożycia został stwierdzony w związku z przekroczeniami parametrów mikrobiologicznych (stwierdzano przekroczenia jednego lub kilku z wymienionych

parametrów: *Escherichia coli*, Enterokoki, bakterie grupy coli) w ilościach mogących stanowić potencjalne zagrożenie. W niektórych z badanych próbek wody wykazano również zwiększone ilości ogólnej liczby mikroorganizmów identyfikowalnych w warunkach 22 °C.

Poza tymi sytuacjami brak przydatności wody do spożycia stwierdzono również w części miejscowości zaopatrywanej przez wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę (powiat pilski), gdzie stwierdzono obecność bakterii grupy coli w ilościach mogących stanowić potencjalne zagrożenie.

We wszystkich powyższych przypadkach zaopatrzenie mieszkańców w wodę o odpowiedniej jakości było realizowane za pomocą innych środków (zapewnione zostały zastępcze źródła wody do spożycia).

W sytuacji przekroczeń dopuszczalnych parametrów mikrobiologicznych i/lub fizykochemicznych producenci wody na bieżąco podejmowali działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody dostarczanej odbiorcom (np. korekta procesów uzdatniania i dezynfekcji wody, płukanie odcinków sieci wodociągowych). W przypadku wystąpienia przekroczeń wydawane były komunikaty dla konsumentów informujące o jakości wody i zasadach jej użytkowania (np. stwierdzając brak przydatności wody do spożycia organy PIS określały, czy woda może być wykorzystywana do innych celów i wskazywały zakres jej zastosowania). Po potwierdzeniu zmiany jakości wody i uznaniu, iż odbiega ona od obowiązujących norm, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni zobowiązywali producentów do dostosowania jej jakości do wymagań.

Producenci wody w miarę możliwości i potrzeb przeprowadzali w 2023 roku modernizację istniejących urządzeń wodociągowych bądź realizowali nowe inwestycje. W wielu obiektach wodociągowych na terenie woj. wielkopolskiego prowadzono m.in.: remonty budynków stacji uzdatniania wody, wymiany urządzeń uzdatniających, rozbudowy sieci wodociągowych.

Poza wykonywaniem badań w zakresie parametrów mikrobiologicznych, chemicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych obowiązujące przepisy obligują większość producentów wody do prowadzenia monitoringu substancji promieniotwórczych w wodzie z częstotliwością wynikającą z zapisów rozporządzenia².

² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294 ze zm.)

W roku 2023 na terenie woj. wielkopolskiego producenci wody wykonali badania poziomu stężenia substancji promieniotwórczych w 76 wodociągach. Nie odnotowano przekroczeń wartości parametrycznych dla przebadanych substancji.

Podsumowanie

W roku 2023 Państwowa Inspekcja Sanitarna na bieżąco monitorowała i weryfikowała wywiązywanie się przedsiębiorstw wodociągowych oraz innych podmiotów zajmujących się zaopatrzeniem w wodę z realizacji badań próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z ustalonym harmonogramem. Ponadto samodzielnie prowadziła kontrolę jej jakości w zakresie zgodnym z obowiązującymi wymaganiami.

W przypadku wystąpienia przekroczeń wartości dla parametrów jakim powinna odpowiadać woda, wydawane były komunikaty o zasadach użytkowania wody do spożycia. Były one przekazywane m.in. do władz samorządowych w celu podania ich do publicznej wiadomości konsumentom wody, a także każdorazowo umieszczano je na stronach internetowych powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu.

W porównaniu do roku 2022 zmniejszyła się liczba wodociągów, które otrzymały ocenę warunkowej przydatności wody (o 0,4%).

Sprawowany nadzór przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego wody i pozwala na szybkie podejmowanie działań naprawczych w przypadku pogorszenia jej jakości.

Prowadzone modernizacje i bieżące konserwacje urządzeń wodociągowych w dużej mierze przyczyniają się do poprawy stanu technicznego wodociągów, a tym samym pozwalają na produkcję wody odpowiadającej obowiązującym wymaganiom.

III. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK

1. Domy Pomocy Społecznej, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę

W 2023 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) woj. wielkopolskiego znajdowało się 266 obiektów pomocy społecznej. Jest to liczba porównywalna z rokiem 2022 (263). Na terenie powiatów: nowotomyskiego, poznańskiego i wolsztyńskiego powstało 7 nowych placówek, głównie o charakterze pobytu dziennego.

Skontrolowano 166 obiektów (w 2022 roku – 161), w tym:

- 49 domów pomocy społecznej (DPS),
- 83 inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej (m.in.: środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, warsztaty terapii zajęciowej),
- 34 placówki zapewniające całodzienną opiekę.

Zakres kontroli obejmował m.in.:

- stan sanitarno-techniczny i higieniczny pomieszczeń oraz wyposażenia,
- jakość wody w obiektach (w tym wody ciepłej w związku z zagrożeniem zakażenia bakteriami z rodzaju *Legionella sp.*),
- gospodarkę odpadami (w tym odpadami medycznymi),
- czystość i dezynfekcję,
- postępowanie z bielizną.

Negatywnie oceniono 4 placówki, tj. 2,4% (w 2022 roku – 6), w tym:

- 3 DPS (powiat kościański – 2, powiat pleszewski – 1),
- Warsztaty Terapii Zajęciowej (Poznań).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w obiektach pomocy społecznej:

- uszkodzone, zabrudzone ściany i podłogi,
- zniszczona stolarka drzwiowa oraz wyposażenie,
- skorodowana armatura w sanitariatach oraz ślady wilgoci.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto postępowania administracyjne i wydano decyzje nakazujące doprowadzić pomieszczenia i sprzęty do właściwego stanu. W 2 placówkach prolongowano terminy decyzji, których nakazy obowiązywały w 2022 roku.

W związku z drobnymi uchybieniami stwierdzanymi w trakcie kontroli wydawano doraźne zalecenia m.in. w sprawie:

- procedur sanitarnych (aktualizacja procedur, przeszkolenie pracowników z ich treści i wskazanie osób odpowiedzialnych za ich przestrzeganie),
- oznakowania sprzętu do utrzymania czystości,
- obowiązku przedstawienia do wglądu dokumentacji, której brakowało podczas kontroli (kart przekazania odpadów medycznych o kodzie 18 01 03, kart charakterystyki stosowanych środków dezynfekcyjnych, dokumentacji zdrowotnej pracowników),
- prowadzenia rejestru temperatur w lodówkach z odpadami niebezpiecznymi,
- stosowania środków do prania o właściwościach dezynfekujących.

Rys. 1. Pokój w DPS w Ostrowie Wlkp.

W wyniku działań PIS wydano:

- 8 decyzji merytorycznych (w tym 3 prolongujące terminy nakazów decyzji i 1 umarzającą wszczęte postępowanie),
- 15 decyzji rachunkowych za kwestionowane kontrole,
- 4 zawiadomienia z art. 30 ustawy o PIS o stwierdzonych uchybieniach, zobowiązujące zarządzających do podjęcia działań.

Rozpatrzono 6 interwencji. Zarzuty podnoszone w 2 z nich okazały się uzasadnione (sprawy dotyczyły obecności w obiekcie pluskiew oraz przekroczonego limitu osób, braku środków higieny i indywidualnych przyborów do mycia dla mieszkańców). W wyniku działań podjętych przez właściwych państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych nieprawidłowości usunięto. Jedną sprawę przekazano wg właściwości do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

W 2023 roku, podobnie jak w latach poprzednich, kontrolowano jakość ciepłej wody w instalacji wewnętrznej obiektów (głównie całodobowych). W 46 obiektach zarządzający wykonali badania w ramach kontroli wewnętrznej. Natomiast w 40 próbkach wody pobrano w ramach kontroli urzędowej, w 15 z nich stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej liczby bakterii z rodzaju *Legionella sp.* W większości obiektów jakość wody poprawiła się po wdrożeniu działań naprawczych, takich jak: przegrzewanie sieci, chlorowanie wody i płukanie sieci. W kilku placówkach trwały działania naprawcze.

2. Noclegownie dla bezdomnych

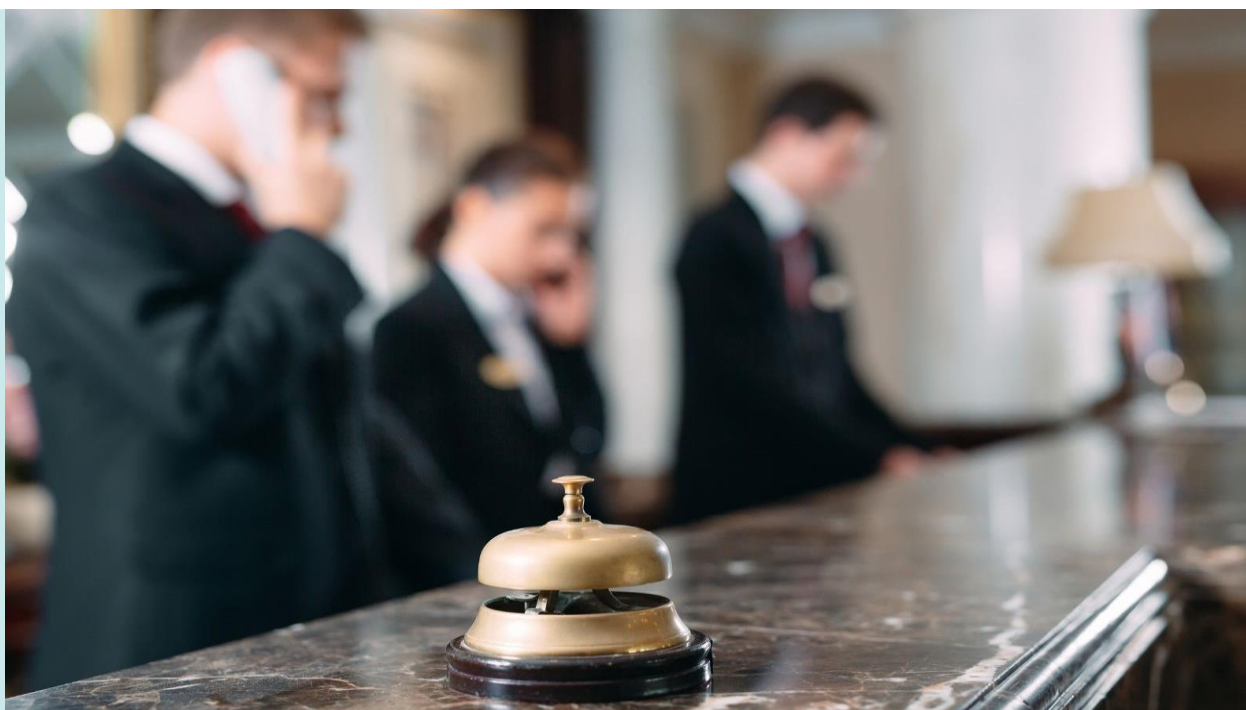
W 2023 roku w ewidencji znajdowało się 28 noclegowni (w 2022 roku – 29). Spośród 18 (64%) skontrolowanych (w 2022 roku – 65,5%), 1 obiekt w Kole został oceniony negatywnie. Stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny ścian i podłóg.

W ramach kontroli wewnętrznej w 10 obiektach przeprowadzono badania próbek ciepłej wody pobranej z sieci wewnętrznej budynków w kierunku obecności bakterii z rodzaju *legionella*. W 1 przypadku wyniki badań wykazały przekroczenia dopuszczalnej liczby bakterii. Do końca roku 2023 nie uzyskano poprawy jakości ciepłej wody.

W dwóch noclegowniach badania ciepłej wody zostały przeprowadzone w ramach kontroli urzędowej. Ich wyniki wykazały spełnienie wymogów w zakresie dopuszczalnych wartości bakterii z rodzaju *legionella*.

3. Hotele, motele, pensjonaty

W roku 2023 w ewidencji znajdowało się 368 obiektów (w 2022 roku – 389), skontrolowano 209 z nich (56,8%, w 2022 roku – 54,2%).

Przeprowadzone kontrole sanitarne obejmowały zagadnienia dotyczące:

- zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- czystości i porządku w obiektach i w ich otoczeniu,
- właściwej dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń, sprzętów, bielizny i pościeli,
- dostępności środków higienicznych (papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użycia lub suszarki do rąk, mydła), bezpiecznego usuwania odpadów stałych i płynnych przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych³.

³ Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 700)

Negatywnie pod względem technicznym oceniono 2 obiekty. Ponadto wystawiono 2 mandaty karne (łącznie 300 zł) w związku z uchybieniami w zakresie utrzymania bieżącej czystości i braku wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości w hotelach, motelach, pensjonatach:

- zły stan sanitarno-techniczny i higieniczny: ścian, sufitów i stolarki drzwiowej, wykładzin podłogowych,
- brak wymaganych procedur i dokumentów,
- nieodpowiednie przechowywanie i częstotliwość dezynfekcji bielizny pościelowej.

W 30 obiektach na skutek stwierdzanych uchybień wydano doraźne zalecenia.

W czasie kontroli pracownicy PIS przeprowadzali działania edukacyjno-informacyjne, zwracając w szczególności uwagę na potrzebę wykonywania badań ciepłej wody w kierunku obecności bakterii z rodzaju *legionella*. Informowali także o zagrożeniach związanych z jej obecnością.

Ciepła woda użytkowa w 99 obiektach była badana we własnym zakresie przez właścicieli. W instalacji 8 hoteli i 2 pensjonatów stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii z rodzaju *legionella*. Po przeprowadzeniu działań naprawczych w 5 obiektach uzyskano poprawę jakości ciepłej wody.

W 6 obiektach przeprowadzono badania ciepłej wody w ramach działań nadzorowych. W 1 hotelu stwierdzono obecność bakterii z rodzaju *legionella* w przekroczonej ilości. Podjęte działania naprawcze doprowadziły do poprawy jakości ciepłej wody.

Tab. 1. Ocena obiektów w latach 2021-2023

Rok	Liczba obiektów skontrolowanych (%)	Liczba obiektów o złym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym (%)	Liczba wystawionych mandatów (kwota)
2021	149 (38%)	0	0
2022	211 (54,2%)	2 (0,9%)	3 (700 zł)
2023	209 (56,8%)	2 (1%)	2 (300 zł)

4. Kempingi, schroniska młodzieżowe, pola biwakowe oraz inne obiekty świadczące usługi hotelarskie

W 2023 roku w ewidencji znajdowało się 929 obiektów (w 2022 roku – 952), z których skontrolowano 350 (37,7%, w roku 2022 – 34,6%). Negatywnie oceniono 10 z nich (w 2022 roku – 7). Zły stan sanitarno-higieniczny i techniczny stwierdzono na 1 polu namiotowym i w 9 obiektach świadczących usługi noclegowe.

Najczęściej kwestionowano stan ścian, sufitów, podłóg, armatury sanitarnej, wyposażenia pokoi oraz ław i stołów stanowiących wyposażenie na polu namiotowym. Z uwagi na uchybienia w utrzymaniu bieżącej czystości wystawiono 4 mandaty na łączną kwotę 1200 zł.

W 59 obiektach wydano doraźne zalecenia, których wykonanie wpłynęło na pozytywną ocenę roczną.

W 46 obiektach ciepła woda użytkowa była badana we własnym zakresie przez właścicieli. W 5 z nich stwierdzono obecność bakterii z rodzaju *legionella* w ilościach przekraczających dopuszczalne wartości. Po przeprowadzeniu działań naprawczych w 3 obiektach uzyskano poprawę jakości ciepłej wody.

W 1 obiekcie badania ciepłej wody przeprowadzono w ramach działań nadzorowych i stwierdzono ponadnormatywną ilość bakterii z rodzaju *legionella*. Podjęte działania naprawcze doprowadziły do poprawy jej jakości.

Tab. 2. Ocena obiektów w latach 2021-2023

Rok	Liczba obiektów skontrolowanych (%)	Liczba obiektów o złym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym (%)	Liczba wystawionych mandatów (kwota)
2021	350 (36%)	2 (0,6%)	0
2022	329 (34,6%)	7 (2%)	1 (300 zł)
2023	350 (37,7%)	10 (2,9%)	4 (1200 zł)

Rys. 2. Pokoje gościnne (Wolsztyn)

5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej oraz inne, w których świadczonych jest więcej niż jedna z wyżej wymienionych usług

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego pod nadzorem PIS znajdowało się 7910 obiektów, które świadczyły usługi fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej (w 2022 roku – 7659).

Kontroli poddano 2136 zakładów (27%), w 2022 roku – 1810 (23,6%). Negatywnie oceniono 21 (1%) z nich, w 2022 roku – 14 (0,8%).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej itp.:

- brak procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi,
- niewłaściwy sposób dezynfekcji narzędzi (np. nieprawidłowo przygotowany roztwór roboczy środka dezynfekcyjnego, niewłaściwe stężenie środka biobójczego, brak opisu wymaganymi informacjami pojemników, w których dezynfekowane są narzędzia, przeterminowany środek do dezynfekcji),
- stosowanie narzędzi wielokrotnego użycia bez sterylizacji,
- niezmiennianie peleryny wielokrotnego użycia po każdym kliencie,
- używanie kosmetyków po terminie przydatności lub nieopisanie ich datą otwarcia,
- brak kart charakterystyki stosowanych środków chemicznych,
- brak zachowania czystości i porządku podczas świadczenia usług,
- zacieki na sufitach i ścianach oraz brudne, zniszczone powierzchnie ścian, futryn, wyposażenia.

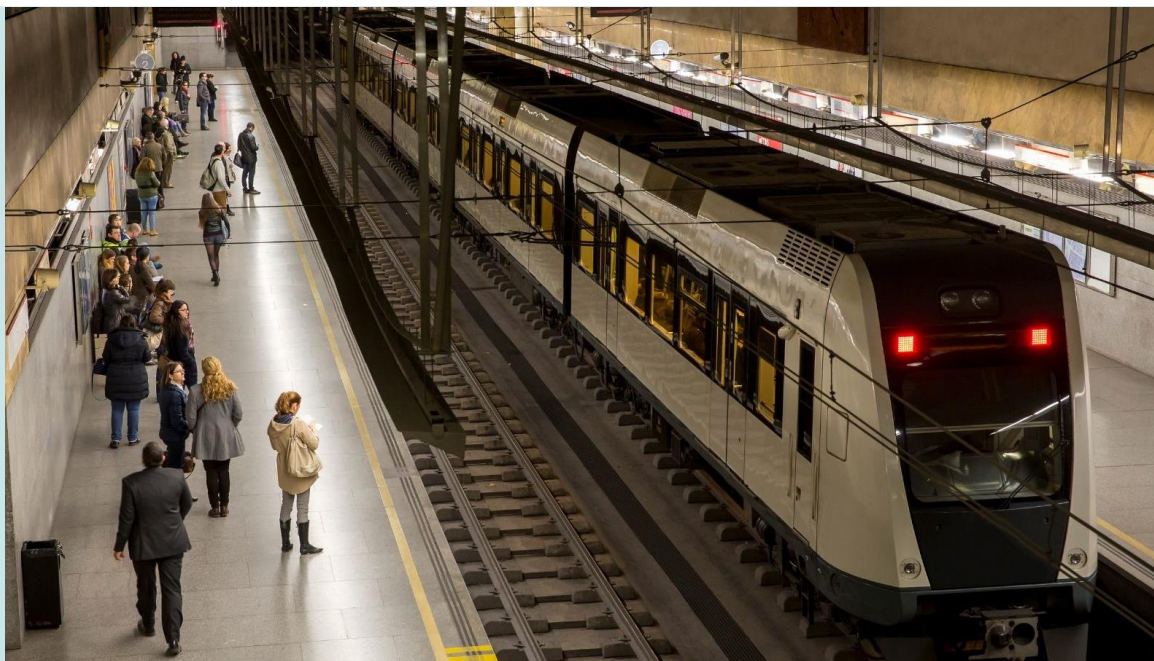
W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymogów higieniczno-sanitarnych:

- nałożono 48 mandatów karnych (na łączną kwotę 12300 zł),
- wydano 88 decyzji, w tym:
 - 24 nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego,
 - 64 rachunkowe,
- wystosowano 7 zawiadomień (w oparciu o art. 30 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej).

Ponadto rozpatrzono 57 interwencji, z których 22 uznano za zasadne.

Poprawę stanu sanitarno-technicznego oraz higienicznego zakładów egzekwowano poprzez kontrole oraz odpowiednie środki administracyjne.

6. Obiekty komunikacji publicznej

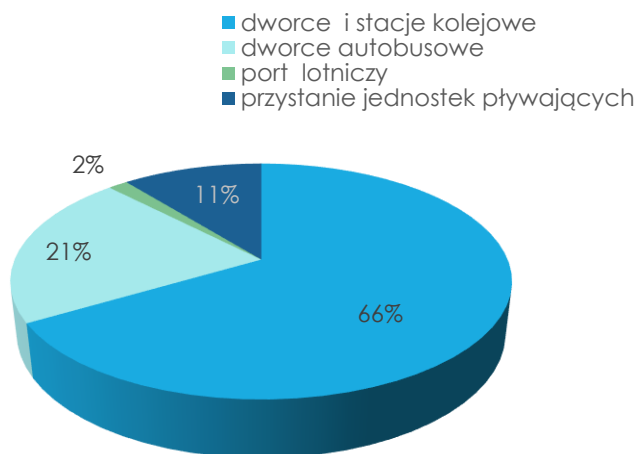

W 2023 roku pod nadzorem PIS woj. wielkopolskiego znajdowało się 178 obiektów komunikacji publicznej, w tym:

- 33 dworce autobusowe,
- 133 dworce i stacje kolejowe,
- 1 port lotniczy,
- 11 przystani jednostek pływających.

Skontrolowano 65 obiektów (36,5%, w 2022 roku – 36,8%).

Rys. 3. Odsetek obiektów skontrolowanych

Sprawdzano przede wszystkim stan sanitarno-techniczny pomieszczeń ogólnodostępnych związanych z odprawą podróżnych, tj. poczekalni, toalet czy peronów. W wyniku przeprowadzonych kontroli 2 obiekty zostały ocenione negatywnie z uwagi na zły stan techniczny, a w 11 wydano stosowne zalecenia.

W kilku obiektach komunikacji publicznej przeprowadzono drobne remonty i naprawy (m.in. w powiatach: chodzieskim, gostyńskim, pilskim, poznańskim, złotowskim).

W Koninie oddano do użytku nowy budynek dworca kolejowego, który jest częścią zintegrowanego centrum komunikacyjno-handlowego „DEKADA”.

Na terenie wszystkich skontrolowanych obiektów komunikacji publicznej obowiązywał zakaz palenia tytoniu i papierosów elektronicznych. Informowały o nim umieszczone w widocznym miejscu stosowne oznaczenia słowne lub piktogramy.

7. Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli

W sezonie kąpielowym 2023 w ewidencji PIS woj. wielkopolskiego znajdowało się:

- 96 kąpielisk raportowanych do Komisji Europejskiej (jedno kąpielisko nie zostało otwarte ze względu na brak wykwalifikowanej kadry ratowniczej),
- 17 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (w 2022 roku – 20).

W sezonie kąpielowym 2023 nieznacznie spadła liczba wyznaczonych obszarów wodnych przeznaczonych do kąpeli oraz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Liczba kąpielisk pozostała na tym samym poziomie. W dalszym ciągu obserwuje się tworzenie miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w sytuacjach, w których byłoby uzasadnione utworzenie kąpieliska.

Państwowa Inspekcja Sanitarna co roku ocenia jakość wody w kąpieliskach na podstawie wyników badań próbek wody pobieranych w trakcie trwania sezonu kąpielowego oraz na krótko przed jego rozpoczęciem.

W 2023 roku klasyfikację przeprowadzono w 86 kąpieliskach (które funkcjonowały przez kolejne cztery sezony kąpielowe lub mniej, jeśli również posiadają pełen zestaw wyników badań jakości wody). Jakość wody oceniono w nich jako:

- doskonałą – 65 kąpielisk (w 2022 roku – 77),
- dobrą – 14 kąpielisk (w 2022 roku – 12),
- dostateczną – 7 kąpielisk (w 2022 roku – 12).

W żadnym kąpielisku jakość wody nie została oceniona jako niedostateczna (w 2022 roku – 1). Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli nie podlegają klasyfikacji jakości wody.

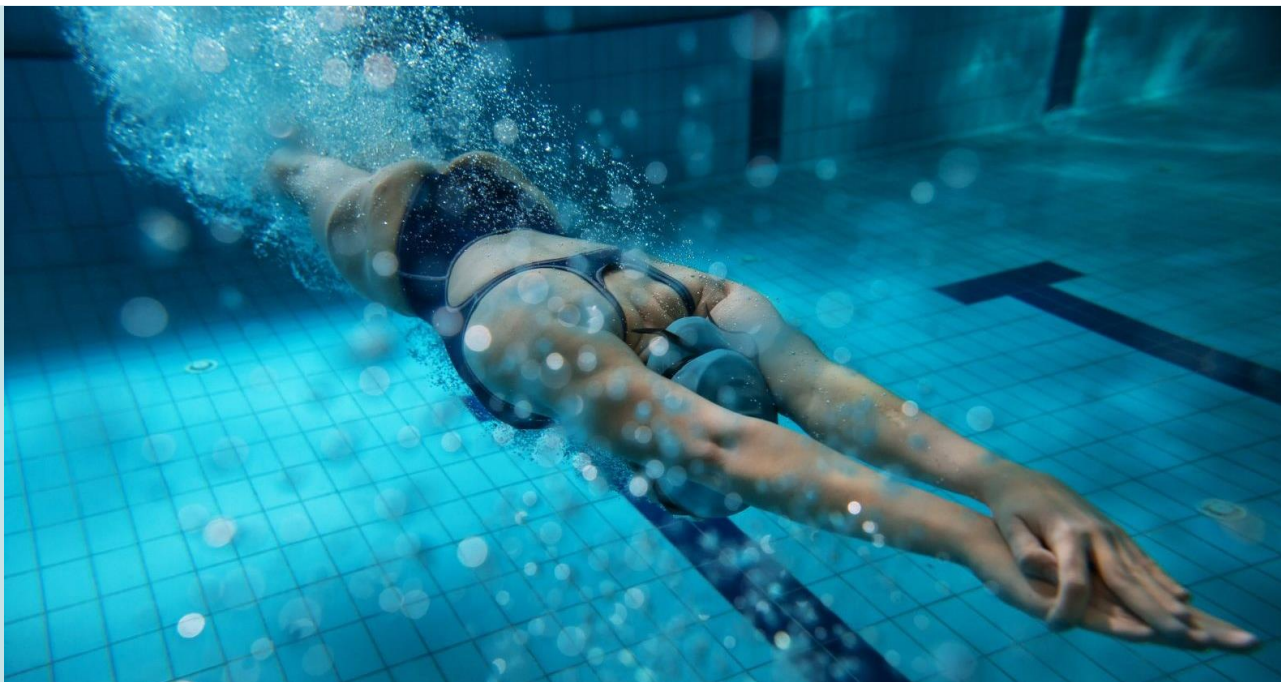
Ponadto pracownicy PIS dokonywali bieżącej oceny jakości wody na podstawie wyników badań pobranych próbek (wykonanych w ramach kontroli urzędowej przez organy PIS oraz kontroli wykonanej przez organizatorów kąpielisk) oraz wizualnej oceny jakości wody.

W sezonie kąpielowym 2023 PIS woj. wielkopolskiego dokonała oceny jakości wody we wszystkich funkcjonujących kąpieliskach (na podstawie 415 badań, w tym 100 w ramach kontroli urzędowej) oraz w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (na podstawie 34 badań w ramach kontroli wewnętrznej).

W trakcie sezonu w kąpieliskach incydentalnie występowały przekroczenia wskaźników mikrobiologicznych oraz zakwity sinic. W przypadku wydania oceny o nieprzydatności wody do kąpeli, wprowadzany był czasowy zakaz kąpeli. Na stronie internetowej WSSE w Poznaniu publikowane były komunikaty o jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli z obszaru woj. wielkopolskiego. Informacje o jakości wody zamieszczano również w serwisie kąpieliskowym (sk.gis.gov.pl).

8. Pływalnie

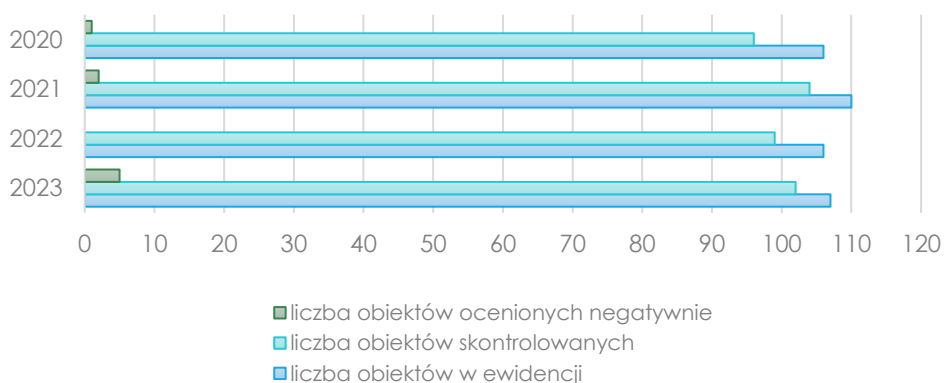
W 2023 roku w ewidencji PIS woj. wielkopolskiego znajdowały się 104 pływalnie i 3 inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi (w których nadzór sprawowany jest na podobnych zasadach jak na pływalniach, z uwagi na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z tych obiektów).

Z powodu remontów generalnych lub braku rentowności pływalni w poprzednich latach (dotyczy głównie pływalni odkrytych) 5 z nich nie funkcjonowało.

Od lat liczba tego rodzaju obiektów użyteczności publicznej kształtuje się na podobnym poziomie.

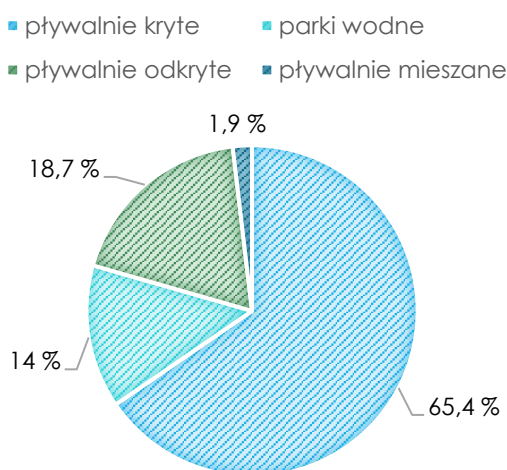
Rys. 4. Zestawienie liczby pływalni oraz innych obiektów dysponujących nieckami basenowymi w latach 2020-2023

Większość pływalni znajdujących się na terenie woj. wielkopolskiego to pływalnie kryte (70 obiektów). Pozostałą część stanowiły:

- pływalnie odkryte – 20 obiektów,
- parki wodne – 15 obiektów,
- pływalnie mieszane – 2 obiekty.

Rys. 5. Zestawienie procentowe poszczególnych rodzajów pływalni oraz innych obiektów dysponujących nieckami basenowymi w woj. wielkopolskim w 2023 roku

W 2023 roku negatywnie oceniono 5 obiektów (w 2022 roku – żadnego).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości na pływalniach:

- zacieki oraz brudne ściany z łuszczącą się farbą,
- ubytki w płytkach,
- skorodowane szafki na odzież,
- skorodowane baterie umywalkowe i prysznicowe.

Pod względem mikrobiologicznym jakość wody na pływalniach nie budziła większych zastrzeżeń – najczęściej przekroczonym parametrem była ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C. Ponadto stwierdzono przekroczenia w zakresie parametrów fizykochemicznych, głównie chloroformu, sumy THM, chloru wolnego i związanego. W takich przypadkach zarządcy podejmowali działania

naprawcze mające na celu doprowadzenie parametrów jakości wody do poziomów wymaganych rozporządzeniem.

9. Hałas i powietrze wewnątrz pomieszczeń

W 2023 roku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego wpłynęło 30 spraw dotyczących uciążliwości hałasowych w miejscu zamieszkania (w 2022 roku – 25). W przypadku 15 spraw źródłem uciążliwości był hałas środowiskowy lub komunikacyjny. Ich rozpatrzenie nie należało do kompetencji PIS, o czym informowano strony wnoszące.

Przeprowadzono 22 kontrole, w tym 4 kontrole pomiarowe. Źródłem hałasu były instalacje elektro-mechaniczne budynków (m.in. instalacja wentylacyjna, centralnego ogrzewania i kanalizacyjna oraz dźwigi osobowe i brama garażowa).

W 1 przypadku stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku, w związku z czym sprawę przekazano do właściwego miejscowo Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla miasta Poznania.

Tab. 3. Sprawy związane z uciążliwościami hałasowymi w latach 2021-2023

Rok	Liczba interwencji	Liczba przeprowadzonych wizji	Liczba przeprowadzonych pomiarów	Liczba przekroczeń dopuszczalnego dźwięku
2021	19	18	6	4
2022	25	19	4	2
2023	30	22	4	1

Podsumowanie

Celem sprawowanego przez Państwową Inspekcję Sanitarną nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego osób z nich korzystających.

W 2023 roku odnotowano wzrost liczby nowych zakładów w branży beauty. Systematycznie wzrasta także liczba obiektów pomocy społecznej, a nowe placówki oferują głównie pomoc dzienną (to przede wszystkim środowiskowe domy samopomocy i dzienne domy opieki).

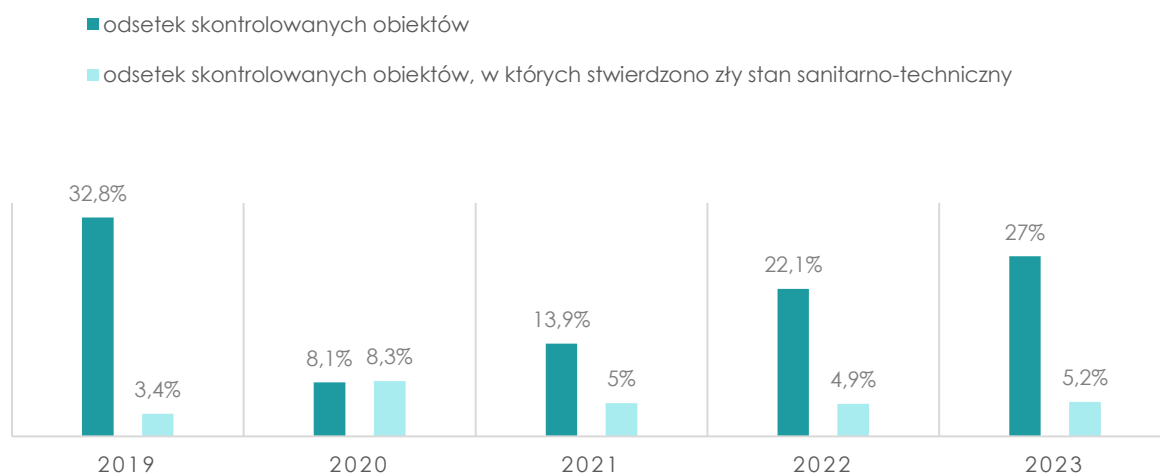
Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2023 roku, w związku z utrzymującymi się w sezonie letnim wysokimi temperaturami powietrza, wzmocniła nadzór nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa zdrowotnego wody przez zarządzających obiektami. W szczególności dotyczyło to jakości ciepłej wody w instalacjach budynków użyteczności publicznej, takich jak domy pomocy społecznej, hotele czy schroniska młodzieżowe.

IV. STAN SANITARNY PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna skontrolowała 2219 podmiotów wykonujących działalność leczniczą spośród 8224 (27%) ujętych w ewidencji. W porównaniu do 2022 roku odsetek skontrolowanych obiektów zwiększył się o 5%.

Rys. 1. Procent podmiotów wykonujących działalność leczniczą skontrolowanych i ze stwierdzonym złym stanem sanitarno-technicznym w latach 2020-2023

Tab. 1. Działalność nadzorcza w zakresie podmiotów wykonujących działalność leczniczą w 2023 roku

Liczba obiektów wg ewidencji	8224
Liczba skontrolowanych obiektów	2219 (27%)
Liczba kontroli	3511
Liczba placówek o złym stanie sanitarno-technicznym i/lub higienicznym	116 (5,2%)
Liczba zgłoszonych interwencji	51
Liczba decyzji administracyjnych	686
Liczba mandatów	57
Łączna kwota mandatów	13 200 zł
Liczba postanowień o nałożeniu grzywny	13
Łączna kwota nałożonych grzywn	21 200zł
Liczba zawiadomień*	35

*z art. 30 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej

1. Placówki lecznictwa zamkniętego

	szpitale	placówki inne niż szpitalne	łącznie
Liczba obiektów wg ewidencji	104	33	137
Liczba skontrolowanych obiektów	70 (67,3%)	23 (69,7%)	93
Liczba placówek o złym stanie sanitarno-technicznym i/lub higienicznym	32 (45,7%)	4 (17,4%)	36

W 2023 roku skontrolowano 93 podmioty lecznicze wykonujące stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne ze 137 (67,9%) ujętych w ewidencji, w tym:

- 70 szpitali (17 jednodniowych),
- 23 placówki inne niż szpitale, w tym:
 - zakłady opiekuńczo-lecznicze (5),
 - zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze (7),
 - zakłady rehabilitacji leczniczej (3),
 - hospicja (2),
 - inne (6).

Zły stan sanitarno-techniczny i/lub higieniczny stwierdzono w 36 podmiotach (38,7% skontrolowanych).

Tab. 2. Działalność nadzorowa w zakresie placówek lecznictwa zamkniętego w 2023 roku

Liczba kontroli	530
Liczba zgłoszonych interwencji	22
Liczba decyzji administracyjnych	277
Łączna liczba mandatów	19
Łączna kwota mandatów	4600 zł
Liczba postanowień o nałożeniu grzywny	9
Łączna kwota nałożonych grzywien	9200 zł
Liczba zawiadomień*	8

*z art. 30 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej

W 2023 roku pracownicy PIS woj. wielkopolskiego przeprowadzali także działania edukacyjno-informacyjne. Zwracali szczególną uwagę właścicielom kontrolowanych obiektów na potrzebę przeprowadzania badań ciepłej wody w kierunku obecności bakterii z rodzaju legionella, informując jednocześnie o zagrożeniach związanych z jej obecnością.

W placówkach lecznictwa zamkniętego zgodnie z przepisami prawa, w przypadku braku lub znikomego skażenia wody, próbki ciepłej wody powinny być pobierane do badań 2 razy w roku.

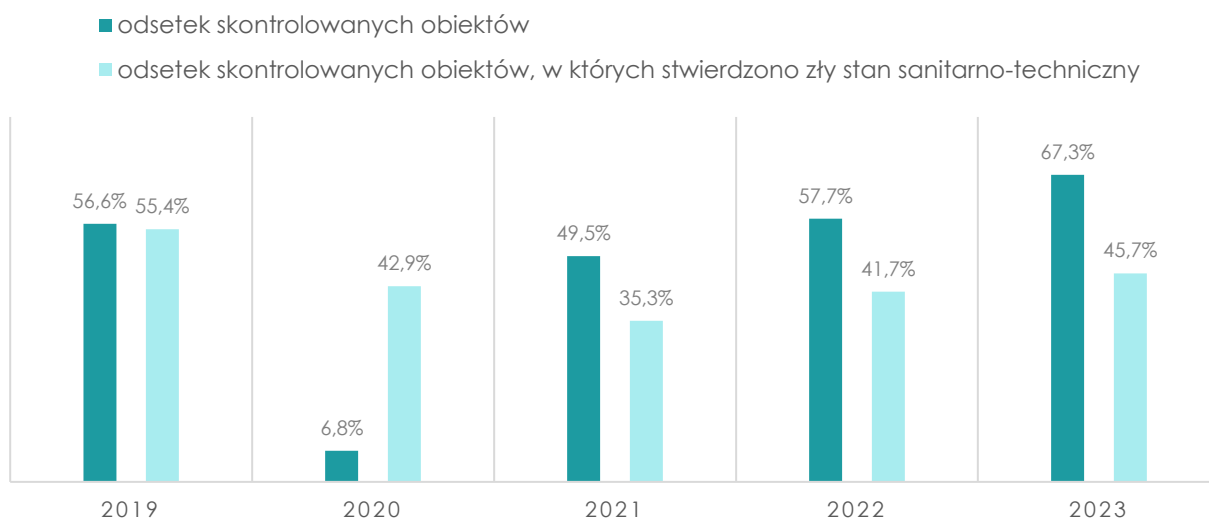
W ramach bieżącego nadzoru nad jakością ciepłej wody przeprowadzono 116 kontroli poborowych w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju legionella. W 55 obiektach stwierdzono przekroczenia tego parametru, w związku z czym:

- wydano 37 decyzji,
- wystosowano 6 zawiadomień z art. 30 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- wydano 1 postanowienie o nałożeniu grzywny.

1.1. Szpitale

W 2023 roku skontrolowano 70 szpitali (67,3%), w tym 17 jednodniowych. Na koniec roku ocenę negatywną otrzymały 32 placówki (45,7% skontrolowanych).

Rys. 2. Procent szpitali skontrolowanych i ze złym stanem sanitarno-technicznym i higienicznym w latach 2019-2023

W 2023 roku w wielu placówkach szpitalnych realizowano różnorodne inwestycje. W ich wyniku poprawie ulegają warunki udzielania świadczeń medycznych. Przykładowo:

- w SPZOZ w Grodzisku Wielkopolskim został uruchomiony nowy Oddział Pielęgnacyjno-Opiekuńczy składający się z 12 pokoi łóżkowych z łazienkami,
- w Jarocinie rozbudowano i wyremontowano część Szpitala Powiatowego, w której oddano do użytku Oddział Dziecięcy oraz Oddział Chorób Wewnętrznych,
- dobudowano budynek z szybem windowym i klatką schodową, dostosowany dla osób niepełnosprawnych dla Oddziału Psychiatrycznego Ogólnego w Wojewódzkim Zakładzie Opieki Psychiatrycznej Sp. z o.o. w Sokołowie (powiat kaliski),
- przebudowano lądowiska dla helikopterów LPR w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Poznaniu,
- przebudowano i odremontowano Willę IV Wielkopolskiego Centrum Neuropsychiatrycznego w Kościanie. Oddano ją jako Oddział Leczenia Uzależnień, wcześniej funkcjonowała jako Oddział Psychiatryczny. Obiekt przygotowany jest na 50 łóżek,
- w Wojewódzkim Szpitalu Wielospecjalistycznym w Lesznie zmodernizowano Oddział Pediatryczny oraz Rehabilitacji Kardiologicznej,
- w SPZOZ w Międzychodzie oddano do użytku całkowicie zmodernizowany Oddział Reumatologiczny oraz Oddział Chorób Wewnętrznych. Tym samym szpital dostosował się w całości do aktualnych wymogów prawnych,
- realizowano przebudowę oraz dobudowę części pomieszczeń Szpitalnego Oddziału Ratunkowego oraz pomieszczeń Bloku Operacyjnego w SPZOZ w Nowym Tomysłu,
- w Centrum Medycznym HCP w Poznaniu powstał nowoczesny Blok Operacyjny, Centralna Sterylizatornia, Pracownia Endoskopii z Pododdziałem Gastroenterologicznym. Zmodernizowany został Oddział Wewnętrzny z Pododdziałem Kardiologicznym, Pododdziałem Hipertensjologii i Pododdziałem Nefrologii,

- w nowo wybudowanym Wielkopolskim Centrum Pediatrii w Poznaniu zaczął działalność, jedyny w województwie, Szpitalny Oddział Ratunkowy dla dzieci (posiadający nowoczesne sale i wyposażenie),
- oddano do użytku nowy Oddział Wewnętrzny oraz Centralną Sterylizatornię w SPZOZ w Wolsztynie,
- w SPZOZ w Kępnie oddano do użytkowania przebudowany Oddział Położniczo-Ginekologiczny i Noworodkowy oraz Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Ponadto realizowano przebudowę Oddziału Dziecięcego oraz rozbudowę Oddziału Leczniczo-Rehabilitacyjnego o nowy budynek wraz z łącznikiem.

Rys. 3. Oddział Położniczo-Ginekologiczny w Szpitalu w Kępnie

Stan sanitarno-techniczny

Każdego roku w szpitalach prowadzone są prace remontowe i modernizacyjne oraz powstają nowe oddziały i pomieszczenia. Ma to między innymi na celu dostosowanie obiektów do aktualnych wymogów prawnych. Biorąc pod uwagę fakt, iż wiele szpitali zostało wybudowanych kilkadziesiąt lat temu, jest to często proces długotrwały i kosztowny.

W woj. wielkopolskim w 2023 roku, podobnie jak w roku 2022, ponad połowa podmiotów (54,3%) spełniała wymagania wynikające z aktualnych przepisów prawnych. Szpitale, które zrealizowały

wszystkie prace dostosowawcze i ocenione zostały jako dobre na koniec 2023 roku to m.in. Szpital w Międzychodzie, w Trzciance, w Czarnkowie, w Wolsztynie i Wielospecjalistyczny Szpital Wojewódzki w Lesznie. W szpitalach, które nie zostały dostosowane do obowiązujących wymagań, także często obserwowano poprawę stanu sanitarnego poprzez prowadzenie prac remontowych, wynikających zazwyczaj ze stopniowej realizacji nakazów obowiązujących decyzji administracyjnych.

W roku 2023 w ponad połowie skontrolowanych podmiotów (57,1%) stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego (spowodowane przede wszystkim bieżącą działalnością szpitali). Były one usuwane niezwłocznie lub wydawano decyzje nakazowe z określonym terminem ich realizacji.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w szpitalach pod względem stanu sanitarno-technicznego:

Związane z niedostosowaniem do obowiązujących przepisów:

- brak pomieszczeń higieniczno-sanitarnych przystosowanych dla osób niepełnosprawnych,
- brak dostępu do łóżek z trzech stron, w tym z dwóch dłuższych,
- powierzchnia mebli i podłóg uniemożliwiająca ich mycie oraz dezynfekcję,
- brak właściwie zorganizowanych izolatek,
- nieprawidłowe zorganizowanie brudownika,
- brak urządzeń przeciwsłonecznych w pokojach łóżkowych (w przypadku dużego nasłonecznienia).

Związane z bieżącą działalnością:

- ubytki powierzchni i zabrudzenia na ścianach, sufitach, podłogach, stolarnie drzwiowej, meblach i wyposażeniu,
- uszkodzona, skorodowana powierzchnia armatury łazienkowej oraz ubytki i zaciemnienia w uszczelnieniach prysznicowych.

Zaopatrzenie w wodę

W 2023 roku skontrolowane szpitale zaopatrywane były w wodę z publicznych wodociągów sieciowych i wodociągów lokalnych. Własny wodociąg lokalny stanowił podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę dla około 25% skontrolowanych szpitali.

Szpitale (z wyłączeniem szpitali jednodniowych) zobowiązane są do zapewnienia rezerwowego źródła zaopatrzenia w wodę zapewniającego co najmniej jej 12-godzinny zapas. Większość (90%) skontrolowanych szpitali realizowała ten obowiązek.

Dla placówek posiadających własny wodociąg rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę był wodociąg publiczny. Jest to rozwiązanie optymalne zarówno w przypadku pogorszenia się jakości wody jak i braku dostępu do niej z własnego ujęcia. W połowie skontrolowanych szpitali zamontowane były zbiorniki przepływowe. Innym, rzadziej stosowanym rozwiązaniem było niezależne, dodatkowe przyłącze do wodociągu publicznego, włączane w przypadku awarii.

W szpitalach, w których stwierdzono brak rezerwowego źródła zaopatrzenia w wodę przeprowadzono postępowanie administracyjne.

Nie zgłaszano i nie stwierdzono długotrwałych przerw w dostępie do bieżącej wody ciepłej i zimnej. W pojedynczych przypadkach konieczne było przeprowadzenie prac naprawczych i remontowych w związku z wystąpieniem awarii instalacji stacji uzdatniania wody z wodociągu lokalnego.

Jakość wody w większości skontrolowanych obiektów odpowiadała obowiązującym wymaganiom. W nielicznych przypadkach stwierdzono incydentalne podwyższenie:

- parametrów fizyko-chemicznych w wodzie z własnego ujęcia (mangan, żelazo i mętność), bez znaczącego wpływu na zdrowie ludzi (powiat złotowski),
- azotynów (powiat gnieźnieński),
- parametrów organoleptycznych (barwa, mętność) i ogólnej liczby bakterii w 22°C (powiat nowotomyski),
- bakterii z grupy coli (powiat kaliski).

Ponadto w związku ze stwierdzanymi przekroczeniami, w zakresie obecności bakterii z rodzaju legionella, konieczne było wdrożenie przez placówki działań naprawczych (w tym przeglądu technicznego sieci) oraz interwencyjnych (m.in. dezynfekcji termicznej oraz chemicznej).

Utrzymanie czystości

Za utrzymanie czystości w większości (około 70%) skontrolowanych szpitali odpowiadał personel własny placówki (sprzątaczkę na oddziałach lub wyodrębniona komórka organizacyjna szpitala). W pozostałych podmiotach zadanie to realizowane było przez firmy zewnętrzne (tzw. outsourcing), rzadziej w systemie mieszanym (część pomieszczeń sprzątana była przez salowe, a część przez firmę zewnętrzną). Wszystkie skontrolowane szpitale opracowały procedury sprzątania. Nadzór nad ich wdrożeniem i przestrzeganiem zazwyczaj sprawowany był przez:

- pielęgniarki oddziałowe i epidemiologiczne – na bieżąco,
- zespół do spraw zapobiegania zakażeniom zakładowym w ramach prowadzonych kontroli wewnętrznych – okresowo.

Coraz więcej szpitali dysponuje zarówno nowoczesnymi metodami mycia i dezynfekcji jak i monitoringiem ich skuteczności, przykładowo:

- **Wojewódzki Szpital Zespolony w Kaliszu** bierze udział w programie oceny czystości stref czystościowych m.in. przy zastosowaniu metody znakowania znacznikiem fluorescencyjnym powierzchni dotykowych. Osoba odpowiedzialna za stan higieny w szpitalu pozostawia znacznikiem fluorescencyjnym znaki w najczęściej dotykanych przez pacjenta i personel punktach. Metoda pozwala na szybkie ustalenie przy pomocy lampy UV, czy podczas sprzątania powierzchnie te zostały prawidłowo umyte (znacznik został usunięty). Wyniki monitorowania dokumentuje się oraz wykorzystuje w prowadzonym nadzorze.
- W szpitalu **ARS-Medical Sp. z o. o. w Pile** stosuje się elektroniczny system oceny poziomu przestrzegania higieny rąk.
- **Szpital Pomnik Chrztu Polski w Gnieźnie** ma do dyspozycji metodę dezynfekcji pomieszczeń robotem UVD. Jest to urządzenie w pełni autonomiczne i nie wymaga stosowania środków chemicznych. Emituje światło UV-C, które niszczy DNA i RNA wirusów, bakterii, grzybów.

Pracownicy zajmujący się sprzątaniem dysponowali profesjonalnym sprzętem i urządzeniami oraz odpowiednio dobranymi środkami czystości i dezynfekującymi. W części szpitali zastosowano udogodnienia w postaci automatycznego dozowania preparatów myjąco-dezynfekujących, a jako metodę pomocniczą do dezynfekcji pomieszczeń wykorzystywano urządzenia do zamgławiania (np. nadtlenek wodoru z kationami srebra) lub ozonowania.

Ważnym aspektem zapewnienia właściwej jakości sprzątania są systematyczne szkolenia osób sprzątających. Były one prowadzone przez szpitale we własnym zakresie lub z udziałem firm zewnętrznych.

Utrzymanie bieżącej czystości w większości szpitali nie budziło zastrzeżeń. W pojedynczych placówkach stwierdzono niewłaściwy bieżący stan sanitarno-techniczny pomieszczeń porządkowych (w szczególności ścian) oraz wykorzystywanie ich w sposób niezgodny z przeznaczeniem. W 3 przypadkach nałożono mandaty na łączną kwotę 900 zł (za brak utrzymania bieżącej czystości w pomieszczeniach oddziału oraz zaplecza szpitalnego).

Postępowanie z bielizną szpitalną

W prawie wszystkich skontrolowanych szpitalach usługi pralnicze były zlecane firmom zewnętrznym. Spośród skontrolowanych placówek tylko 1 miała w swojej strukturze pralnię (Wojewódzki Szpital Zespolony w Kaliszu).

Profesjonalne pralnie coraz częściej stosują bezdotykową identyfikację i liczenie bielizny (w tym odzieży ochronnej), co pozwala na redukcję źródła rozprzestrzeniania się patogenów. Ponadto w niektórych placówkach zapewnia się elektroniczne szafy na czystą i brudną odzież medyczną (np. Szpital Pomnik Chrztu Polski w Gnieźnie, Wielkopolskie Centrum Pediatrii w Poznaniu, Szpital Powiatowy we Wrześni).

Pralnie świadczące usługi dla szpitala muszą spełniać wytyczne Ministra Zdrowia z grudnia 2022 roku, m.in.:

- posiadać barierę higieniczną,
- procesy prania z dezynfekcją przeprowadzać zgodnie z normą EN-14065 „Tekstylią. Tekstylią poddawane obróbce w pralni. System kontroli skażenia mikrobiologicznego”,
- badać z określoną częstotliwością (w przypadku zadowalających wyników i wdrożenia odpowiednich procedur nie rzadziej niż co sześć miesięcy) czystość mikrobiologiczną: bielizny, wody, powierzchni i urządzeń pralni, pojemników do transportu bielizny, powietrza oraz próbek z dłoni pracowników.

Uchybienia w zakresie postępowania z bielizną szpitalną stwierdzono w 17,1 % skontrolowanych szpitali. Każdorazowo egzekwowano poprawę wydając zalecenia lub nakazy.

Najczęściej stwierdzane uchybienia w zakresie postępowania z bielizną szpitalną:

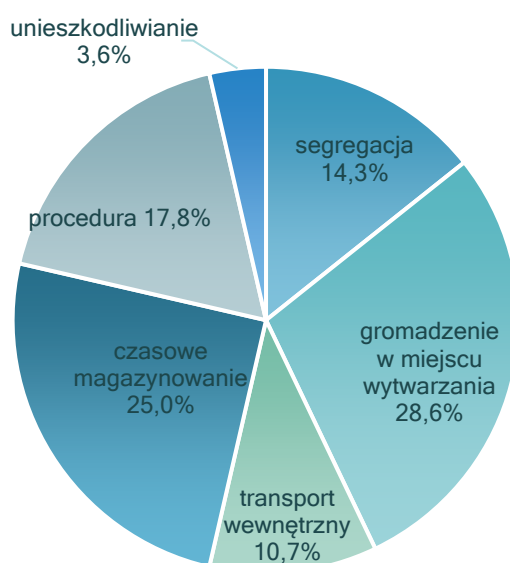
- niewłaściwe warunki magazynowania bielizny czystej i brudnej (zniszczone powierzchnie ścian, regałów, szaf w magazynie bielizny),
- brak zamkniętej przestrzeni ładunkowej wózka transportującego lub wózek w niewłaściwym stanie sanitarno-technicznym,
- brak zmywalnego pokrowca na wszystkich materacach łóżkowych,
- brak zapasu bielizny pościelowej na niektórych oddziałach, w tym koców.

W pozostałych szpitalach postępowanie z bielizną nie budziło zastrzeżeń. Część szpitali jednodniowych korzystała wyłącznie z bielizny jednorazowego użycia. Okresowe wymazy czystościowe z bielizny czystej prowadzone były w szpitalach z różną częstotliwością. Badania te, w zależności od przyjętych rozwiązań, wykonywała pralnia w ramach usługi prania i/lub szpital w ramach kontroli wewnętrznej.

Postępowanie z odpadami medycznymi

W większości skontrolowanych w 2023 roku szpitali sposób postępowania z odpadami medycznymi był prawidłowy i zgodny z obowiązującymi regulacjami prawnymi. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 13 placówkach (18,6%).

Rys. 4. Obszary, w których najczęściej stwierdzano uchybienia w placówkach szpitalnych w zakresie postępowania z odpadami medycznymi

Odpady medyczne szpitali magazynowane były w osobnym pomieszczeniu lub w stacjonarnym urządzeniu chłodniczym zlokalizowanym na terenie placówki.

Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości
w szpitalach
w zakresie postępowania z odpadami medycznymi:

- brak właściwego oznakowania worków i pojemników na odpady,
- niewłaściwa segregacja odpadów,
- brak wózków transportowych lub zamykanych pojemników do transportu wewnętrznego odpadów,
- niewłaściwie opracowana lub realizowana procedura postępowania z odpadami,
- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian urządzenia chłodniczego lub magazynu odpadów,
- zbyt wysoka temperatura w pomieszczeniu magazynowania odpadów,
- zbyt długi czas przechowywania odpadów w miejscu ich powstania lub magazynowania.

1.2. Nadzór epidemiologiczny w szpitalach

W zakresie nadzoru epidemiologicznego w 2023 roku skontrolowano 83 (79,8%) szpitale, w tym 25 jednodniowych, ze 104 znajdujących się w ewidencji.

Kontrole placówek dotyczyły działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych ze szczególnym uwzględnieniem:

- dezynfekcji,
- sterylizacji,
- antyseptyki,
- funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych.

Uchybienia stwierdzono w 32 szpitalach (38,6% skontrolowanych), w tym w 6 szpitalach jednodniowych.

Ocenę w zakresie przeprowadzania dezynfekcji sprzętu i narzędzi wielokrotnego użycia (m.in. wyposażenia w urządzenia myjąco-dezynfekujące), jak również stosowanych systemów i rozwiązań sterylizacyjnych oraz wykorzystania urządzeń sterylizacyjnych przeprowadzono dla wszystkich 104 szpitali. Została ona opracowana na podstawie danych uzyskanych podczas kontroli obiektów w 2023 roku lub w latach wcześniejszych.

Dezynfekcja

Dezynfekcja narzędzi oraz sprzętu wielokrotnego użycia wykonywana była w 97 szpitalach (93,3%), 7 placówek stosowało wyłącznie sprzęt jednorazowego użycia. Narzędzia oraz sprzęt wielokrotnego użycia poddawany był jednoetapowej bądź wieloetapowej dezynfekcji. Była ona prowadzona w miejscu użytkowania, w scentralizowanych jednostkach własnego szpitala lub innej placówki (punkt sterylizacji, lokalna lub centralna sterylizatornia). Najczęściej problemy występowały na etapie przygotowania narzędzi do sterylizacji (25 placówek), w których procesy dezynfekcyjne wykonywane były tylko metodą manualną. Szpitale te nie posiadały myjni-dezynfektorów oraz nie korzystały z usług placówek przeprowadzających dezynfekcję maszynową. Większość z nich to szpitale jednodniowe (17 placówek).

Nieprawidłowości w zakresie dezynfekcji stwierdzono w 11 placówkach (13,3%).

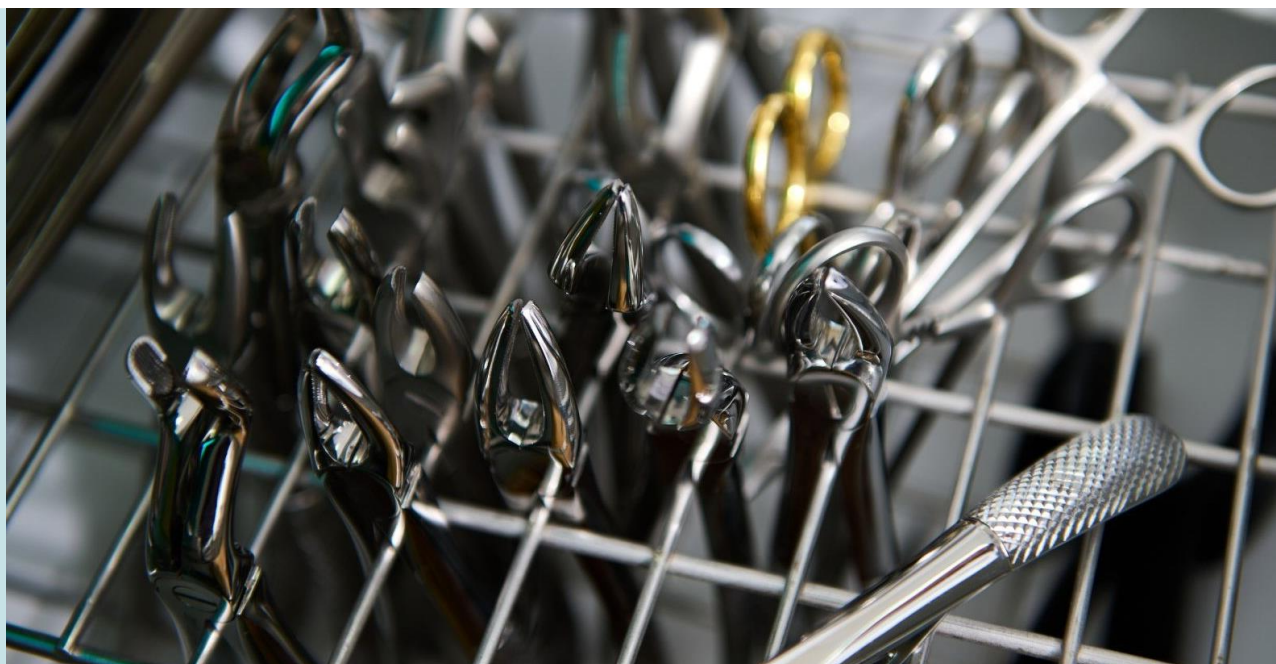
Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w szpitalach w zakresie dezynfekcji:

- błędy i zaniedbania w przygotowaniu procedur dotyczących dezynfekcji materiałów, narzędzi i sprzętu wielokrotnego użycia (brak wdrożenia i aktualizacji, niekompletność procedury, niezgodność ze stanem faktycznym),
- niezachowanie terminu ważności środków do dezynfekcji,
- stosowanie środków do dezynfekcji niezgodnie z instrukcją i procedurą,
- niezapewnienie możliwości mycia i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń wymagających utrzymania aseptyki.

Sterylizacja

W 2023 roku szpitale, w których stosowany był sprzęt wielokrotnego użytku procesy sterylizacji przeprowadzały w:

- centralnych sterylizatorniach przynależących do placówki (45 szpitali – 46,4%),
- centralnych sterylizatorniach znajdujących się w strukturach innych jednostek (15 szpitali, w tym 4 szpitale jednodniowe),
- lokalnych sterylizatorniach (10 szpitali), w których również wykonywano dezynfekcję i sterylizację, lecz nie zawsze zachowana była odrębność stref i ich rozdział śluzami,
- punktach sterylizacji (27 szpitali), do których dostarczany był sprzęt czysty, najczęściej już przygotowany do sterylizacji.

Procesy sterylizacji przeprowadzano w 200 urządzeniach sterylizacyjnych (w 2022 roku – 201). Nadal najbardziej rozpowszechnioną formą sterylizacji w placówkach lecznictwa stacjonarnego była sterylizacja parowa (172 autoklawy – 86% ogółu urządzeń sterylizacyjnych).

Używano również sterylizatorów niskotemperaturowych wykorzystujących:

- plazmę – 21 placówek (21 sterylizatorów),
- tlenek etylenu – 7 placówek (7 sterylizatorów),
- formaldehyd jako czynnik dodatkowy – 3 placówki (łącznie 4 urządzenia).

Nieprawidłowości w obszarze sterylizacji w 2023 roku stwierdzono w 12 (14,5%), spośród 83 skontrolowanych szpitali.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w szpitalach w zakresie sterylizacji:

- uchybienia dotyczące przygotowania materiałów, narzędzi i sprzętu wielokrotnego użycia zdezynfekowanych do procesu sterylizacji,
- uchybienia dotyczące szczelności transportu materiałów między sterylizatornią a jednostkami organizacyjnymi szpitala,
- nieprawidłowe przechowywanie materiałów sterylnych (przekroczone terminy ważności),
- niewłaściwa częstotliwość przeprowadzania kontroli skuteczności procesów sterylizacji wskaźnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi.

Antyseptyka

W trakcie przeprowadzonych kontroli zweryfikowano również przestrzeganie zasad antyseptyki. Nieprawidłowości wystąpiły w 12 szpitalach (14,5%).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w szpitalach w zakresie antyseptyki:

- nieprawidłowe wyposażenie stanowisk do higieny rąk (brak mydła, środka dezynfekcyjnego, podajników na ręczniki jednorazowego użycia oraz ręczników),
- nieprawidłowości w zakresie opracowania i przestrzegania procedur dotyczących antyseptyki.

System zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych

W roku 2023 nieprawidłowości w zakresie systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych stwierdzono w 22 placówkach (26,5%).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w szpitalach w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych:

- niewłaściwe prowadzenie rejestrów szpitalnych w zakresie monitorowania i rejestracji zakażeń szpitalnych (brak indywidualnych kart rejestracji czynnika alarmowego/zakażenia szpitalnego, nierzetelne prowadzenie rejestru, brak porządku chronologicznego lub alfabetycznego),
- nieprawidłowości w zakresie prowadzenia kontroli wewnętrznej (częstotliwość i brak kontroli sprawdzającej),
- brak procedur oraz niezapoznanie się z procedurami przez personel,
- nieprawidłowości w zakresie zgłaszania podejrzeń/zachorowań i zakażeń oraz zgonów na choroby zakaźne,
- błędy w działaniu zespołu i komitetu kontroli zakażeń szpitalnych (w zakresie kwalifikacji, zadań, składu i częstotliwości spotkań).

1.3. Żywnienie szpitalne

	2021	2022	2023
Liczba szpitalnych bloków żywieniowych ogółem	85	84	84
Liczba bloków żywienia działających w systemie cateringowym	59	58	56
Liczba kontroli	86	95	109
Liczba kontroli interwencyjnych	5	5	2
Liczba decyzji	11	4	6
Liczba grzywn w drodze mandatu karnego	1	1	1

W 2023 roku sprawowano nadzór nad bezpieczeństwem żywienia oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi w 84 szpitalnych blokach żywienia. Większość z nich (56) działała w systemie cateringowym. Skontrolowano 71 bloków żywieniowych (w tym 44 obiekty z systemem cateringowym), z których 64 zostały ocenione na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego dla obiektów żywienia zbiorowego. Przeprowadzono 109 kontroli i rekontroli, w tym 2 kontrole interwencyjne. Podczas kontroli sprawdzano bieżący stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny pomieszczeń i urządzeń. Wydano 6 decyzji administracyjnych w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami. Żadna z nich nie dotyczyła unieruchomienia lub przerwania działalności całego lub części zakładu. Nałożono 1 grzywnę w drodze mandatu karnego na kwotę 300 zł.

**Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości
w blokach żywienia szpitalnego
w zakresie stanu sanitarno-technicznego i higienicznego:**

- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych (m.in. łuszcząca się farba na ścianach i sufitach, zniszczone podłogi, wykwity pleśni) oraz kuchenek oddziałowych (m.in. zniszczone szafki pod zlewozmywakiem, ubytki płytek na ścianach),
- zły stan techniczny opakowań transportowych przeznaczonych do przewozu posiłków na oddziały,
- brak zachowanej segregacji asortymentowej w urządzeniach chłodniczych, brak termometrów do odczytu temperatury w lodówkach,
- brak aktualizacji i należytego utrzymywania dokumentacji (GHP/GMP i HACCP).

Zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) wdrożono w 82 blokach żywienia. Natomiast System Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli (HACCP) posiadało 59 bloków szpitalnych (31 działających w systemie cateringu).

W 2023 roku oceny sposobu żywienia pacjentów dokonano w 66 placówkach (w 2022 roku – 55), w tym w 37 działających w systemie cateringowym (w 2022 roku – 25). Ocenie teoretycznej poddano 88 jadłospisów (w 2022 roku – 60). W 3 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w komponowaniu jadłospisu.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości
w szpitalach
w zakresie żywienia pacjentów:

- niewystarczająca podaż mleka i serów w całodiennej diecie,
- niski udział warzyw i owoców w posiłkach,
- brak występowania pieczywa razowego, kasz, płatków owsianych, potraw z dodatkiem nasion roślin strączkowych np. groch, fasola, soja, soczewica,
- małe urozmaicenie i powtarzalność produktów, na bazie których przygotowywano posiłki,
- niska podaż ryb i produktów rybnych,
- mniejsza niż zalecana racja żywieniowa w ciągu dnia, tj. mniej niż 4 do 5 posiłków dziennie.

Na terenie woj. wielkopolskiego w 2023 roku funkcjonowało 7 kuchni niemowlęcych (podobnie jak w roku 2022), z czego skontrolowano 6 (w 2022 roku – 5). W 5 kuchniach został wdrożony system GHP i GMP, a w 2 dodatkowo system HACCP. Przeprowadzono 6 kontroli i rekontroli (w roku 2022 – 5), podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.4. Inne niż szpitalne podmioty lecznicze udzielające stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych

W 2023 roku skontrolowano 23 placówki inne niż szpitalne z 33 ujętych w ewidencji (69,7%), w tym:

- 5 zakładów opiekuńczo-leczniczych,
- 7 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych,
- 3 zakłady rehabilitacji leczniczej,
- 2 hospicja,
- 6 innych placówek.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 4 obiektach (powiat poznański – 3, powiat kaliski – 1).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w innych niż szpitalne podmiotach leczniczych

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny urządzeń, mebli, ścian,
- brak punktu pielęgnarskiego z pokojem przygotowawczym,
- brak brudownika z odpowiednim wyposażeniem,
- brak toalety z natryskiem przystosowanej dla osób niepełnosprawnych.

W związku z nieprawidłowościami wydane zostały decyzje, w 1 placówce prowadzono postępowanie egzekucyjne z uwagi na niewykonanie jej nakazów.

Rys. 5. Hospicjum stacjonarne w Wągrowcu przy ul. Brzozowej 23

W 2023 roku w obiektach tej grupy nie prowadzono większych inwestycji. W miarę potrzeb prowadzone były jedynie bieżące prace remontowe. W Centrum Rehabilitacji KRUS w Jedlcu przeprowadzono całkowitą modernizację dziesięciu pokoi (wymieniono meble, odnowiono ściany, przeprowadzono remont łazienek).

2. Placówki Lecznictwa Ambulatoryjnego

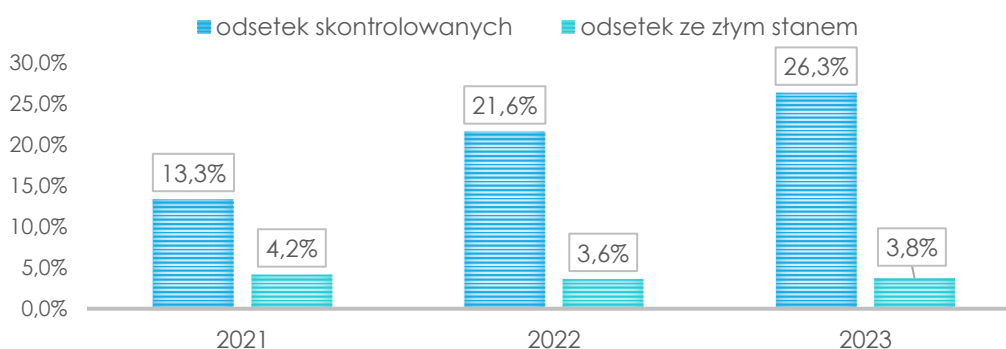
	Placówki lecznictwa ambulatoryjnego
Liczba obiektów wg ewidencji	8087
Liczba skontrolowanych obiektów	2126 (26,3%)
Liczba placówek o złym stanie sanitarno-technicznym i/lub higienicznym	80 (3,8%)

W 2023 roku w ewidencji PIS znajdowało się 8087 placówek lecznictwa ambulatoryjnego. Skontrolowano 2126 (26,3%) obiektów, w tym:

- podmioty lecznicze wykonujące działalność leczniczą, tj.:
 - przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie – 720 (39,1%),
 - zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria – 67 (28,8%),
 - zakłady rehabilitacji leczniczej – 51 (23,8%),
 - inne podmioty lecznicze z działalnością ambulatoryjną – 188 (34,4%),
- praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą, tj.:
 - indywidualne praktyki lekarskie (w tym dentystryczne) – 406 (27,6%),
 - indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie (w tym dentystryczne) – 424 (15,8%),
 - grupowe praktyki lekarskie (w tym dentystryczne) – 19 (27,9%),
 - indywidualne praktyki pielęgniarek – 93 (21,9%),
 - indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek – 17 (23,3%),
 - grupowe praktyki pielęgniarek – 47 (26,9%),
 - inne praktyki zawodowe – 94 (25,8%).

Zły stan sanitarno-techniczny i higieniczny stwierdzono w 80 placówkach (3,8%, w 2022 roku – 3,6%), w 56 podmiotach leczniczych (5,5% skontrolowanych) i w 24 praktykach zawodowych (2,2% skontrolowanych).

Rys. 6. Odsetek skontrolowanych podmiotów lecznictwa ambulatoryjnego oraz ze stwierdzonym złym stanem sanitarno-technicznym i higienicznym w latach 2020-2022

Tab. 1. Działalność nadzorcza w 2023 w zakresie placówek leczenia ambulatoryjnego

Liczba kontroli	2981
Liczba zgłoszonych interwencji	29
Liczba decyzji administracyjnych	413
Łączna liczba mandatów	38
Łączna kwota mandatów	8600 zł
Liczba zawiadomień*	27

*z art. 30 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej

W 2023 roku odnotowano kolejne podmioty, które dostosowały się do wymagań określonych w przepisach. Większość skontrolowanych podmiotów lecznictwa ambulatoryjnego spełniało wymogi prawne. Nieprawidłowości stwierdzono jedynie w 2,3% obiektów.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w podmiotach lecznictwa ambulatoryjnego związane z niedostosowaniem do obowiązujących przepisów:

- brak bezpośredniego połączenia gabinetu badań ginekologicznych/urologicznych z pomieszczeniem higieniczno-sanitarnym wyposażonym dodatkowo w bidet,
- niecałkowite wyodrębnienie pomieszczeń podmiotu leczniczego od pomieszczeń budynku wykorzystywanych do innych celów,
- niezapewnienie właściwego ciągu technologicznego sterylizatorni,
- brak w gabinetach badań umywalki z baterią z ciepłą i zimną wodą, dozownika: z mydłem w płynie oraz ze środkiem dezynfekcyjnym, pojemnika: z ręcznikami jednorazowego użycia i na zużyte ręczniki.

Stan sanitarno-techniczny

Właściwy stan sanitarno-techniczny odnotowano w 94,8% skontrolowanych podmiotów. Nieprawidłowości stwierdzone w 110 placówkach dotyczyły stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, w szczególności niewłaściwego stanu ścian, sufitów, podłóg oraz mebli i wyposażenia. Jeśli stwierdzone uchybienia nie zostały niezwłocznie usunięte, na podmioty nakładano decyzje administracyjne z terminem realizacji zaleceń. Podmioty wykonujące działalność leczniczą sukcesywnie prowadziły kompleksowe remonty pomieszczeń i wymianę wyposażenia, co wpływało na poprawę stanu sanitarno-technicznego, estetyki oraz ich funkcjonalność.

Rys. 7. Gabinet stomatologiczny w Skokach (powiat wągrowiecki)

Zaopatrzenie w wodę

Placówki leczenia ambulatoryjnego były zaopatrywane w wodę z wodociągów objętych monitoringiem jakości wody. W większości były to wodociągi publiczne. Nie stwierdzano większych utrudnień w dostępie do bieżącej, ciepłej i zimnej wody. Odnotowano jedynie pojedyncze przypadki braku ciepłej wody, które były wynikiem awarii instalacji (powiat kolski i złotowski). Każdorazowo egzekwowano usunięcie usterek.

Utrzymanie czystości

Podmioty wykonujące ambulatoryjną działalność leczniczą oraz praktyki zawodowe utrzymywały czystość we własnym zakresie, zlecały sprzątanie firmom sprzątającym lub miały podpisane umowy obejmujące utrzymanie czystości pomieszczeń z administratorem budynku. W większości skontrolowanych placówek stwierdzono właściwy stan higieniczny pomieszczeń i urządzeń.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w podmiotach lecznictwa ambulatoryjnego w zakresie utrzymania czystości:

- nieprzestrzeganie dat ważności używanych środków myjąco-dezynfekcyjnych,
- brak opracowanych lub wdrożonych procedur sanitarno-higienicznych,
- niewłaściwe postępowanie ze sprzętem do utrzymania czystości.

W pojedynczych przypadkach kwestionowano także utrzymanie bieżącej czystości i porządku, co skutkowało nałożeniem mandatów karnych.

Postępowanie z bielizną

W skontrolowanych obiektach stosowano głównie bieliznę jednorazową, w szczególności:

- podkłady na kozetki i przewijaki,
- podkłady ginekologiczne,
- ręczniki.

Po zanieczyszczeniu materiałem biologicznym traktowano ją jako odpad niebezpieczny.

Bieliznę wielokrotnego użytku w większości stanowiła odzież ochronna/robocza personelu, która po użyciu była:

- przekazywana do pralni usługowych,
- prana w wydzielonej pralce w placówce,
- prana we własnym zakresie w domu.

Państwowa Inspekcja Sanitarna zaleca, by pranie bielizny wielokrotnego użytku odbywało się w profesjonalnych pralniach usługowych.

W większości placówek postępowanie z bielizną było prawidłowe i odbywało się zgodnie z opracowanymi procedurami.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły braku:

- rozdziału odzieży prywatnej i ochronnej,
- procedury lub zapisów uwzględniających poszczególne etapy postępowania z bielizną czystą i brudną,
- wydzielonego miejsca gromadzenia brudnej bielizny.

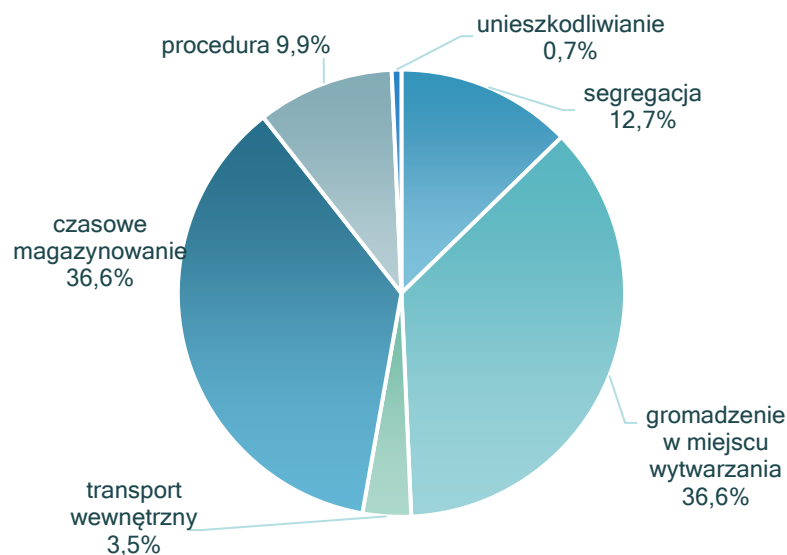
Postępowanie z odpadami medycznymi

W podmiotach świadczących usługi ambulatoryjne często odpady magazynowane były w przenośnych urządzeniach chłodniczych, z prowadzonym wewnątrz monitoringiem temperatur. Przeznaczone były one wyłącznie na odpady medyczne. Odbiór odpadów niebezpiecznych odbywał się na podstawie umów zawartych z podmiotami posiadającymi odpowiednie zezwolenia.

Uchybienia w zakresie postępowania z odpadami medycznymi odnotowano w 75 (3,6%) placówkach (w roku 2022 – 3,9%). Nakładano w związku z nimi mandaty, wydawano decyzje administracyjne lub stosowne zalecenia.

Rys. 8. Obszary, w których najczęściej stwierdzano uchybienia w placówkach ambulatoryjnych w zakresie postępowania z odpadami medycznymi w 2023 roku

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w podmiotach lecznictwa ambulatoryjnego w zakresie postępowania z odpadami medycznymi:

- niewłaściwe oznakowanie pojemników lub worków z odpadami,
- przechowywanie odpadów na stanowisku pracy powyżej 72 godzin,
- brak procedury postępowania lub procedury nieaktualne/z błędami,
- stosowanie kartonowych pojemników do gromadzenia odpadów o ostrych kątach i krawędziach,
- niewłaściwa temperatura i czas przechowywania odpadów medycznych,
- brak zamykanych pojemników do transportu wewnętrznego odpadów.

2.1. Nadzór epidemiologiczny nad placówkami lecznictwa ambulatoryjnego

W 2023 roku w ramach prowadzonego nadzoru epidemiologicznego skontrolowano 2286 (28,3%) placówek lecznictwa ambulatoryjnego spośród 8087 ujętych w ewidencji, w tym:

- 1092 (38,5%) podmioty lecznicze wykonujące świadczenia ambulatoryjne, spośród 2837 ujętych w ewidencji (przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice, zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej i inne),
- 1194 (22,7%) praktyki zawodowe, spośród 5250 ujętych w ewidencji (indywidualne praktyki lekarskie, lekarzy dentystów i pielęgniarские, indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie, lekarzy dentystów i pielęgniarские, grupowe praktyki lekarskie, lekarzy dentystów i pielęgniarские).

Dezynfekcja w placówkach lecznictwa ambulatoryjnego

Nieprawidłowości w zakresie dezynfekcji stwierdzono w 95 placówkach, co stanowi 4,2% skontrolowanych podmiotów.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w podmiotach lecznictwa ambulatoryjnego w zakresie dezynfekcji:

- nieprawidłowości w zakresie procedur dezynfekcji materiałów, narzędzi i sprzętu wielokrotnego użycia np. niekompletność procedur, opracowanie niezgodne z wytycznymi i przepisami prawa (2,3% skontrolowanych podmiotów),
- nieprawidłowości w zakresie stosowania preparatów dezynfekcyjnych np. brak preparatów do dezynfekcji, niezachowanie terminów ważności (1,2% skontrolowanych placówek),
- niezapewnienie łatwo zmywalnej powierzchni i sprzętów np. uszkodzona powierzchnia tapicerki (0,7% skontrolowanych podmiotów).

Antyseptyka w placówkach leczenia ambulatoryjnego

Uchybienia związane z antyseptyką rąk stwierdzono w 66 placówkach (2,9% skontrolowanych).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w podmiotach leczenia ambulatoryjnego w zakresie antyseptyki:

- brak stanowiska do higieny rąk lub braki w jego wyposażeniu, m.in. brak mydła, środka dezynfekcyjnego lub pojemników na ręczniki jednorazowe (1,9% skontrolowanych podmiotów),
- nieprawidłowości w zakresie opracowania procedur dotyczących antyseptyki np. brak lub niekompletność procedur, opracowanie niezgodne z wytycznymi i przepisami prawa (0,8% skontrolowanych podmiotów).

Sterylizacja w placówkach leczenia ambulatoryjnego

W 2023 roku w 1146 (50,1%) skontrolowanych podmiotach leczenia ambulatoryjnego stosowano wyłącznie sprzęt jednorazowego użytku. W 239 skontrolowanych podmiotach (10,5%) nie był stosowany ani sprzęt jednorazowego ani wielorazowego użycia. Dotyczyło to przede wszystkim zakładów rehabilitacji leczniczej i gabinetów lekarskich specjalizacji niezabiegowych.

W pozostałych 901 (39,4%) podmiotach używano zarówno sprzętu jednorazowego jak i wielorazowego użytku. Większość z nich (771) posiadała w swojej strukturze:

- stanowiska sterylizacji gabinetowej – 556,
- punkty sterylizacji – 200,
- lokalne sterylizatornie – 14,
- centralną sterylizatornię – 1.

W 126 placówkach korzystano z usług zewnętrznych, w tym z:

- centralnych sterylizatori – 51,
- lokalnych sterylizatori – 13,
- punktów sterylizacji – 33,
- stanowisk sterylizacji gabinetowej innych placówek – 29, w ramach zawartej umowy.

W 1 przypadku brak było danych o podmiocie, z usług którego placówka korzystała, a w 3 występowały rozwiązania mieszane.

Procesy sterylizacji przeprowadzano w 816 urządzeniach sterylizacyjnych. Wszystkie to autoklawy, które jako czynnik sterylizujący wykorzystują parę wodną.

Podczas przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości w zakresie sterylizacji stwierdzono w 89 placówkach (3,9% skontrolowanych podmiotów).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w podmiotach lecznictwa ambulatoryjnego w zakresie sterylizacji:

- niewłaściwe przechowywanie sprzętu medycznego i materiału po sterylizacji (przechowywanie bez zabezpieczenia, w przepełnionych szufladach, uszkodzonych opakowaniach, brak rozdziału sprzętu sterylnego od niesterylnego) oraz przekraczanie terminów ważności wysterylizowanego sprzętu i materiałów lub brak daty sterylizacji na pakietach (1,3% skontrolowanych placówek),
- nieprawidłowości w kontroli skuteczności procesów sterylizacji, w szczególności dotyczące kontroli biologicznej procesów sterylizacji – brak kontroli lub zbyt mała liczba stosowanych wskaźników biologicznych, nieprawidłowe ich stosowanie oraz zbyt niska częstotliwość przeprowadzania kontroli biologicznej procesów sterylizacji (1,2% skontrolowanych podmiotów),
- błędy w przygotowaniu sprzętu i materiału do sterylizacji, w szczególności brak zachowania prawidłowego ciągu technologicznego zapewniającego jednokierunkowy ruch postępowy (1,1% skontrolowanych podmiotów),
- błędy i braki w opracowaniu procedur sterylizacji materiałów, narzędzi i sprzętu wielokrotnego użycia – brak lub niekompletność procedury, jej opracowanie niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, wytycznymi, standardami (0,9% skontrolowanych podmiotów).

System zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych w placówkach lecznictwa ambulatoryjnego

W zakresie zapobiegania i zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych nieprawidłowości stwierdzono w 92 placówkach lecznictwa ambulatoryjnego (4% wszystkich skontrolowanych). Większość dotyczyła braku kontroli wewnętrznej lub przeprowadzania jej niezgodnie z obowiązującymi przepisami (3% skontrolowanych). Nieprawidłowości w zakresie procedur dotyczących zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym (brak lub opracowanie niezgodne z aktualnymi przepisami prawa i wytycznymi) stwierdzono w 1,3% podmiotów.

Podsumowanie

W 2023 roku, po okresie związanym ze stanem epidemii COVID-19, nastąpiła intensyfikacja działań nadzorowych prowadzonych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. Zwiększyła się także liczba przeprowadzonych w nich kontroli.

Stwierdzone nieprawidłowości często wynikały z niedostosowania obiektów do obowiązujących wymogów prawa. Mimo prowadzonych od wielu lat działań (w tym prac remontowo-budowlanych i modernizacyjnych) w 2023 roku nadal prawie połowa placówek (45,7%) ich nie spełniała.

Pozostałe uchybienia dotyczyły złego stanu sanitarno-technicznego spowodowanego przede wszystkim bieżącą działalnością podmiotów leczniczych.

Mimo stwierdzanych nieprawidłowości obserwuje się stopniową poprawę warunków leczenia i diagnozowania pacjentów.

W zakresie zaopatrzenia w wodę, utrzymania czystości i postępowania z bielizną szpitalną w większości placówek nie stwierdzono istotnych uchybień.

Wprowadzane były również (choć jeszcze nie na szeroką skalę) nowoczesne rozwiązania i metody mające na celu m.in. monitorowanie czystości (np. znakowanie powierzchni wskaźnikami fluorescencyjnymi) czy ograniczenie kontaktu bezpośredniego z brudną bielizną (znakowanie bielizny – system RFID).

W obszarze postępowania z odpadami medycznymi, mimo obowiązujących już od wielu lat przepisów prawnych, które powinny być bezwzględnie przestrzegane, uchybienia stwierdzono w 4,1% podmiotów (podobnie jak w 2022 roku).

Podczas kontroli pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili także działania edukacyjno-informacyjne. W 2023 roku dotyczyły one głównie zakresu postępowania z odpadami medycznymi oraz zagrożeń związanych z obecnością bakterii z rodzaju legionella w instalacji ciepłej wody.

W związku z prowadzonymi pracami remontowo-modernizacyjnymi w szpitalach zauważono także poprawę stanu sanitarno-technicznego bloków żywienia szpitalnego. W 2023 roku

w większości działały one w systemie cateringowym. Żadna z nałożonych w wyniku kontroli decyzji nie dotyczyła unieruchomienia lub przerwania działalności. We wszystkich obiektach wdrożono zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a w wielu wdrożony był również system HACCP.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w zakresie nadzoru epidemiologicznego (w szczególności dotyczącego dezynfekcji, sterylizacji, antyseptyki i funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych) stwierdzono uchybienia w 38,6% skontrolowanych szpitali.

V. WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY

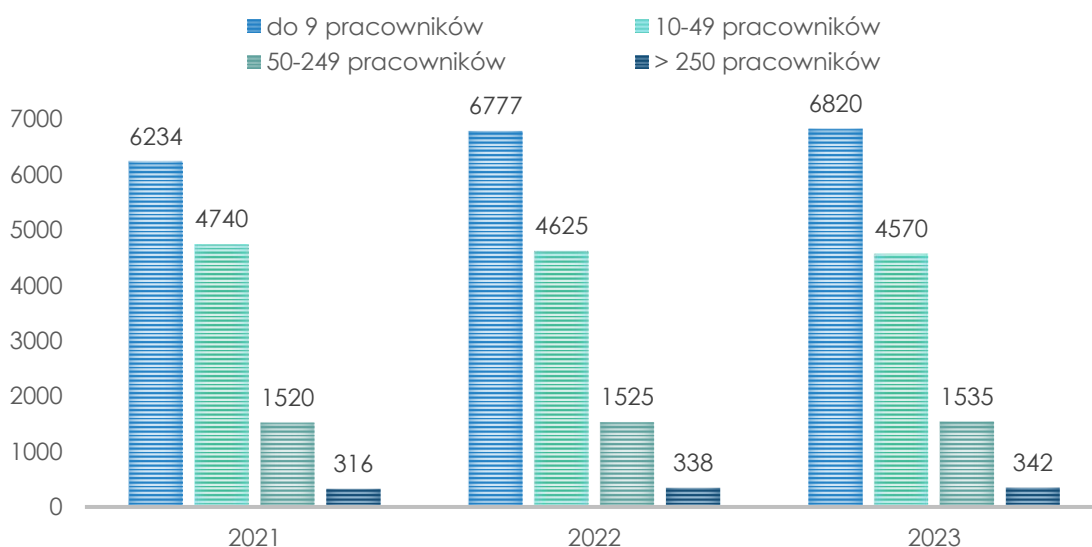
Jednym z głównych kierunków działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie higieny pracy jest ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnymi skutkami narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne, chemiczne i fizyczne występujące w środowisku pracy.

W 2023 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego znajdowało się 13267 zakładów (głównie były to zakłady handlu detalicznego), w których zatrudnionych było 514051 pracowników. Największą liczbę stanowiły zakłady małe, zatrudniające do 50 pracowników (86% wszystkich zewidencjonowanych obiektów). Mimo, że liczba zakładów pracy pozostała na podobnym poziomie co w latach ubiegłych, to z roku na rok obserwuje się wzrost liczby zatrudnionych w nich pracowników.

Tab. 1. Liczba zakładów pracy objętych ewidencją w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Liczba zakładów pracy	12810	13265	13267
Liczba zatrudnionych	502022	510375	514051

Rys. 1. Struktura wielkości zakładów pracy w woj. wielkopolskim w latach 2021-2023

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 4656 kontroli w 3661 zakładach pracy, w których łącznie zatrudnionych było 218586 pracowników.

Tab. 2. Nadzór nad warunkami pracy w woj. wielkopolskim w latach 2021-2023

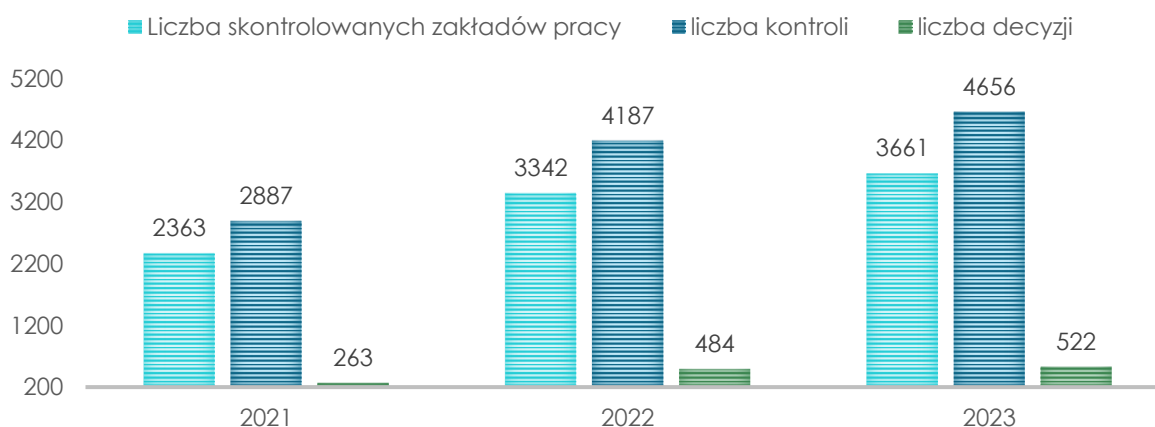
	2021	2022	2023
Liczba skontrolowanych zakładów	2363	3342	3661
Liczba pracowników	174559	227302	218586
Liczba kontroli	2887	4187	4656
Liczba decyzji	263	484	522

Sprawdzano przestrzeganie przez pracodawców przepisów określających:

- wymagania higieniczne i zdrowotne w zakładach pracy,
- stan sanitarny pomieszczeń pracy oraz zaplecze higieniczno-sanitarne,
- wykonywanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- przeprowadzanie profilaktycznych badań lekarskich,
- zapewnienie systemu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
- wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 522 decyzje administracyjne, głównie dotyczące poprawy warunków pracy (263).

Rys. 2. Działalność kontrolno-represyjna w nadzorowanych zakładach pracy

1. Nadzór nad narażeniem pracowników na czynniki szkodliwe dla zdrowia występujące w zakładach pracy

Istotnym elementem nadzoru i kontroli jest ocena warunków zdrowotnych środowiska pracy. W szczególności dotyczy to ograniczania narażenia pracowników na czynniki szkodliwe występujące w zakładach pracy. Opierając się na wynikach badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w 667 zakładach pracy stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN). W stosunku do 2022 roku odnotowano spadek liczby zakładów pracy z przekroczeniami (o 10%).

Najwięcej przekroczeń normatywów higienicznych w 2023 roku odnotowano w powiecie poznańskim (88) i ostrzeszowskim (55). Ogółem w warunkach przekroczenia normatywów higienicznych pracowały 27284 osoby (2022 rok – 26537 osób), głównie w zakładach przemysłu:

- drzewnego,
- meblarskiego, metalowego i surowców niemetalicznych,
- spożywczego,
- gumowego.

Podobnie jak w 2021 i 2022 roku, najczęściej pracowników narażonych było na ponadnormatywny hałas (89% ogółu narażonych) i pyły przemysłowe (8% ogółu narażonych). Najwięcej pracujących w przekroczeniach NDS/NDN na czynniki szkodliwe stwierdzono w powiecie poznańskim (2112) oraz ostrowskim (1986).

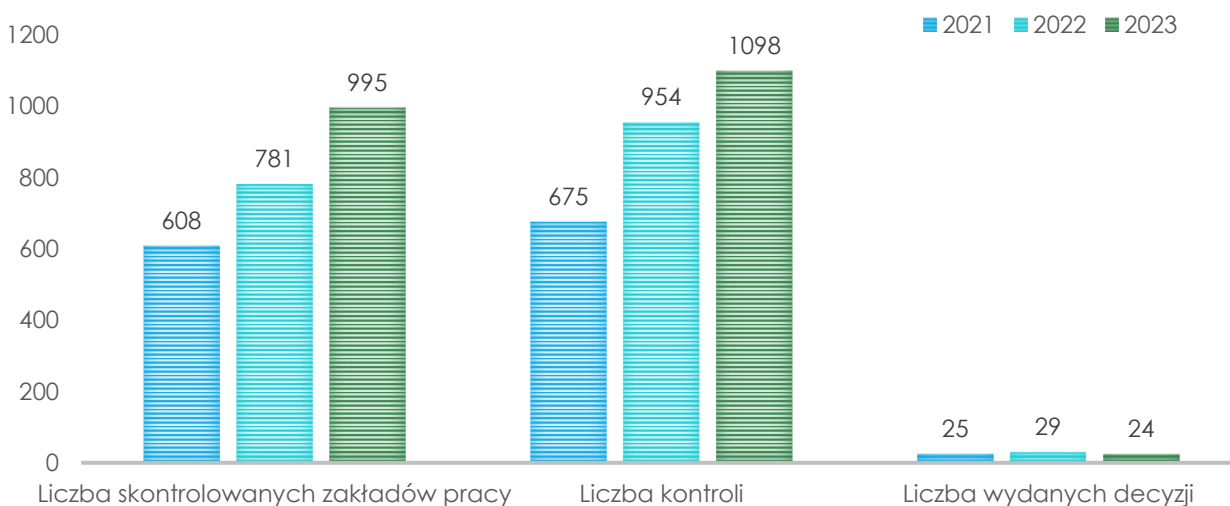
Tab. 3. Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach NDS/NDN w woj. wielkopolskim

Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia NDS/NDN	Liczba wszystkich zakładów pracy z przekroczeniami NDS/NDN w ewidencji	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach			
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych
667	1854	27284	1149	2101	25944

2. Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi występującymi w środowisku pracy oraz mikroorganizmami i organizmami genetycznie zmodyfikowanymi

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego zewidencjonowano 3348 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. Łącznie narażonych było 39771 pracowników, w tym 27773 na czynnik z 3 grupy zagrożenia (m.in. WZW typu B, WZW typu C). Przeprowadzono 1098 kontroli w 995 zakładach pracy (w 2022 roku – 954 kontrole). W wyniku prowadzonych postępowań wydano 24 decyzje nakazujące poprawę warunków pracy (w 2022 roku – 29).

Rys. 3. Działalność kontrolno-represyjna w latach 2021-2023 w nadzorowanych zakładach pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne

Do najbardziej narażonych grup zawodowych należą pracownicy zatrudnieni w:

- podmiotach leczniczych,
- laboratoriach diagnostycznych,
- zakładach produkcji spożywczej,
- rolnictwie,
- leśnictwie,
- zakładach gospodarki odpadami i ściekami.

Podczas 93 kontroli stwierdzono uchybienia higieniczno-sanitarne.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi występującymi w środowisku pracy:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia (18),
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia (18),
- brak oceny ryzyka zawodowego dotyczącego szkodliwych czynników biologicznych (36),
- brak odpowiednich procedur i instrukcji (8),
- brak odpowiednich szkoleń pracowników w zakresie narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne (13).

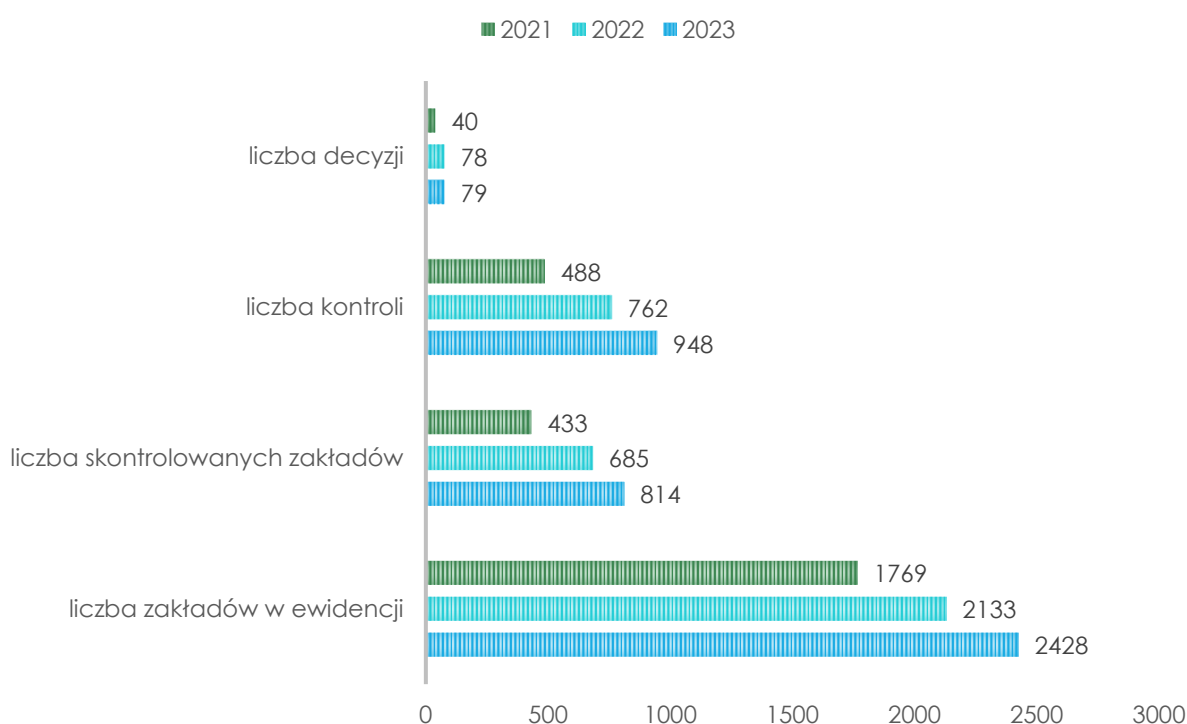
W 2023 roku w ramach nadzoru nad mikroorganizmami i organizmami genetycznie zmodyfikowanymi (GMM i GMO) przeprowadzono 12 kontroli. Wydano także 8 opinii (na wniosek Ministra Klimatu i Środowiska) w związku ze złożonymi przez podmioty wnioskami o wydanie zezwolenia na prowadzenie zakładu inżynierii genetycznej.

3. Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi w środowisku pracy

W 2023 roku czynniki rakotwórcze lub mutagenne występowały w 2428 zakładach (w 2022 roku – 2133).

W 2023 roku przeprowadzono 948 kontroli (w 2022 roku – 762) w 814 zakładach (w 2022 roku – 685). W skontrolowanych podmiotach w narażeniu na czynnik rakotwórczy lub mutageny pracowało 15771 osób (w 2022 roku – 14770), w tym 5737 kobiet oraz 10034 mężczyzn. W skontrolowanych zakładach stwierdzono przypadki występowania więcej niż jednej z grupy czynników rakotwórczych lub mutagennych.

Rys. 4. Działania kontrolno-represyjne w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w latach 2021-2023

Wzrost liczby kontroli w zakładach pracy w stosunku do lat ubiegłych związany jest ze zwiększoną profilaktyką zdrowotną pracowników, wzmożeniem działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz znaczącym wzrostem liczby tych zakładów.

Najwięcej osób mających kontakt z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym zatrudnionych jest w podmiotach leczniczych, produkcji wyrobów z drewna i korka z wyłączeniem mebli oraz produkcji mebli.

W 2023 roku wydano 79 decyzji administracyjnych (w 2022 roku – 78) w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. Najwięcej uchybień (69) odnotowano przy produkcji mebli.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi w środowisku pracy:

- brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (118),
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (93),
- nieprzekazywanie Wielkopolskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu informacji z rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (110).

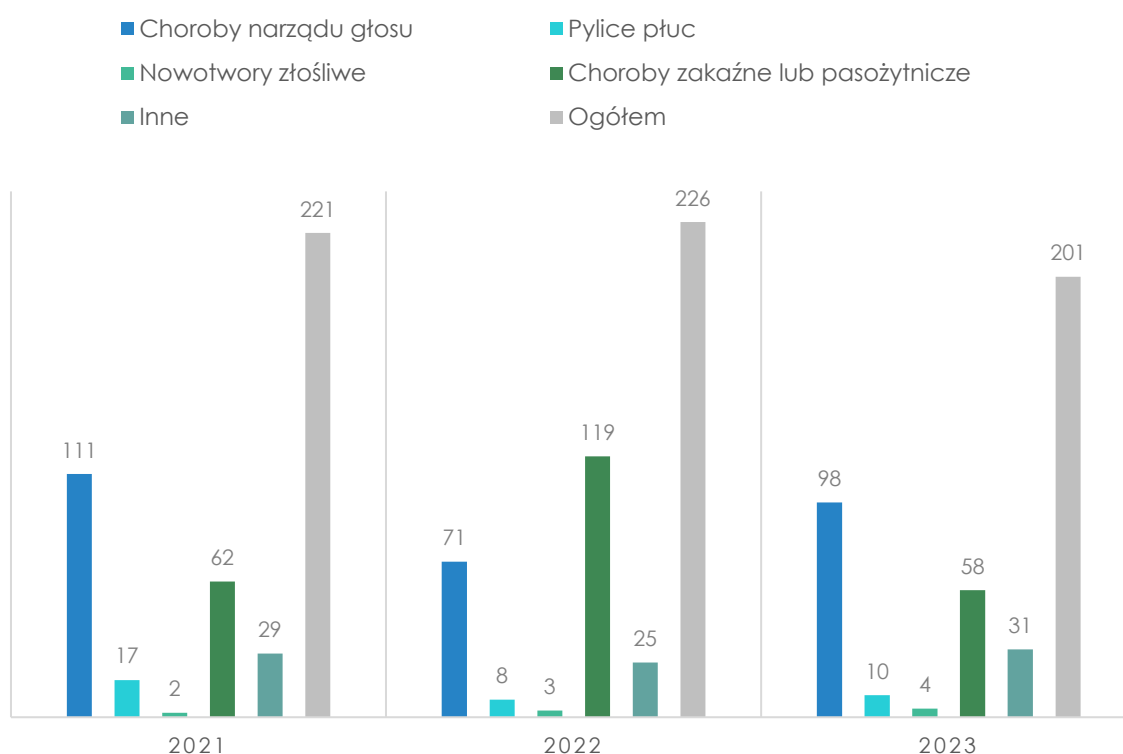
Stopień przestrzegania wymagań wynikających z obowiązujących przepisów ulega poprawie, zarówno w zakresie zabezpieczenia pracowników, jak i przekazywania informacji o czynnikach zagrażających zdrowiu. Pracodawcy przeprowadzali okresowe szkolenia pracowników, mające na celu zmniejszenie narażenia na działanie czynników szkodliwych. W wielu zakładach wprowadzono także różne formy wentylacji oraz automatyzację i hermetyzację procesów produkcji. Nadal jednak najczęściej i najpowszechniej stosowano środki ochrony osobistej.

4. Choroby zawodowe

W 2023 roku w woj. wielkopolskim stwierdzono 201 przypadków chorób zawodowych (w 2022 roku – 226). Najczęściej diagnozowano:

- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym – 98 przypadków (49%),
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa – 58 przypadków (29%), w tym:
 - COVID-19 (47, w 2021 roku – 49, w 2022 roku – 105),
 - borelioza (10),
 - WZW typu C (1),
- pylice płuc – 10 przypadków (5%).

Rys. 5. Struktura stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2021-2023 w woj. wielkopolskim

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego wydano 115 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej (w 2022 roku – 119).

Podsumowanie

Największą liczbę zewidencjonowanych obiektów w pionie higieny pracy stanowiły małe zakłady zatrudniające do 50 pracowników (86%), a przeważającą działalność stanowiły zakłady handlu detalicznego.

Przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia odnotowano głównie w zakładach przemysłu drzewnego, meblarskiego, metalowego i surowców niemetalicznych, spożywczego oraz gumowego. Podobnie jak w latach 2021-2022, najwięcej pracowników narażonych było na ponadnormatywny hałas.

Najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi w 2023 roku były przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym.

VI. NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI

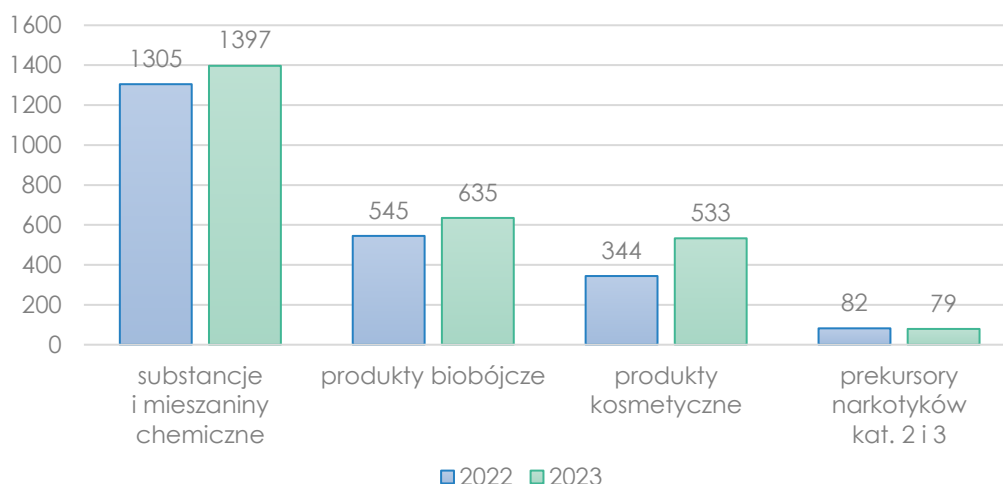
Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w zakresie nadzoru nad chemikaliami obejmują nadzór nad:

- podmiotami (producentami, importerami, dalszymi użytkownikami – formulatorami, dystrybutorami) wprowadzającymi do obrotu oraz stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny, prekursory narkotyków kategorii 2 i 3, detergenty, substancje czynne i produkty biobójcze oraz wyroby gotowe,
- działaniami w zakresie przeciwdziałania wytwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych oraz legalnego stosowania nowych substancji psychoaktywnych, w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- bezpieczeństwem zdrowotnym warunków wytwarzania, importem i dystrybucją produktów kosmetycznych oraz identyfikacją i wycofaniem z obrotu niebezpiecznych dla zdrowia produktów kosmetycznych.

W 2023 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego prowadzonej w związku z nadzorem nad chemikaliami ujęto:

- 7464 podmioty stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny,
- 1397 podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne,
- 635 podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych (z czego 50 odpowiedzialnych za pierwsze wprowadzanie),
- 79 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 (kategorii 2 - 13, kategorii 3 - 71),
- 533 podmioty zajmujące się wytwarzaniem, konfekcjonowaniem i obrotem produktami kosmetycznymi.

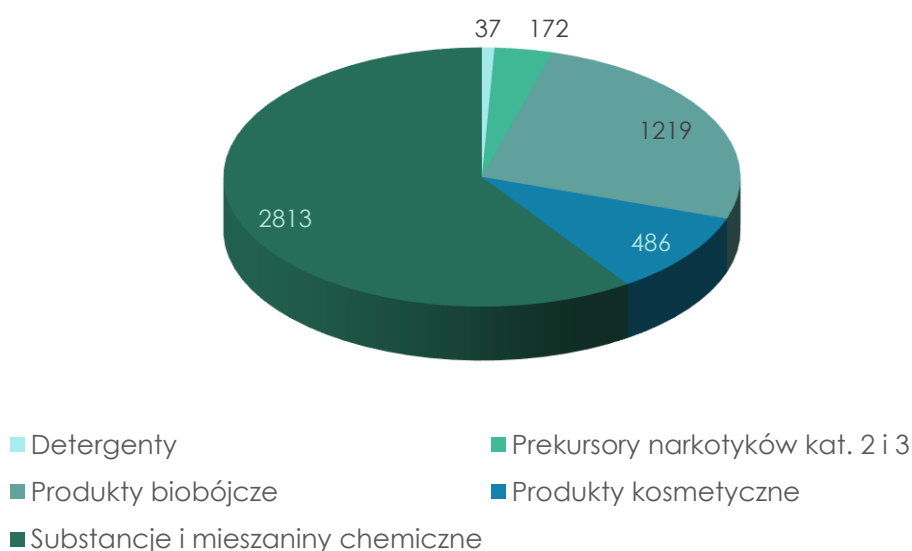
Rys. 1. Wykaz podmiotów wprowadzających do obrotu z podziałem na zakres działalności

Przeprowadzono 4 727 kontroli, które dotyczyły:

- wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych (633),
- stosowania substancji i mieszanin chemicznych (2180),
- produktów biobójczych (1219),
- produktów kosmetycznych (486),
- prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3 (172),
- detergentów (37).

Rys. 2. Kontrole w ramach nadzoru nad chemikaliami

Podczas kontroli zwracano uwagę na przestrzeganie przepisów, zarówno ustawodawstwa krajowego, jak i unijnego, w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania chemikaliów. Egzekwowano również m.in. obowiązek prawidłowej klasyfikacji i oznakowania, rejestracji, zezwoleń i ograniczeń oraz posiadania kart charakterystyki.

1. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W 2023 roku w ewidencji znajdowało się 1397 podmiotów wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym:

- dystrybutorzy substancji chemicznych i ich mieszanin (1164),
- dalsi użytkownicy – formulatorzy (143),
- producenci (63),
- importerzy (27)

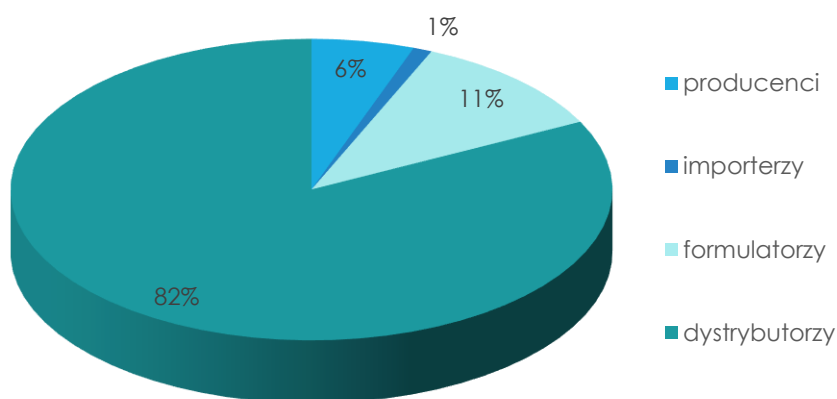
oraz 7464 podmioty stosujące substancje i mieszaniny chemiczne.

Tab. 1. Liczba podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne w woj. wielkopolskim w latach 2021-2023

Rok	Ogółem	Producenci	Dalsi użytkownicy – formulatorzy (producenci mieszanin)	Importerzy	Dystrybutorzy
2021	1388	43	126	14	1205
2022	1305	55	152	15	1083
2023	1397	63	143	27	1164

Rys. 3. Kontrole podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne z podziałem na pełnione funkcje

W 2023 roku przeprowadzono 2813 kontroli, w przypadku 141 stwierdzono naruszenie przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin. W związku z powyższym wydano 86 decyzji administracyjnych.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie nadzoru nad chemikaliami:

- niewłaściwe oznakowanie substancji i mieszanin chemicznych (65),
- błędy w kartach charakterystyki substancji (27).

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego realizowany był projekt Europejskiej Agencji Chemikaliów – REACH-EN-FORCE-11 (REF-11). W jego ramach przeprowadzono kontrole producentów, importerów, dystrybutorów i dalszych użytkowników substancji i mieszanin chemicznych w zakresie prawidłowości sporządzanych kart charakterystyki zgodnie

z rozporządzeniem Komisji (UE) 2020/878 z dnia 18 czerwca 2020 r. zmieniającym załącznik II do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH). Z przeprowadzonych kontroli sporządzonych zostało 45 formularzy. W ramach prowadzonych działań stwierdzono, że karty charakterystyki kontrolowanych produktów są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Mając na uwadze powyższe nie było konieczności prowadzenia działań naprawczych.

Ponadto na terenie woj. wielkopolskiego realizowane były zagadnienia związane z kontrolą niepowtarzalnych identyfikatorów postaci czynnej (kodów UFI) na produktach sklasyfikowanych jako niebezpieczne dla zdrowia lub stwarzających zagrożenie fizyczne. Producenci, importerzy i dalsi użytkownicy wprowadzający takie produkty do obrotu zobowiązani są przekazać ośrodkom kontroli zatruć określone informacje o produkcie, w tym kod UFI. Przeprowadzono 207 kontroli w tym zakresie wśród podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych (producenci – 22, importerzy – 2, dystrybutorzy – 144, formulatorzy – 42). Ocenie poddano 497 produktów, z których 399 miało wygenerowany kod UFI. Pozostałe produkty nie posiadały kodu UFI, co wynikało z obowiązujących okresów przejściowych lub zwolnienia danej grupy produktów z jego posiadania.

2. Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego znajdowało się 79 podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu prekursorów narkotyków.

Państwowa Inspekcja Sanitarna, na podstawie przeprowadzonych kontroli, wydaje opinie dotyczące zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych we wniosku złożonym przez podmiot do Biura ds. Substancji Chemicznych. W 2023 roku nie wpłynął żaden wniosek o wydanie opinii. Wydano 1 zezwolenie eksportowe w zakresie prekursorów narkotyków zgodnie z art. 12 rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi (WE) 111/2005.

Ponadto w ramach realizacji strategii ONZ do spraw walki z przestępczością narkotykową organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego corocznie ewidencjonują legalny handel i zużycie prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

3. Nadzór nad produktami biobójczymi

W 2023 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego znajdowało się 635 podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu produktów biobójczych, z czego 50 zobowiązanych było do uzyskania pozwolenia na obrót w związku z wprowadzeniem nowego produktu.

Przeprowadzono 1219 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania produktów biobójczych. W 95 przypadkach (7,8%) stwierdzono naruszenia przepisów, co skutkowało wydaniem 28 decyzji.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie produktów biobójczych:

- brak wymaganego pozwolenia na wprowadzenie produktu do obrotu (39 produktów – 27 podmiotów),
- niewłaściwe oznakowanie opakowań produktów.

W okresie wakacyjnym na terenie woj. wielkopolskiego dużą popularnością cieszyły się produkty służące do dezynfekcji m.in. wody basenowej, nabywane przez posiadaczy basenów ogrodowych.

Kierując się bieżącymi potrzebami społeczeństwa, w ramach prowadzonej działalności kontrolnej, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadziły wzmożony nadzór nad produktami biobójczymi z grupy produktowej 2 – stosowanymi jako środki dezynfekujące i glonobójcze do basenów, akwariów i innych wód oraz środkami z grupy produktowej 21 – stosowanymi jako produkty przeciwporostowe. Skontrolowano 129 przedsiębiorstw, w tym 5 podmiotów odpowiedzialnych oraz 124 dystrybutorów. Ocenie poddano łącznie 269 produktów biobójczych, spośród których 14 było niezgodnych z wymogami prawa. Nieprawidłowości dotyczyły braku pozwolenia na obrót, niewłaściwego oznakowania/opakowania oraz upłynięcia terminu ważności produktu.

W odpowiedzi na wzrost zainteresowania społeczeństwa, szczególnie w okresie letnim, produktami chroniącymi przed komarami, kleszczami, meszkami i innymi owadami przeprowadzono sezonową akcję kontroli produktów biobójczych z grup produktowych 18 i 19 (insektycydy i repelenty). Część produktów obecnych na rynku nie spełniała podstawowych wymogów – nie posiadała stosownego pozwolenia na obrót, była oferowana po upływie terminu ważności, posiadała błędne oznakowanie bądź zawierała w składzie niedozwolone substancje

czynne. Przykład stanowią produkty biobójcze, które posiadają w składzie substancję pod nazwą esbiotryna, aktualnie niedozwoloną do stosowania w środkach biobójczych ze względu na niekorzystny wpływ na zdrowie ludzi. Celem kontroli w powyższym zakresie jest całkowite wyeliminowanie tego typu produktów z rynku, a w konsekwencji zwiększenie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ludzi.

Od czerwca do września 2023 roku zintensyfikowanym nadzorem objęto zarówno środki oferowane w sprzedaży stacjonarnej, jak i internetowej. Skontrolowano 166 podmiotów oferujących ww. produkty w sprzedaży stacjonarnej (11 producentów i 155 dystrybutorów) oraz 18 dystrybutorów oferujących środki biobójcze za pośrednictwem platform e-commerce (aukcje i sklepy internetowe). Ocenie poddano łącznie 690 produktów, spośród których 34 były niezgodne z wymogami prawa – nie posiadały pozwolenia na obrót, były niewłaściwie oznakowane, miały przekroczony terminem ważności bądź nie posiadały zaktualizowanej karty charakterystyki. W ramach nadzoru nad udostępnianiem produktów za pośrednictwem platform e-commerce oceniano również sposób ich oferowania w sklepach internetowych i na portalach aukcyjnych, tj. zgodność reklamy z obowiązującym stanem prawnym.

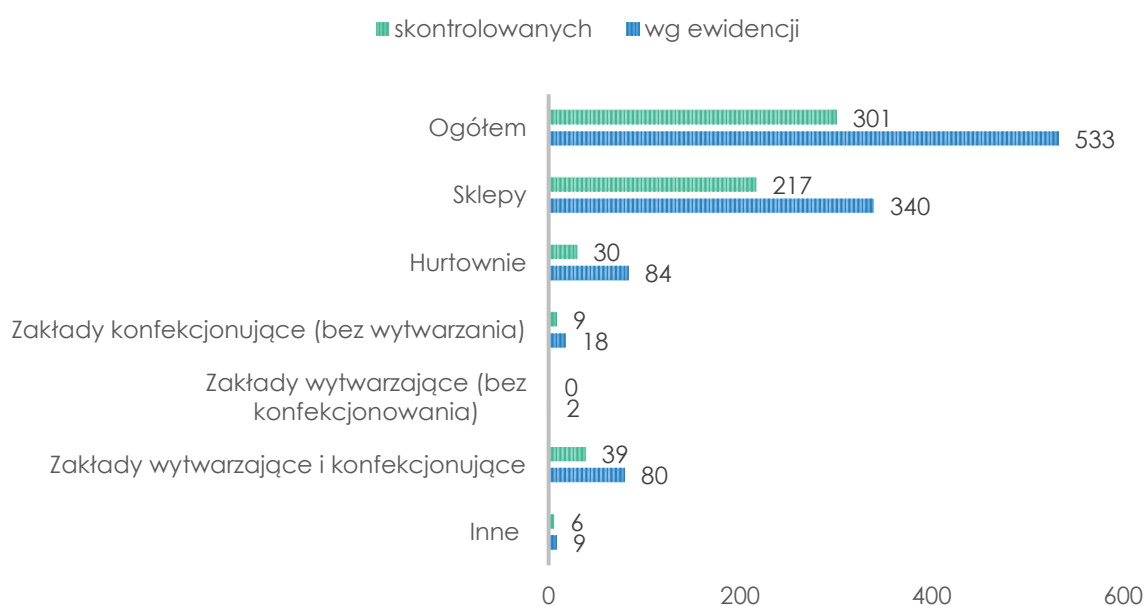
Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, oprócz realizacji działań nadzorowych, mają na celu również edukację społeczeństwa i poszerzanie świadomości m.in. na temat wymogów jakie powinny spełniać produkty biobójcze. W 2023 roku przeprowadzono akcję promocyjno-edukacyjną dotyczącą insektycydów i repelentów. Jej celem było pogłębienie wiedzy o wyżej wymienionych produktach – do czego służą oraz na co zwracać uwagę dokonując wyboru spośród szerokiego wachlarza środków oferowanych na rynku. Konsument kupując np. środki chroniące przed komarami najczęściej kieruje się nazwą firmy, wyglądem etykiety bądź ceną. W celu ochrony siebie i bliskich wskazane jest również zapoznanie się z treścią etykiety – sprawdzenie czy produkt posiada pozwolenie na obrót oraz aktualną datę ważności, zaś przed zastosowaniem środka biobójczego – ze sposobem użycia, dawkowaniem, środkami ostrożności. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dbają o obecność w handlu produktów bezpiecznych do stosowania, jednakże w pierwszej kolejności to wiedza i świadomość konsumenta może uchronić go przed potencjalnym zagrożeniem.

4. Nadzór nad produktami kosmetycznymi

W 2023 roku w ewidencji obiektów znajdowały się 533 podmioty wytwarzające, konfekcjonujące i dystrybuujące produkty kosmetyczne, z których skontrolowano 301, w tym:

- 39 wytwarzających i konfekcjonujących produkty kosmetyczne,
- 9 konfekcjonujących produkty kosmetyczne (bez wytwarzania),
- 253 prowadzące obrót produktami kosmetycznymi, w tym m.in. 30 hurtowni i 217 sklepów.

Rys. 4. Obiekty wytwarzania, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi wg ewidencji oraz skontrolowane w 2023 roku

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie woj. wielkopolskiego przeprowadziły 486 kontroli i rekontroli w zakresie nadzoru nad produktami kosmetycznymi.

Oceniono podczas nich m.in.:

- warunki wytwarzania (33 zakłady),
- dokumentację produktów kosmetycznych (47 zakładów),
- oznakowanie produktów kosmetycznych (228 obiektów).

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 49 decyzji administracyjnych oraz nałożono 10 kar pieniężnych w wysokości 24000 zł. Prowadzone postępowania administracyjne w większości dotyczyły obiektów obrotu produktami kosmetycznymi.

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobrały 50 próbek produktów kosmetycznych w celu przeprowadzenia badań pod kątem czystości mikrobiologicznej.

Powyższe działania wynikały z realizacji zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie sprawowania nadzoru bieżącego nad wprowadzaniem do obrotu produktów kosmetycznych i ukierunkowane były w dużej mierze na produkty naturalne. Wśród pobranych próbek kosmetyków wyróżnić można: oleje, masła, kremy, żele, mydła, balsamy, szampony, dezodoranty oraz peelingi. W przekazanych do badań mikrobiologicznych próbkach uwzględniono także produkty kosmetyczne przeznaczone dla dzieci poniżej 3 roku życia.

Analizę przedmiotowych kosmetyków wykonano w laboratorium posiadającym akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (PCA). Uwzględniała ona następujące parametry:

- ogólną liczbę mezofilnych mikroorganizmów tlenowych (bakterie, drożdże i pleśnie),
- *Escherichia coli*,
- *Pseudomonas aeruginosa*,
- *Staphylococcus aureus*,
- *Candida albicans*.

Uzyskane sprawozdania z badań produktów kosmetycznych pobranych na terenie woj. wielkopolskiego potwierdziły, że wytwarzane kosmetyki nie podtrzymują wzrostu mikroorganizmów. W przypadku trzech wytwórców prowadzone są dalsze działania wyjaśniające, mające na celu weryfikację zgodności produktów kosmetycznych z obowiązującymi przepisami prawa.

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego realizowane były także kontrole osób odpowiedzialnych⁴ w zakresie przestrzegania nowych ograniczeń w produktach kosmetycznych przeznaczonych do ochrony przeciwsłonecznej. Działania te ukierunkowane były na sprawdzenie zawartości w kosmetykach filtrów UV tj. substancji benzofenon-3 i oktokrylen, których maksymalne stężenia (w zależności od kategorii produktu) zostały określone w załączniku nr VI do rozporządzenia (WE) nr 1223/2009 dotyczącego produktów kosmetycznych tj. w „Wykazie substancji promieniochronnych dozwolonych w produktach kosmetycznych”. Przeprowadzono łącznie 5 kontroli osób odpowiedzialnych (w tym: 4 producentów, 1 importera), podczas których ocenie poddano łącznie 23 produkty ochrony przeciwsłonecznej m.in. balsamy do opalania,

⁴ Osoba odpowiedzialna w rozumieniu art. 4 rozporządzenia 1223/2009, jest to osoba prawna lub fizyczna, na której spoczywa obowiązek zagwarantowania spełnienia przez każdy wprowadzany do obrotu produkt kosmetyczny odpowiednich obowiązków, określonych w tymże rozporządzeniu.

pomadki do ust, kremy do twarzy, kremy do ciała. Podczas prowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wprowadzanych do obrotu kosmetyków.

Dodatkowo prowadzone były kontrole zakładów produkcyjnych dotyczące dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) produktów kosmetycznych. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego przeprowadziły 36 kontroli producentów, w trakcie których stwierdzono 15 nieprawidłowości w 9 zakładach. W związku z powyższym wydano 2 decyzje merytoryczne oraz 1 decyzję nakładającą karę finansową w wysokości 1000 zł.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie produktów kosmetycznych:

- niewłaściwe warunki wytwarzania,
- nieprawidłowe oznakowanie produktów kosmetycznych,
- niewłaściwy skład m.in. obecność substancji chemicznych wycofanych ze stosowania.

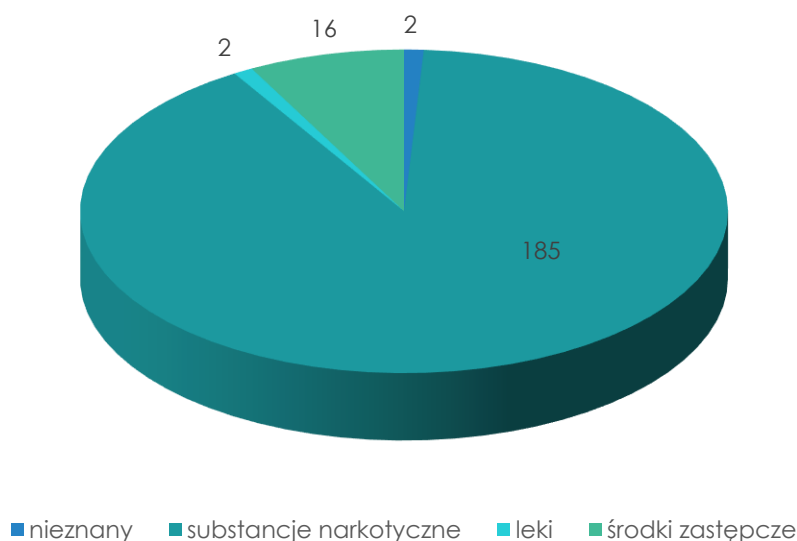
5. Nadzór nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi

W 2023 roku podmioty lecznicze zgłosiły 205 podejrzeń zatruc środkami zastępczymi, nowymi substancjami psychoaktywnymi, substancjami psychotropowymi lub środkami odurzającymi (w 2022 roku – 185). Najwięcej przypadków odnotowano wśród osób w wieku powyżej 25 roku życia (109 przypadków).

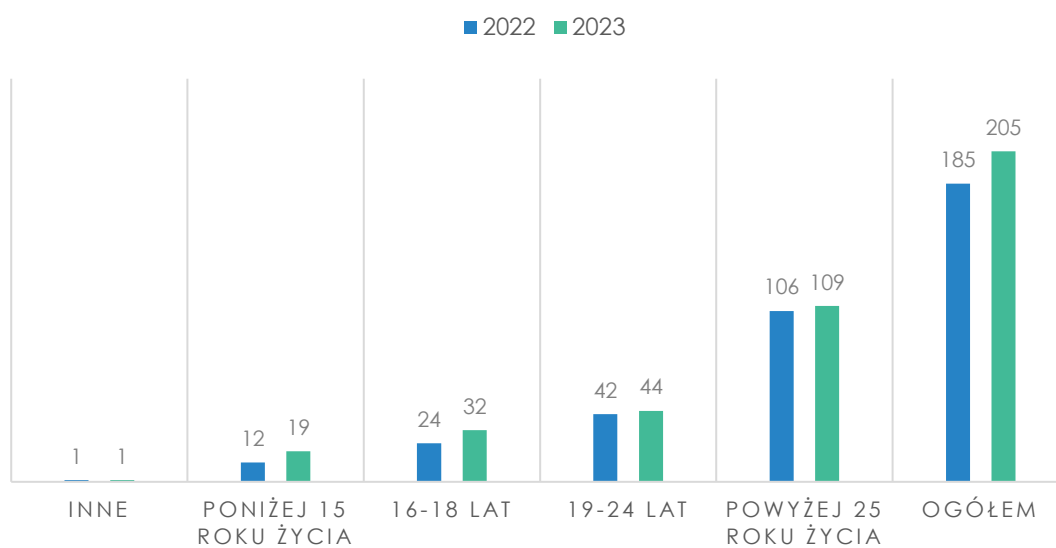
W strukturze zatruc dominowały substancje narkotyczne (185 przypadków). Nie odnotowano zatruc nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego nie odnotowano przypadku zgonu związanego z zażyciem środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

Rys. 5. Struktura zatruć substancjami psychoaktywnymi

Rys. 6. Zatrucia – hospitalizacje z powodu zażycia środków narkotycznych w latach 2022–2023

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego przeprowadziła kontrole 30 stacjonarnych punktów oferujących asortyment oparty na produktach konopnych. Ich zakres obejmował przestrzeganie przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Ponadto prowadzono kontrole asortymentu opartego na produktach konopnych mogących zawierać w swoim składzie takie substancje jak HHC-P lub THC-P. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie woj. wielkopolskiego przeprowadziły 47 kontroli w tym zakresie. W trakcie przedmiotowych działań analizie poddano 238 produktów, takich jak susze konopne, oleje konopne, ekstrakty z konopi siewnych, olejki CBD, produkty do waporyzacji, liquidy do e-papierosów, herbaty konopne, siemię konopne, kompozycje ziół, kwiatów i owoców na bazie konopi, aromaty do palenia, skręty konopi. Przeprowadzone kontrole nie wykazały obecności w sprzedaży produktów zawierających w swoim składzie substancję HHC-P lub THC-P.

Na terenie woj. wielkopolskiego nie stwierdzono również wprowadzania do obrotu środków zastępczych za pośrednictwem platform e-commerce.

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii jednostki naukowe realizujące zadania w zakresie prowadzenia badań naukowych nad problematyką narkomanii mogą posiadać, przechowywać oraz nabywać środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne po dokonaniu, zgodnie z art. 24¹ ww. ustawy, zgłoszenia do państwowego wojewódzkiego

inspektora sanitarnego. W 2023 roku wpłynęło 1 takie zgłoszenie z wykorzystaniem nowej substancji psychoaktywnej tj. 2,5-dimetoksy-4-jodoamfetaminy.

Ponadto ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii umożliwia przedsiębiorcom legalne stosowanie nowych substancji psychoaktywnych. Proces ten wymaga m.in. uzyskania przez przedsiębiorców pozytywnej opinii organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z kontroli wymogów bezpieczeństwa. W 2023 roku wydano 2 pozytywne opinie w powyższym zakresie.

Wprowadzane do obrotu środki zastępcze stwarzają poważne niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzkiego przede wszystkim poprzez:

- możliwość uzależnienia oraz przedawkowania,
- umożliwienie dostępu do tzw. dopalaczy nieletnim, którzy z racji wieku nie są w stanie świadomie ocenić ich szkodliwości oraz skutków działania,
- nieznaną profil działania toksykologicznego substancji na organizm ludzki,
- obecność różnego rodzaju zanieczyszczeń w sprzedawanych produktach.

W związku z powyższym Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmowała działania o charakterze między innymi:

- edukacyjno-informacyjnym (np. umieszczanie informacji na stronach internetowych, pogadanki, prelekcje, organizowanie konkursów tematycznych),
- kontrolno-restrykcyjnym (np. monitoring środków zastępczych sprzedawanych przez Internet, współpraca z Policją, Strażą Miejską, Służbą Celną),
- szkoleniowym (np. szkolenie kadry kierowniczej przedsiębiorstw na temat niebezpieczeństw związanych z zażyciem środków zastępczych).

Podsumowanie

W 2023 roku zwiększyła się liczba podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne (o 7% w porównaniu do roku 2022). Znacząco wzrosła liczba podmiotów zajmujących się wytwarzaniem, konfekcjonowaniem i obrotem produktami kosmetycznymi (o 55% w stosunku do 2022 roku).

W ramach działań realizowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego prowadzono kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin. Najczęściej stwierdzane w ich wyniku nieprawidłowości dotyczyły oznakowania substancji i mieszanin chemicznych oraz kart charakterystyki.

W przypadku kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania produktów biobójczych najczęściej stwierdzano uchybienia dotyczące wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia lub w niewłaściwie oznakowanych opakowaniach. Ponadto zauważalny był problem związany ze sprzedażą repelentów, które wprowadzane były niezgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zagadnieniem wymagającym dodatkowej uwagi pozostaje handel chemikaliami w formie e-commerce. Często prowadzony jest on przez osoby prywatne (dorywczo), nieposiadające wiedzy w zakresie aktualnych przepisów prawnych.

Aktualnie szczególnym wyzwaniem dla organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest bardzo szybki rozwój przemysłu kosmetycznego, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów w ewidencji (o ponad 50% w stosunku do 2022 roku). Wiele z nich to małe przedsiębiorstwa zajmujące się małotonażową produkcją typu „hand made” czy „eko”, które wymagają szczegółowego sprawdzenia i analizy podczas kontroli zasad dobrej praktyki produkcyjnej (ISO-GMP).

VII. HIGIENA RADIACYJNA

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w zakresie higieny radiacyjnej mają na celu głównie ochronę zdrowia ludzi przed zagrożeniami radiacyjnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa w tym zakresie.

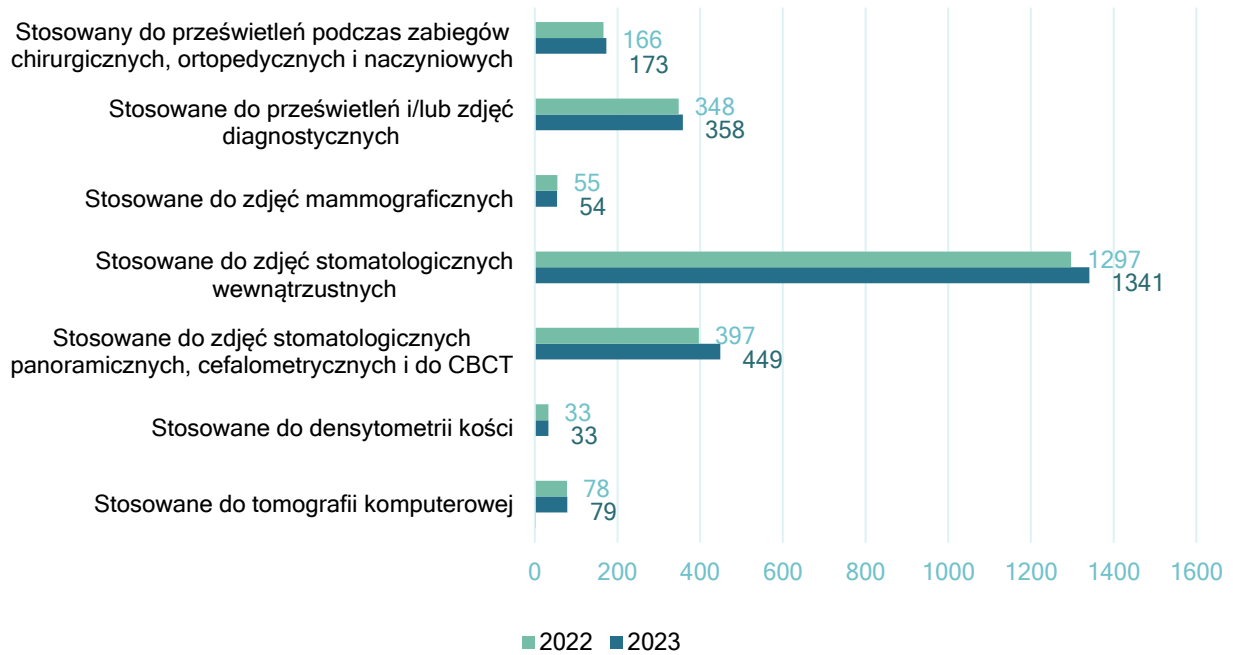
Realizowane są poprzez:

- nadzorowanie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego w celach medycznych oraz weryfikację przestrzegania wymagań systemów zapewnienia jakości w rentgenodiagnostyce, medycynie nuklearnej i radioterapii,
- nadzorowanie warunków środowiska pracy w zakresie ochrony przed polem i promieniowaniem elektromagnetycznym w zakresie 0÷300 GHz,
- prowadzenie działalności opiniotwórczej, informacyjnej i popularyzatorskiej w zakresie ochrony przed promieniowaniem,
- stałą identyfikację terenów, na których poziom średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu wewnątrz pomieszczeń w znacznej liczbie budynków może przekroczyć dopuszczalny poziom odniesienia.

1. Nadzór nad źródłami promieniowania jonizującego

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego korzystano z 2487 aparatów rentgenowskich (w 2022 roku – 2374), stosowanych w 1881 jednostkach (w 2022 roku – 1868 jednostek). Największą grupę stanowiły aparaty wykorzystywane w stomatologii (72%).

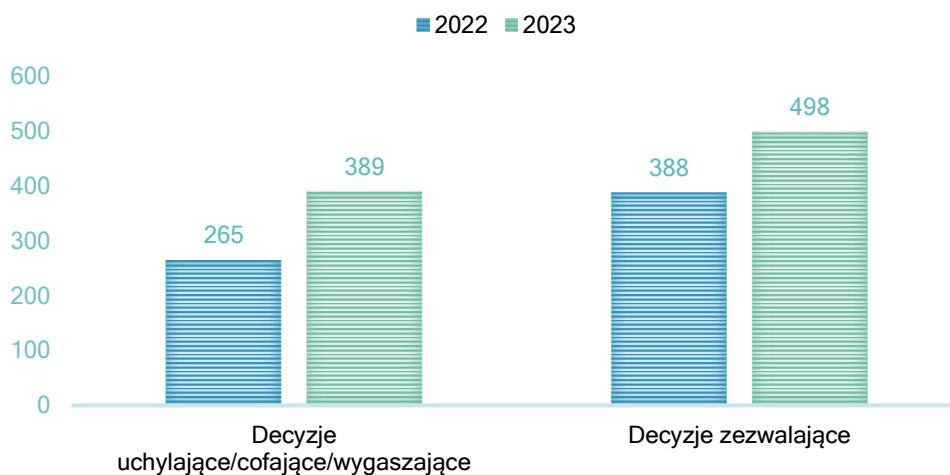
Rys. 1. Liczba aparatów rentgenowskich w woj. wielkopolskim objętych nadzorem w latach 2022–2023, z uwzględnieniem rodzaju stosowanych medycznych procedur radiologicznych

W 2023 roku wydano:

- 122 decyzje zezwalające na uruchomienie medycznych pracowni rentgenowskich (w 2022 roku – 74),
- 376 decyzji na stosowanie aparatów rentgenowskich do celów medycznych (w 2022 roku – 314),
- 389 decyzji uchylających/cofających/wygaszających wcześniej wydane zezwolenia i zgody (w 2022 roku – 265).

Rys. 2. Liczba wydanych decyzji uchylających/cofających/wygaszających i zezwalających w latach 2022-2023

Ponadto w 134 sprawach zajęto stanowisko przed wydaniem opinii sanitarnych dla zaprojektowanych pomieszczeń przeznaczonych do instalacji aparatów rentgenowskich do celów medycznych.

1.1. Ochrona radiologiczna pacjenta

Ochrona radiologiczna pacjenta polega m.in. na minimalizowaniu narażenia każdej osoby poddawanej badaniu na działanie promieniowania jonizującego, przy jednoczesnym uzyskaniu jak najlepszych efektów diagnostycznych czy terapeutycznych. W tym celu jednostki opracowują procedury szczegółowe, które zawierają opis wszystkich czynności związanych z wykonaniem badania rentgenowskiego, czyli z użyciem promieniowania jonizującego.

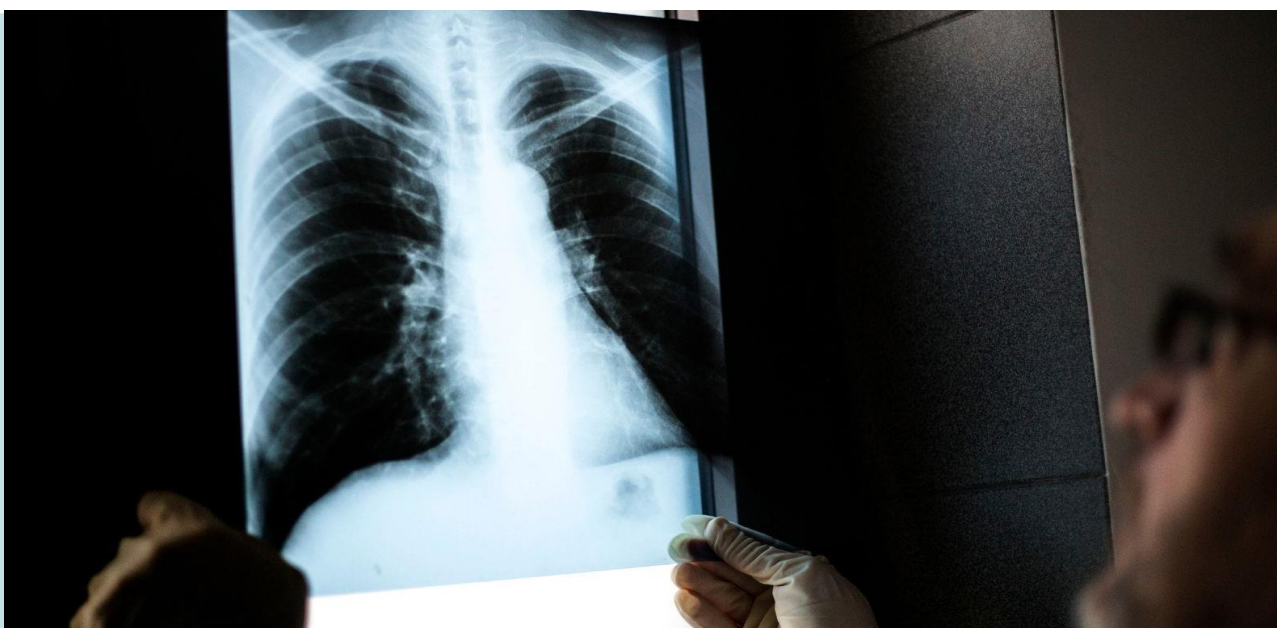
W wyniku przeprowadzonych kontroli zgodności procedur szczegółowych ze stanem faktycznym oraz uzyskanych pozytywnych opinii wydanych przez właściwego wojewódzkiego konsultanta w dziedzinie radiologii i diagnostyki obrazowej, wydano 157 zgód na prowadzenie działalności w zakresie rentgenodiagnostyki lub radiologii zabiegowej (w 2022 roku – 383). Spadek liczby wydanych zgód w stosunku do 2022 roku wynikał przede wszystkim ze zmiany ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe. Obowiązkiem posiadania zgody na udzielanie świadczeń medycznych z zastosowaniem promieniowania jonizującego objęto wtedy także jednostki stosujące panoramiczne aparaty rentgenowskie oraz tomografy wiązki stożkowej (CBCT) stosowane w stomatologii. W 2022 roku spowodowało to wzrost liczby wydanych w tej sprawie decyzji.

W 2023 roku z wnioskiem o wydanie zgody występowały najczęściej nowe jednostki, które zwracały się także o wydanie zezwolenia na stosowanie aparatów rentgenowskich do celów medycznych lub takie, które wymieniły stosowany aparat lub aktualizowały swoje procedury szczegółowe. Uchylono 44 wcześniej wydane zgody, najczęściej z powodu konieczności aktualizacji procedur lub likwidacji jednostki.

1.2. Ochrona radiologiczna

W zakresie nadzoru radiologicznego w 2023 roku przeprowadzono 788 kontroli (w 2022 roku – 543) związanych z:

- uruchomieniem nowych pracowni i aparatów rentgenowskich,
- wydaniem zgód na świadczenia medyczne z zakresu rentgenodiagnostyki i radiologii zabiegowej,
- bieżącym nadzorem związanym ze stosowaniem aparatów rtg do celów medycznych.

Podczas każdej kontroli oceniano stan ochrony radiologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii ochrony radiologicznej pacjentów i personelu obsługującego aparaty rentgenowskie stosowane w celach medycznych.

W 2023 roku w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożono 22 kary pieniężne w łącznej kwocie 29600 zł (w roku 2022 – 2 decyzje na łączną kwotę 1000 zł). Były one najczęściej nakładane na jednostki wykorzystujące aparaty stosowane w stomatologii.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie ochrony radiologicznej:

- brak ciągłości w wykonywaniu testów specjalistycznych lub negatywne wyniki testów przy stosowanym w gabinecie aparacie rtg do celów medycznych,
- brak oceny narażenia pracowników na promieniowanie jonizujące.

2. Radon

Głównym źródłem izotopu radonu ^{222}Rn w atmosferze, budynkach i innych pomieszczeniach zamkniętych jest powietrze glebowe (około 80%). Radon może przedostawać się z podłoża gruntowego do budynku, istnieje więc ryzyko narażenia na radon w miejscu zamieszkania lub w miejscu pracy. Pozostałe jego źródła to materiały budowlane oraz woda i gaz ziemny.

Zgodnie z art. 23d ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo Atomowe zbywca budynku, lokalu lub pomieszczenia przeznaczonego na pobyt ludzi oraz wynajmujący budynek, lokal lub pomieszczenie przeznaczone na pobyt ludzi jest zobowiązany do przekazywania na żądanie nabywcy lub najemcy takiego budynku, lokalu lub pomieszczenia informacji o wartości średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu odpowiednio w budynku, lokalu lub pomieszczeniu. Ponadto laboratoria prowadzące owe pomiary są zobowiązane do informowania właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego o przypadkach przekroczenia ww. wartości.

W 2023 roku Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie otrzymał żadnych raportów z pomiarów średniorocznego stężenia radonu. Należy jednocześnie zaznaczyć, że na

terenie woj. wielkopolskiego nie występują tereny wskazane w załączniku do rozporządzenia Ministra Zdrowia z 18 czerwca 2020 r. w sprawie terenów, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu wewnątrz pomieszczeń w znacznej liczbie budynków może przekraczać poziom odniesienia (Dz. U. z 2020 r. poz. 1139).

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego udzielali porad dotyczących możliwych sposobów obniżenia poziomu średniorocznego stężenia radonu wewnątrz pomieszczeń w celu ograniczenia narażenia pracowników lub domowników.

3. Zdarzenia radiacyjne

W woj. wielkopolskim w 2023 roku zarejestrowano 6 zdarzeń radiacyjnych – 2 w Poznaniu i 4 w Koninie.

Zdarzenia w Poznaniu dotyczyły wykrycia podwyższonego poziomu mocy dawki w mieszkaniu, w którym zidentyfikowano ameryk (Am-241) oraz podwyższonej mocy dawki wokół kosza na odpady, gdzie zidentyfikowano jod 131 (I-131). Źródła te zostały zabezpieczone przez Państwową Straż Pożarną.

W Koninie przeprowadzono 4 interwencyjne kontrole dozymetryczne na terenie Miejskiego Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi. Ich celem była identyfikacja i wyselekcjonowanie źródła wywołującego alarm na bramkach dozymetrycznych. Pomiary dozymetryczne oraz pomiary kontrolne dotyczyły głównie monitorowania procesu wygaszania źródeł w odstępach kilkutygodniowych. Przeprowadzono 129 pomiarów poziomu mocy dawki promieniowania za pomocą przenośnego cyfrowego spektrometru promieniowania gamma – InSpector 1000 z analizatorem widma oraz miernikiem do pomiaru skażeń. Przyczyną podwyższonego poziomu mocy dawki promieniowania gamma w każdym przypadku był izotop jodu 131 (I – 131) stosowany w diagnostyce i terapii medycznej.

Wyżej wymienione zdarzenia spowodowały zagrożenia dla pracowników, osób postronnych i środowiska.

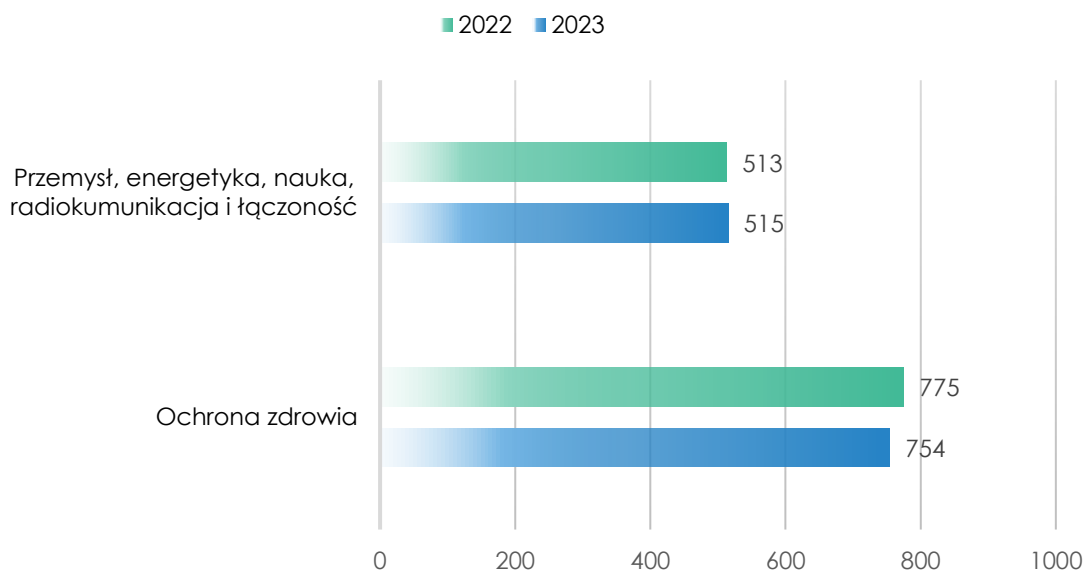
4. Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym w środowisku pracy

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego w 2023 roku objęła nadzorem 1269 urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące (w 2022 roku – 1288).

Urządzenia emitujące promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące na stanowiskach pracy (wymagające systematycznego nadzoru) to m.in.:

- urządzenia stosowane w ochronie zdrowia (rezonanse magnetyczne, aparaty do elektrochirurgii, urządzenia stosowane w rehabilitacji – np. magnetroniki),
- urządzenia stosowane w przemyśle (np. zgrzewarki, elektrodrażarki, piece łukowe),
- instalacje stosowane w łączności i radiokomunikacji (np. anteny nadawcze),
- aparatura naukowa (np. spektrometry EPR, NMR).

Rys. 3. Liczba urządzeń stosowanych w ochronie zdrowia i przemyśle emitujących pole elektromagnetyczne w latach 2022-2023

Podsumowanie

W 2023 roku w woj. wielkopolskim wzrosła liczba kontroli w zakresie higieny radiacyjnej realizowanych przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Było to wynikiem ogłoszenia zakończenia stanu epidemii COVID-19 oraz powstawania nowych jednostek i aktualizowania już wydanych zezwoleń i zgód.

Wzrosła również liczba stwierdzonych nieprawidłowości związanych głównie z brakiem ciągłości wykonywania testów specjalistycznych lub negatywnymi wynikami testów aparatu rtg stosowanego do celów medycznych.

Obserwowany był wzrost świadomości mieszkańców Wielkopolski w zakresie szkodliwości radonu. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w woj. wielkopolskim udzielali wielu porad dotyczących możliwych sposobów ograniczenia negatywnego wpływu na zdrowie ludzi radonu, występującego w środowisku.

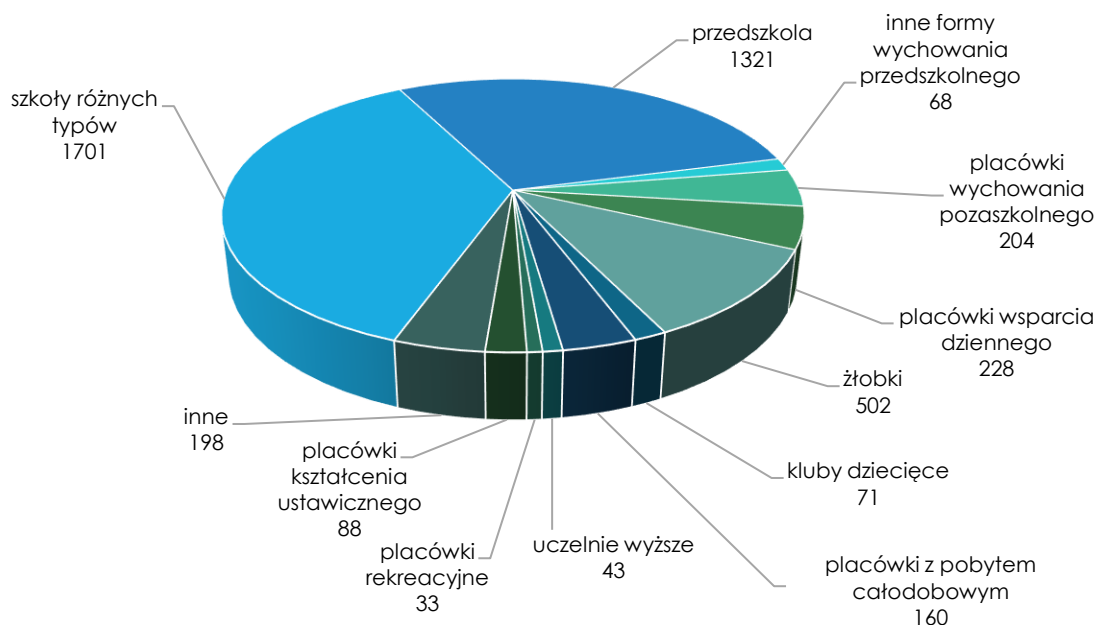
VIII. WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

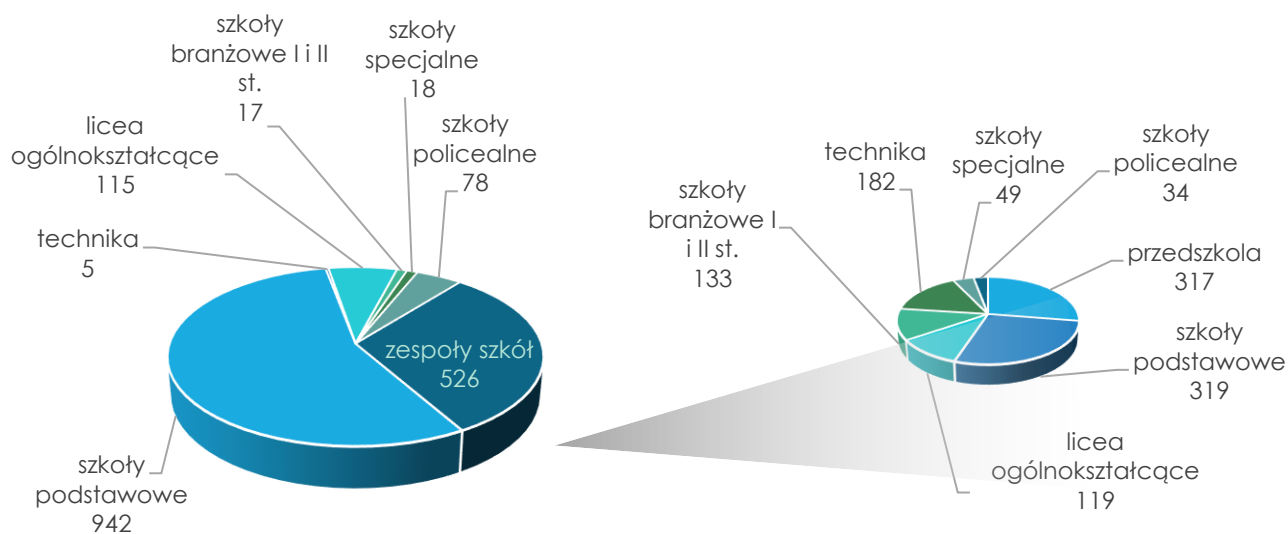
W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego nadzorem objęto 4617 placówek nauczania i wychowania, w tym:

- żłobki i kluby dziecięce,
- przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego,
- szkoły wszystkich typów,
- warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego,
- domy dziecka,
- bursy i internaty,
- domy studenckie,
- placówki z pobytem dziennym i całodobowym,
- placówki rekreacyjne,
- uczelnie wyższe.

Rys. 1. Placówki pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży na terenie woj. wielkopolskiego w 2023 roku

Rys. 2. Typy szkół na terenie woj. wielkopolskiego w 2023 roku

W zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania dotyczące higieny i stanu sanitarnego pomieszczeń oraz sprzętu używanego w placówkach oświatowych i wypoczynku skontrolowano 3015 placówek stałych (65,3%) oraz 979 turnusów w czasie trwania wypoczynku (24,7% turnusów ujętych w elektronicznej bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji i Nauki).

W ramach nadzoru przeprowadzono 4027 kontroli placówek nauczania i wychowania, oceniając ich stan sanitarny pod względem:

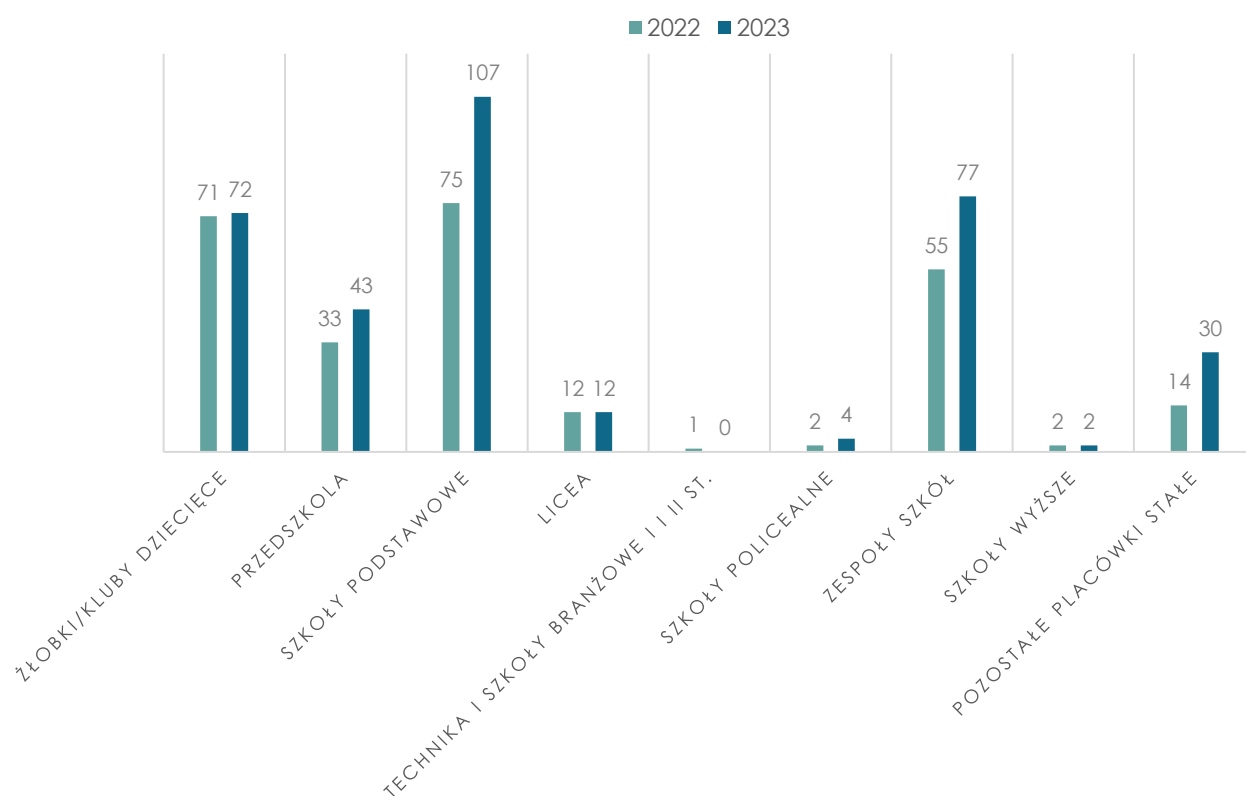
- posiadanej infrastruktury,
- bieżącej czystości i porządku,
- warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów,
- dostępności do profilaktycznej opieki medycznej,
- przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin,
- organizacji dożywiania,
- ergonomii stanowiska pracy ucznia,
- higieny pracy umysłowej,
- możliwości pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych,
- analizy obciążenia uczniów ciężarem tornistrów.

Wydano 347 decyzji merytorycznych (w 2022 roku – 265), które dotyczyły m.in.:

- poprawy stanu sanitarno-higienicznego:
 - pomieszczeń dydaktycznych,
 - sanitariatów,
 - ciągów komunikacyjnych,
- poprawy warunków do utrzymania higieny osobistej,
- poprawy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- poprawy stanu ogrodzenia oraz nawierzchni dróg i przejść,
- potwierdzenia spełnienia warunków sanitarno-lokalowych w żłobkach.

W ramach prowadzonego nadzoru nad placówkami nauczania i wychowania oraz placówkami wypoczynku dzieci i młodzieży nałożono 53 mandaty karne (w 2022 roku – 22 mandaty) na kwotę 9650 zł. Ponadto wystosowano 153 wystąpienia pokontrolne do organów prowadzących oraz dyrektorów celem podjęcia przez nich działań zmierzających do poprawy stanu sanitarno-higienicznego podległych im placówek.

Rys. 3. Liczba decyzji merytorycznych z podziałem na poszczególne typy placówek w latach 2022-2023

1. Stan techniczny budynków

Od kilku lat stan techniczny obiektów, w których prowadzona jest działalność dydaktyczno-wychowawcza utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Rys. 4. Budynek Przedszkola Nr 4 w Wągrowcu

Rys. 5. Budynek „małej szkoły” w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Łeknie

Zły stan techniczny budynków stwierdzono w przypadku 6 placówek (0,2%, w 2022 roku – 0,3%), w tym:

- 4 szkół podstawowych,
- 2 przedszkoli.

2. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania

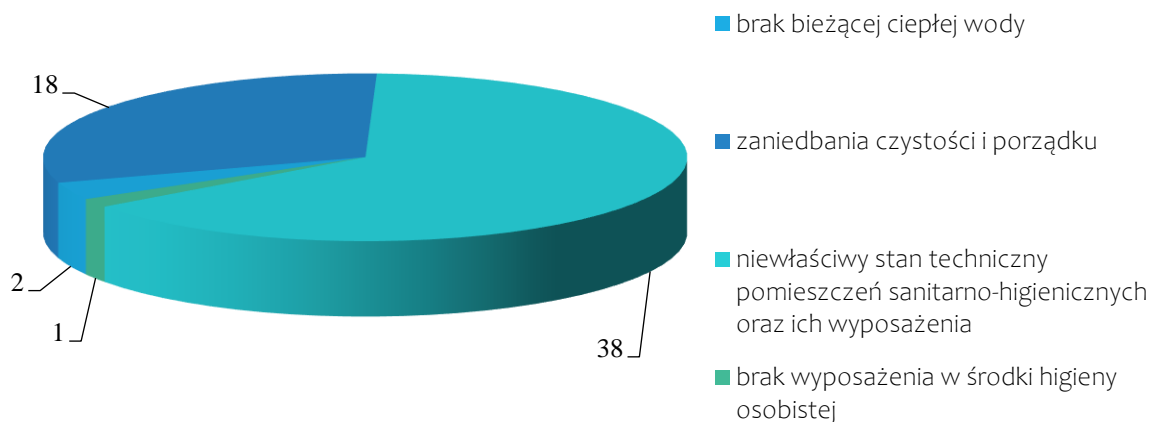
Pod kątem zapewnienia warunków do utrzymania higieny osobistej w 2023 roku skontrolowano 2857 placówek stałych. W 2804 placówkach (98,1%) stwierdzono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej (w 2022 roku – 97,6%).

Uchybienia dotyczące niewłaściwego stanu technicznego pomieszczeń sanitarnych oraz ich wyposażenia odnotowano w 53 placówkach (1,9%, w 2022 roku – 2,4%).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie utrzymania higieny osobistej:

- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń sanitarnych oraz ich wyposażenia,
- zaniedbania dotyczące czystości i porządku,
- brak bieżącej ciepłej wody, wynikający z awarii.

Rys. 6. Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach systemu oświaty woj. wielkopolskiego w 2023 roku

Na zbliżonym poziomie utrzymuje się odsetek skontrolowanych placówek, w których stwierdzono ponadnormatywną liczbę uczniów przypadających na urządzenie sanitarne: w 2023 roku – 157 placówek (5,5% skontrolowanych), w 2022 roku – 120 (5,9% skontrolowanych).

Rys. 7. Pomieszczenie sanitarne w Przedszkolu Nr 4 w Wągrowcu

Rys. 8. Pomieszczenie sanitarne w Szkole Podstawowej w Karniszewie

3. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W 2023 roku skontrolowano 1127 szkół pod kątem zapewnienia warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. W wyniku kontroli w 102 placówkach (9,1%) stwierdzono brak infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego (w 2022 roku – 7%).

Najwięcej spośród nich stanowiły: szkoły podstawowe – 43, zespoły szkół – 21 oraz licea ogólnokształcące – 10. Spośród skontrolowanych szkół 608 (53,9%) posiadało natryskownie, z których 83 (13,7%) było nieczynnych.

Zmniejszył się odsetek skontrolowanych szkół, w których niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia wychowania fizycznego prowadzone były na korytarzach (w 2023 roku – 2,6%, w 2022 roku – 3,3%).

Rys. 9. Hala sportowa przy Zespole Szkół Nr 1 w Wągrowcu

Rys. 10. Boisko przy Szkole Podstawowej w Niemczynie

W 355 szkołach (31,5%) uczniowie mieli możliwość skorzystania z innych form wychowania fizycznego, w tym m.in. z zajęć na:

- basenie,
- boisku i stadionie sportowym,
- hali sportowej,
- sali gimnastycznej,
- siłowni i w klubie fitness.

4. Warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania

Dostosowanie mebli

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2023 roku dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów. Sprawdzano także oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie i stan techniczny.

Rys. 11. Sala lekcyjna w Szkole Filialnej w Tłokach

Rys. 12. Ekopracownia w Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Wyspiańskiego w Obornikach

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonano w 378 placówkach, w tym:

- 183 przedszkolach (10287 stanowisk) – w 10 stwierdzono niedostosowane meble (137 stanowisk),
- 137 szkołach podstawowych (8627 stanowisk) – w 2 stwierdzono niedostosowane meble (74 stanowiska),
- 57 zespołach szkół (3342 stanowiska) – w 5 stwierdzono niedostosowane meble (28 stanowisk),
- 1 szkole branżowej I i II stopnia (24 stanowiska) – nie stwierdzono uchybień.

Odsetek oddziałów, w których dzieci i młodzież korzystały z niedostosowanych do wzrostu mebli szkolnych wyniósł 2,7 % i był zdecydowanie niższy niż w 2022 roku (6,3%).

Rozkłady zajęć lekcyjnych

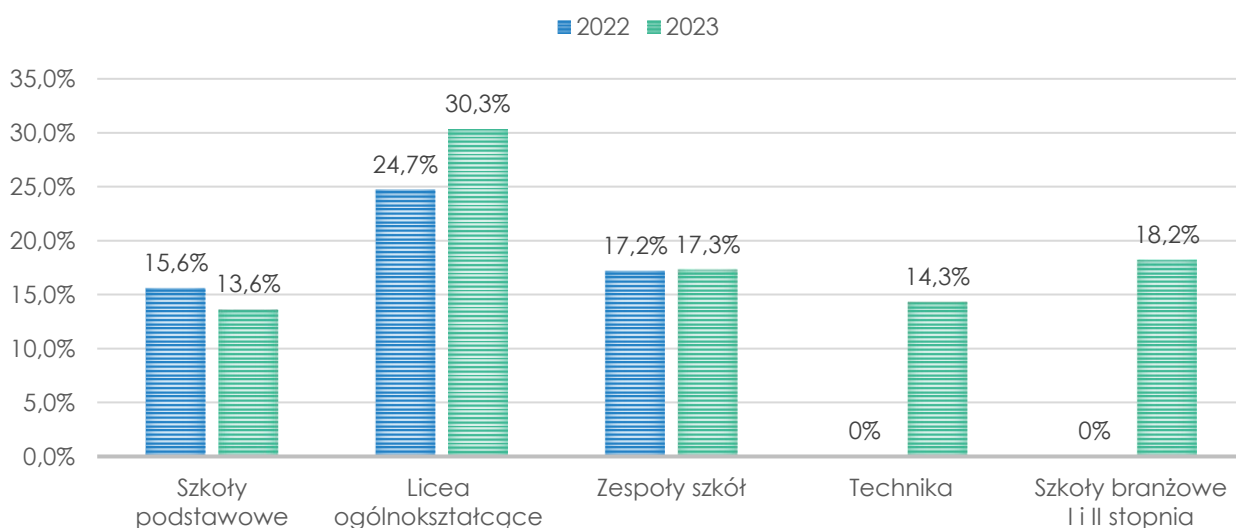
W 2023 roku podczas bieżącej kontroli placówek oświatowo-wychowawczych ocenie poddano rozkłady zajęć lekcyjnych zwracając uwagę na:

- potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia,
- rozpoczynanie zajęć o stałej porze.

Niezgodność tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych z zasadami higieny stwierdzono w 15,7% (w 2022 roku – 16,6%) skontrolowanych oddziałów, w tym:

- 30,3% oddziałów liceów ogólnokształcących (w 2022 roku – 24,7%),
- 18,2% oddziałów szkół branżowych I i II stopnia (w 2022 roku – nie stwierdzono niezgodności),
- 17,3% oddziałów w zespołach szkół (w 2022 roku – 17,2%),
- 14,3% oddziałów techników (w 2022 roku – nie stwierdzono niezgodności),
- 13,6% oddziałów szkół podstawowych (w 2022 roku – 15,6%).

Rys. 13. Procent oddziałów, w których stwierdzono niezgodność tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych z zasadami higieny w latach 2022-2023 z podziałem na typy szkół

Możliwość pozostawienia w szkole podręczników i przyborów szkolnych

W 2023 roku sprawdzono możliwość pozostawienia w szkole podręczników i przyborów szkolnych. Oceny dokonano w 1185 szkołach, w tym w:

- 727 szkołach podstawowych,
- 4 technikach,
- 9 szkołach branżowych I i II stopnia,
- 70 liceach,
- 375 zespołach szkół.

W 9 z nich (1 liceum ogólnokształcącym, 2 szkołach branżowych I i II stopnia, 3 zespołach szkół i 3 szkołach podstawowych) nie zapewniono uczniom dedykowanego miejsca na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych (w 2022 roku w 5).

Rys. 14. Przechowywanie przyborów szkolnych oraz podręczników w Szkole Filialnej w Starej Dąbrowie

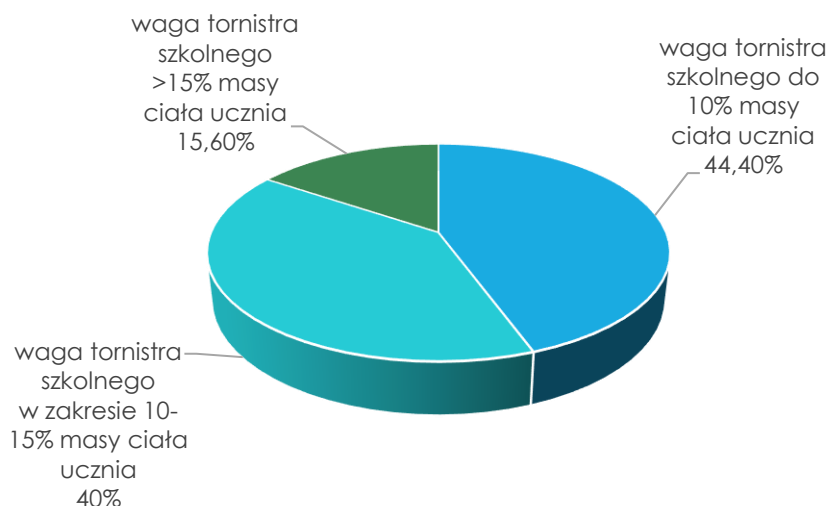
Rys. 15. Przechowywanie przyborów w Przedszkolu w Powierciu

Obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

W 2023 roku analizie poddano obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych. Badaniem objęto 38835 uczniów z 323 szkół podstawowych. Zbyt ciężkie tornistry, których waga przekraczała 15% masy ciała nosiło 6066 uczniów (15,6%).

Rys. 16. Obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w roku 2023

5. Wypoczynek dzieci i młodzieży

W czasie trwania zimowego i letniego wypoczynku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego skontrolowali 979 turnusów wypoczynku (444 formy wyjazdowe i 535 w miejscu zamieszkania), na których wypoczywało 37413 uczestników.

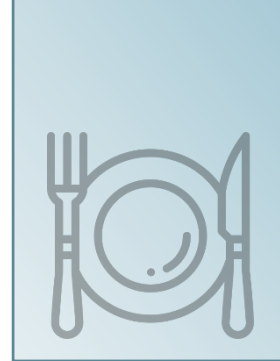
Nieprawidłowości stwierdzono w odniesieniu do 52 turnusów (5,3% skontrolowanych, w 2022 roku – 5,9%).

Podsumowanie

W 2023 roku odnotowano wysoki odsetek szkół (98,1%), które zapewniały właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Zaobserwowano także poprawę w zakresie dostosowania mebli szkolnych do warunków antropometrycznych dzieci i młodzieży.

W związku ze zwiększoną liczbą uczniów w placówkach systemu oświaty, będącą skutkiem przyjęcia dzieci i młodzieży z Ukrainy oraz reformy edukacji, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmować będą dalsze działania w zakresie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w szkołach (w szczególności nad: dostępem do urządzeń sanitarnych i infrastruktury do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego, adaptacją pomieszczeń poniżej poziomu terenu przy budynku na sale lekcyjne, rozkładem zajęć lekcyjnych).

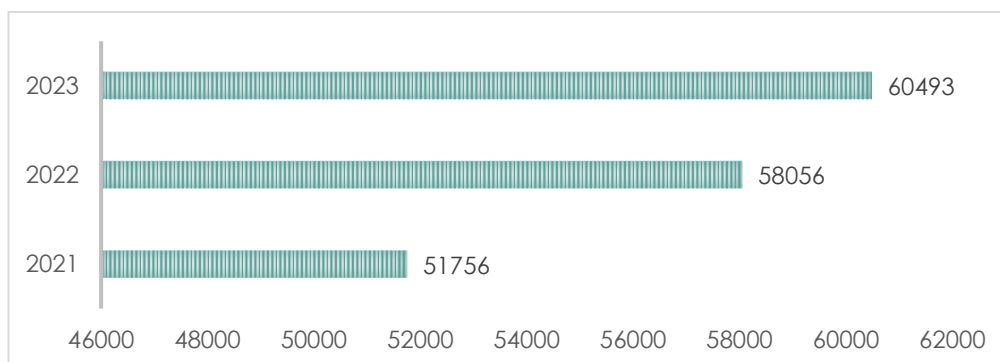
IX. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

W 2023 roku w ewidencji obiektów żywnościowo-żywnościowych w woj. wielkopolskim znajdowały się ogółem 60493 zakłady (w roku 2022 – 58056), w tym:

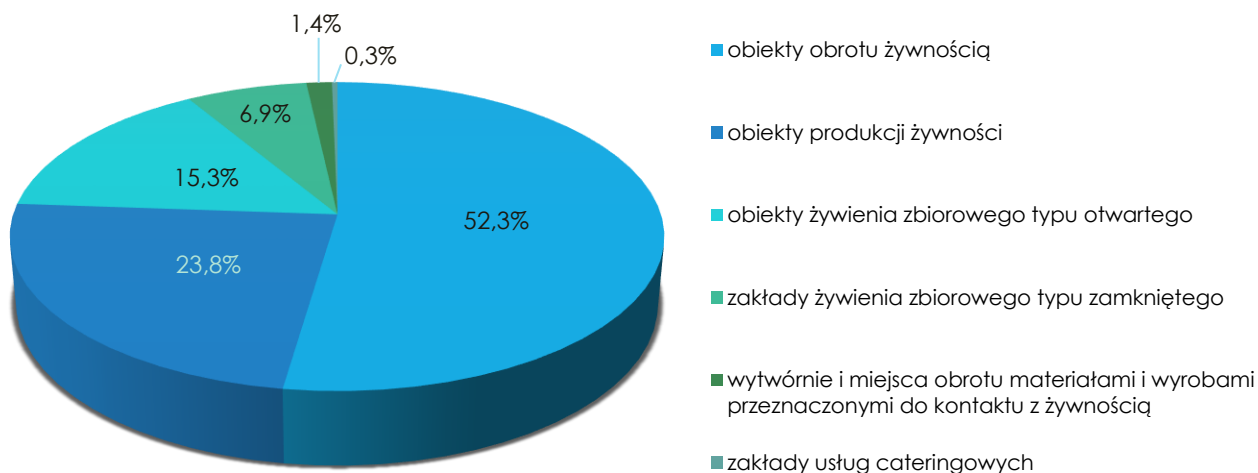
- 14401 obiektów produkcji żywności, w tym m.in.: 439 piekarni i 453 ciastkarnie, 11641 producentów produkcji pierwotnej, rolniczego handlu detalicznego i dostawców bezpośrednich,
- 31649 obiektów obrotu żywnością, w tym m.in.: 12331 sklepów spożywczych (986 super i hipermarketów) i 1422 magazyny hurtowe oraz 1069 aptek, 10988 środków transportu żywności,
- 9234 obiekty żywienia zbiorowego typu otwartego, w tym m.in.: 3821 zakładów małej gastronomii,
- 4148 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, w tym m.in.: 84 bloki żywienia w szpitalach, 987 stołówek szkolnych, 1506 stołówek w przedszkolach, 154 bloki żywienia w domach opieki społecznej,
- 190 zakładów usług cateringowych,
- 871 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Rys. 1. Liczba obiektów według ewidencji w latach 2021-2023

Wzrost liczby obiektów w stosunku do roku 2022 odnotowano w grupie środków transportu (o 1131 obiektów), zakładów obrotu żywnością (o 888 obiektów) oraz nowych podmiotów prowadzących produkcję pierwotną, rolniczy handel detaliczny lub sprzedaż bezpośrednią (o 438 obiektów).

Rys. 2. Obiekty żywnościowo-żywnieniowe ujęte w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego

Tab. 1. Podstawowe wskaźniki działalności nadzorczej w latach 2021-2023 w zakresie obiektów żywności i żywienia

	2021	2022	2023
Liczba obiektów wg ewidencji	51756	58056	60493
% obiektów z wdrożonymi zasadami GHP/GMP*	73	75,3	78,9
% obiektów z wdrożonym systemem HACCP*	27,7	26,3	27,4
Liczba obiektów skontrolowanych	12479	14694	15692
% obiektów ocenionych*	10,4	13	15,2
Liczba kontroli	16535	18937	20250
Liczba decyzji	1105	1326	1660
Liczba decyzji wstrzymania działalności	17	31	32
Liczba mandatów	857	1247	1422
Średnia wysokość mandatu / zł /	240	269	294
Liczba wniosków do sądu	3	0	0
Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych	28	30	33
Liczba pobranych próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	5982	6068	6621
% próbek kwestionowanych	1,5	2,3	2

* - w odniesieniu do obiektów wg ewidencji

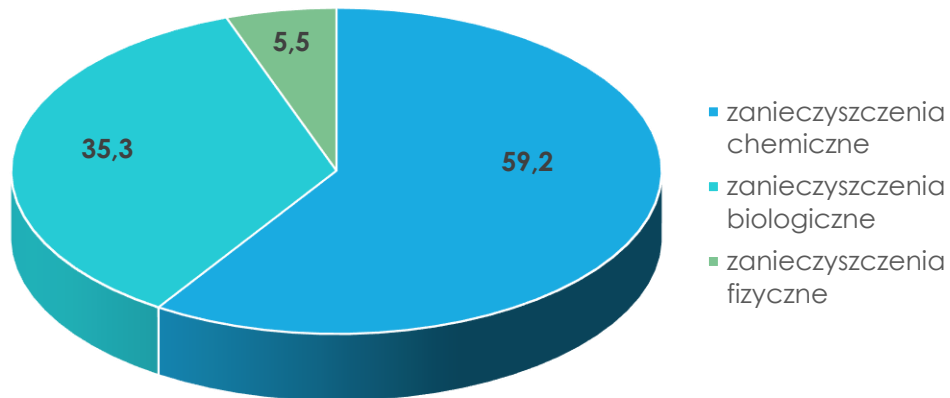
W 2023 roku przeprowadzono łącznie 20250 kontroli sanitarnych, sprawdzających, interwencyjnych oraz tematycznych (o 6,5% więcej niż w roku 2022 i 18,3% więcej niż w roku 2021). Zwiększona liczba kontroli w stosunku do 2021 i 2022 roku wynikała głównie z przyjętej oceny ryzyka zakładu, która warunkowała większe odstępy czasowe w zakresie kontroli sanitarnej, zwłaszcza dla zakładów o niskim ryzyku występowania zagrożeń lub zakładów niebędących przedmiotem powiadomień w systemie RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed). Po występującej w Polsce w latach 2020-2022 epidemii COVID-19, działalność nadzorcza Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w 2023 roku ponownie skupiła się na realizacji zadań statutowych, a wskaźniki działań kontrolnych realizowanych w zakresie nadzoru nad żywnością wzrosły.

W 2023 roku kontrole były przeprowadzane w związku z:

- powiadomieniami alarmowymi w systemie RASFF,
- wzmożonym nadzorem nad działalnością obiektów sezonowych w okresie letnim,
- interwencjami klientów,
- kontrolą graniczną towarów importowanych i eksportowanych,
- informacjami otrzymywanymi od innych organów, dotyczącymi nieprawidłowości w nadzorowanych zakładach,
- poborem próbek do badań laboratoryjnych (połączonym z oceną znakowania środków spożywczych),
- sprawdzeniem usunięcia stwierdzonych niezgodności (kontrole sprawdzające),
- wnioskami składanymi przez podmioty o zatwierdzenie zakładów czy też poszerzenie dotychczas prowadzonej działalności.

Jedną z głównych przyczyn kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności stanowiły powiadomienia z systemu RASFF – 382 notyfikacje (374 w 2022 roku). Kontrole te związane były z występowaniem na rynku produktów niebezpiecznych, a także koniecznością monitorowania sposobu postępowania podmiotów gospodarczych z tą żywnością.

Rys. 3. Najczęstsze przyczyny kwestionowania produktów w systemie RASFF w 2023 roku

Do najczęściej zgłaszanych przyczyn kwestionowania produktów w systemie RASFF należały:

- Zanieczyszczenia chemiczne – 220 przypadków, a wśród nich obecność m.in.:
 - pestycydów (61 przypadków),
 - niezadeklarowanych, niedozwolonych składników w suplementach diety i środkach specjalnego przeznaczenia żywieniowego (27 przypadków),
 - zbyt wysokich zawartości metali ciężkich (23 przypadki),
 - niedopuszczalnych poziomów mikotoksyn (15 przypadków),
 - niezadeklarowanych alergenów (6 przypadków).
- Zanieczyszczenia biologiczne – 131 przypadków (w tym zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 123 przypadki), w szczególności obecność:
 - Salmonelli (103 przypadki),
 - Listerii monocytogenes (11 przypadków),
 - bakterii z grupy coli (7 przypadków),
 - bakterii beztlenowych i Pseudomonas aeruginosa (po 1 przypadku).
- Zanieczyszczenia fizyczne – 20 przypadków, m.in. obecność fragmentów szkła lub plastiku.

W przypadku 9166 kontroli przeprowadzono także ocenę obiektów na podstawie arkusza oceny zakładu.

Spośród wszystkich zakładów poddanych ocenie, 4602 zostały zakwalifikowane do kategorii wysokiego ryzyka, w tym m.in.:

- 765 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego, w tym 82 zakłady małej gastronomii,
- 434 zakłady produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich,
- 319 ciastkarni,
- 95 wytwórni lodów,
- 52 zakłady garmażeryjne.

Wysoka kategoria ryzyka dla zakładów produkcyjnych wynika z profilu działalności tych obiektów. Z kolei w grupie obiektów obrotu żywnością i zakładów żywienia zbiorowego to stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości skutkowały zakwalifikowaniem zakładu do wysokiej kategorii ryzyka. Najczęściej stwierdzano:

- zły stan techniczny pomieszczeń i wyposażenia oraz niezachowanie czystości i porządku pomieszczeń zakładu,
- obecność żywności po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości,
- uchybienia w prawidłowości realizowania procedur GHP, GMP oraz systemu HACCP,
- złe warunki magazynowania żywności, w tym:
 - środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie (brak właściwej temperatury przechowywania i zachowania segregacji asortymentowej),
 - żywności nieopakowanej (brak zabezpieczenia przed zewnętrznymi zanieczyszczeniami).

Ponadto czynnikiem warunkującym podniesienie kategorii ryzyka, zgodnie z procedurą urzędowej kontroli żywności, były powiadomienia w ramach systemu RASFF dotyczące danego przedsiębiorcy.

Na podstawie oceny ryzyka podejmowano działania zapewniające wyeliminowanie zagrożeń. W szczególności monitorowano wycofywanie produktów z rynku (na podstawie wydanych decyzji) oraz podejmowano działania wyjaśniające i zaradcze.

Obiekty z wysoką kategorią ryzyka stanowiły 7,6% wszystkich obiektów ujętych w ewidencji w 2023 roku.

1. Obiekty obrotu żywnością

Obiekty obrotu żywnością to największa grupa nadzorowanych zakładów, stanowiąca prawie 53% ogółu obiektów według ewidencji. W 2023 roku znajdowało się w niej m.in. 12331 sklepów spożywczych (w tym 986 super i hipermarketów), z których skontrolowano 5274 (42,8%, a w 2022 roku – 41,2%), przeprowadzając 7147 kontroli sanitarnych (w 2022 roku – 6984).

Do grupy obiektów wysokiego ryzyka zostały zaklasyfikowane 1503 zakłady.

Wśród skontrolowanych sklepów spożywczych występowało duże zróżnicowanie pod względem stanu technicznego i porządkowego. Jednak, nawet w nowych, dużych sklepach, dobrze ocenianych pod względem wyposażenia sal sprzedaży, stwierdzano zły stan higieniczny pomieszczeń lub sprzedaż artykułów spożywczych o niewłaściwej jakości. W wielu wcześniej istniejących sklepach brakowało dostatecznej powierzchni magazynowej, co uniemożliwiało zapewnienie prawidłowych warunków przechowywania i segregacji środków spożywczych. Uchybienia dotyczące niezachowania czystości i porządku odnotowywano zarówno w małych, jak i dużych sklepach.

W wyniku przeprowadzonych w 2023 roku kontroli sanitarnych sklepów spożywczych wydano 615 decyzji administracyjnych, które dotyczyły m.in.:

- wstrzymania działalności sklepów ze względu na rażące warunki sanitarne (5 decyzji),
- zakazu wprowadzania do obrotu środka spożywczego (10 decyzji),
- nakazu usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych w zakresie technicznym lub sanitarno-higienicznym (600 decyzji).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w obiektach obrotu żywnością:

- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń (brudne ściany, zniszczone posadzki i sufity),
- nieprawidłowe warunki sprzedaży środków spożywczych nieopakowanych,
- brak bieżącej ciepłej i zimnej wody,
- niezapewnienie warunków do mycia rąk oraz drobnego sprzętu,
- nieskuteczna wentylacja,
- brak zabezpieczeń przed szkodnikami,
- brak instrukcji dobrych praktyk higienicznych,
- zły stan wózków i koszy zakupowych.

Ponadto w trakcie kontroli obiektów obrotu żywnością pobrano 5292 (w 2022 roku – 4251) próbki środków spożywczych do badań laboratoryjnych, z których 103 (1,9%) zostały zakwestionowane, głównie z uwagi na niewłaściwe znakowanie (w 2022 roku zakwestionowano 89 – 2,1%).

2. Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego

Nadzorem sanitarnym objęto 9234 obiekty (m.in. ogólnodostępne restauracje, bary, kawiarnie, bistra, puby, smażalnie, pialnie), skontrolowano 3886 z nich, przeprowadzając 4645 kontroli sanitarnych, w tym 283 kontrole interwencyjne. Spośród 3821 obiektów małej gastronomii,

kontrole przeprowadzono w 2085 (54,6%). Kategorię obiektu wysokiego ryzyka otrzymało 765 zakładów (8,3%). Wydano 420 decyzji administracyjnych, z których 18 dotyczyło wstrzymania działalności obiektów, pozostałe zaś nakazywały usunięcie nieprawidłowości.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego:

- zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny pomieszczeń i wyposażenia (m.in. brudne ściany, zniszczone posadzki i sufity, zły stan powierzchni i wyposażenia, które mają kontakt z żywnością),
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich dla celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionego personelu,
- obrót żywnością o złej jakości zdrowotnej,
- brak dowodów identyfikujących źródło pochodzenia żywności wykorzystywanej do przygotowywania potraw,
- brak dokumentacji wdrożenia i nieprzestrzeganie zasad GHP/HACCP,
- nieprawidłowe przechowywanie żywności,
- nieprawidłowości w zakresie higieny pracowników, m.in. nieodpowiednia odzież, brak stanowisk lub środków do mycia i suszenia rąk,
- obecność szkodników żywnościowych.

3. Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego

W 2023 roku na terenie woj. wielkopolskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 4148 obiektów żywienia zbiorowego typu zamkniętego (o 148 obiektów więcej niż w 2022 roku).

Ocenę sposobu żywienia prowadzono w:

- stołówkach (m.in.: pracowniczych, w domach wczasowych, w żłobkach, w szkołach, w internatach, na koloniach, w przedszkolach, w domach dziecka i młodzieży, w zakładach specjalnych i wychowawczych),
- blokach żywienia (m.in. w: szpitalach, domach opieki społecznej),
- zakładach usług cateringowych,
- innych zakładach żywienia.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego:

- zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny pomieszczeń oraz wyposażenia (m.in.: brudne ściany, zniszczone posadzki i sufity, zły stan powierzchni i wyposażenia, które mają kontakt z żywnością),
- brak segregacji artykułów spożywczych w urządzeniach chłodniczych,
- niedostosowanie dokumentacji GHP/GMP oraz systemu zapewnienia bezpieczeństwa żywności HACCP do prowadzonej działalności,
- niewystarczająca liczba urządzeń chłodniczych,
- używanie do produkcji wyeksploatowanych urządzeń oraz zniszczonego sprzętu i naczyń.

W 2023 roku dokonano łącznie 1174 oceny teoretyczne, w ramach których przeanalizowano 978 jadłospisów i 196 zestawień dekadowych (w 2022 roku: 913 jadłospisów i 215 zestawień dekadowych). W analizowanych w sposób teoretyczny jadłospisach, ocenę negatywną uzyskały 72 z nich (7,4 %, w 2022 roku – 9,1 %) oraz 6 zestawień dekadowych. Ponadto pobrano 12 próbek posiłków do badań laboratoryjnych w zakresie wartości energetycznej, zawartości białka czy tłuszczu – nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. Uwagi dotyczące tworzenia jadłospisów dotyczyły głównie:

- braku wykorzystania różnych technologii produkcji,
- nieuwzględnienia różnorodności konsystencji i strawności poszczególnych składników,
- wykorzystywania ograniczonego asortymentu produktów do przygotowywania potraw.

4. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego w roku 2023 nadzorowała 871 zakładów związanych z wytwarzaniem i obrotem materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością – o 102 (11,7%) więcej niż w 2022 roku.

Tab. 2. Nadzór nad produkcją i obrotem materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w 2023 roku

Grupa obiektów	Liczba obiektów według ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba pobranych próbek	Liczba próbek zdyskwalifikowanych
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	121	52	59	3	0
Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym hurtownie i sklepy	750	144	163	74	0
Razem	871	196	222	77	0

Skontrolowano 52 wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (wyrobów ceramicznych, papierowych, drewnianych oraz z tworzyw sztucznych) oraz 144 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Przeprowadzono 222 kontrole, z czego większość związana była z graniczną kontrolą sanitarną importowanych towarów, w tym 21 kontroli interwencyjnych dotyczących głównie:

- wycofywania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgłoszonych w systemie RASFF,
- braku wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- nieprawidłowości zgłoszonych przez konsumentów.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 8 decyzji administracyjnych nakazujących właścicielom zakładów ich usunięcie.

5. Jakość zdrowotna środków spożywczych

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w 2023 roku zbadały ogółem 6803 próbki żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym: 5817 próbek krajowych, 452 próbki z Unii Europejskiej oraz 534 próbki importowane z krajów trzecich.

Próbki pobierane były w ramach:

- kontroli urzędowej,
- monitoringu żywności,
- kontroli granicznej,
- działań związanych z interwencją klientów,
- zatruc pokarmowych.

Jakość zdrowotna środków spożywczych w stosunku do roku 2022 uległa poprawie. Odsetek kwestionowanych próbek spadł z poziomu 2,3% do 1,5%. Mimo tego nadal konieczne jest wszechstronne badanie dostępnych środków spożywczych, dzięki któremu istnieje możliwość wyeliminowania z rynku produktów o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

Jedną z głównych przyczyn dyskwalifikowania badanych próbek było znakowanie niezgodne z obowiązującymi przepisami. Wskaźnik próbek kwestionowanych za ten parametr zwiększył się o 1,2% w porównaniu z rokiem 2022 i w dalszym ciągu utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie (2,8%).

Pod względem mikrobiologicznym zbadano 3790 próbek, z czego zakwestionowano 52 (1,4%), najwięcej z uwagi na obecność pałeczek Salmonella (30 próbek – 0,9%). Jakość mikrobiologiczna zbadanych próbek w porównaniu z 2022 rokiem uległa poprawie. Odsetek próbek kwestionowanych zmniejszył się z poziomu 1,6% do 1,4%. Zbadano także 2792 próbki w kierunku obecności *Listeria monocytogenes*, z czego 5 zakwestionowano (w roku 2022 nie stwierdzono próbek kwestionowanych w tym zakresie).

Pod względem chemicznym (w tym oznaczenia azotynów i pozostałości pestycydów w środkach spożywczych pochodzenia roślinnego, zawartości metali szkodliwych dla zdrowia czy zawartości mikotoksyn) zbadano 1126 próbek, zakwestionowano 3 (0,3%), co stanowi nieznaczne pogorszenie w stosunku do roku 2022 (0,2%).

Pod względem zawartości substancji promieniotwórczych Laboratorium Badań Radiacyjnych WSSE w Poznaniu w 2023 roku zbadło ogółem 61 próbek żywności, środków żywienia zwierząt oraz próbek środowiskowych. Oznaczano w nich zawartość izotopów cezu-137 i cezu-134 (łącznie) oraz strontu-90. Łączne stężenie izotopów cezu-137 i cezu-134 w produktach żywnościowych (zwłaszcza w mleku) stanowi istotny wskaźnik oceny narażenia radiacyjnego drogą pokarmową.

Tab. 3. Wyniki oznaczeń izotopu cezu-137 i cezu-134 w produktach rolno-spożywczych

Rodzaj badanego produktu	Liczba przebadanych próbek	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń
Mleko	7	0,37–0,45 Bq/l
Mięso	7	0,47–0,62 Bq/kg
Ryby	4	0,35–0,53 Bq/kg
Drób	4	0,39–0,56 Bq/kg
Jaja	4	0,34–0,44 Bq/kg
Zboża	4	0,34–0,59 Bq/kg
Ziemniaki	4	0,18–0,24 Bq/kg
Warzywa	6	0,17–0,40 Bq/kg
Owoce	8	0,15–0,50 Bq/kg
Grzyby	5	21,77–85,51 Bq/kg
Woda wodociągowa	4	< 0,05 Bq/l
Woda powierzchniowa	2	< 0,05 Bq/l
Pasza dla zwierząt	2	0,22 Bq/kg

Najwyższe dopuszczalne wartości stężeń substancji promieniotwórczych w żywności przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz w środkach żywienia zwierząt określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie wartości poziomów interwencyjnych dla poszczególnych rodzajów działań interwencyjnych oraz kryteriów odwołania tych działań. Dla izotopów cezu-137 i cezu-134 wynoszą one:

- 400 Bq/kg w środkach spożywczych przeznaczonych do karmienia niemowląt,
- 1000 Bq/kg w mleku i jego przetworach oraz w wodzie i innych płynach spożywczych,
- 1250 Bq/kg we wszystkich artykułach i produktach żywnościowych.

W 2023 roku średnie łączne stężenie izotopów cezu-137 i cezu-134 w badanych próbkach nie przekraczało dopuszczalnych normatywów. Wyniki kształtowały się na podobnym poziomie co w latach ubiegłych.

W zakresie oznaczeń stężenia izotopu strontu-90 przebadano 5 próbek. Wyniki mieściły się w przedziale 0,06–0,13 Bq/kg – dużo poniżej normatywów określających dopuszczalne poziomy zawartości izotopu strontu-90 w produktach żywnościowych, które wynoszą:

- 75 Bq/kg w środkach spożywczych przeznaczonych do karmienia niemowląt,
- 125 Bq/kg w mleku i jego przetworach oraz wodzie i innych płynach spożywczych,
- 750 Bq/kg we wszystkich artykułach i produktach żywnościowych.

Tab. 4. Wyniki oznaczeń izotopu strontu-90 w poszczególnych produktach rolno-spożywczych

Rodzaj badanego produktu	Liczba przebadanych próbek	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń
Mleko	1	0,06 Bq/l
Mięso	1	0,13 Bq/kg
Zboże	1	0,06 Bq/kg
Ziemniaki	1	0,06 Bq/kg
Woda powierzchniowa	1	< 0,05 Bq/l

Podsumowanie

Po występującej w Polsce w latach 2020-2022 epidemii COVID-19, działalność nadzorcza Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w 2023 roku ponownie skupiła się na realizacji zadań statutowych, a wskaźniki działań kontrolnych realizowanych w zakresie nadzoru nad żywnością wzrosły. Poza działaniami planowymi, kontrole realizowano głównie w związku z wnioskami podmiotów o wydanie decyzji zatwierdzającej, interwencjami klientów oraz powiadomieniami w ramach systemu RASFF.

Nieprawidłowości stwierdzane w obiektach żywności i żywienia dotyczyły głównie złego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, procesów mycia i dezynfekcji oraz realizacji procedur GHP, GMP i systemu HACCP. W zakresie pobranych do badania próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie stwierdzono nieprawidłowości.

W stosunku do roku 2022 poprawiła się jakość zdrowotna środków spożywczych – odsetek próbek kwestionowanych spadł z poziomu 2,3% do 1,5%. Mimo tego nadal konieczne jest wszechstronne badanie dostępnych środków spożywczych, dzięki któremu istnieje możliwość wyeliminowania z rynku produktów o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

X. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego obejmują między innymi:

- opiniowanie dokumentów strategicznych,
- opiniowanie przedsięwzięć znacząco oddziaływujących na środowisko,
- uzgadnianie dokumentacji projektowej,
- wyrażanie zgód na zastosowanie rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych w zakresie warunków technicznych,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych,
- uzgadnianie warunków zabudowy oraz zagospodarowania terenu.

W 2023 roku realizując działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie woj. wielkopolskiego wydano 8823 rozstrzygnięcia w formie decyzji, postanowienia, opinii sanitarnej lub pisma (w 2022 roku – 8134).

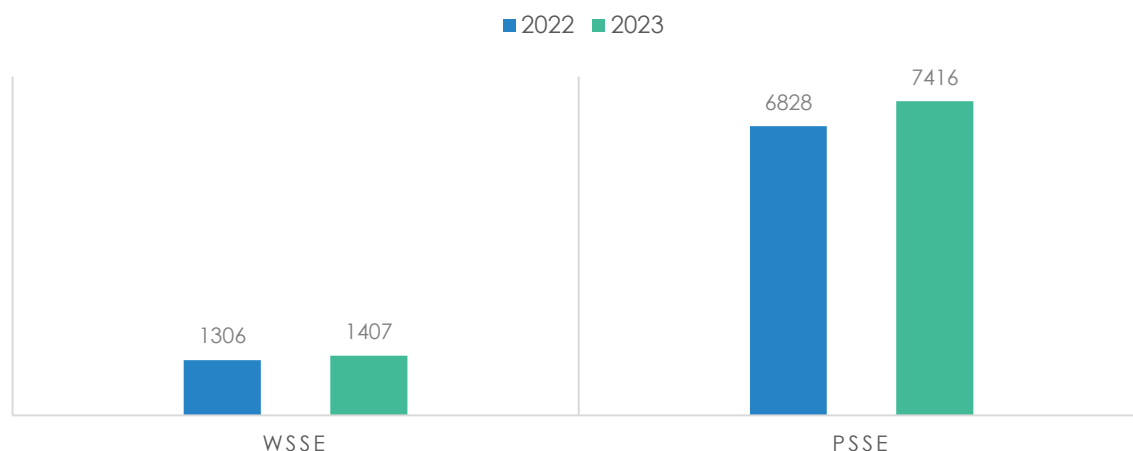
Tab. 1. Podstawowe wskaźniki działalności nadzorczej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2023 roku

	WPWIS ⁵	PPIS woj. wielkopolskiego ⁶	Razem
Liczba wydanych stanowisk	1407	7416	8823
Liczba decyzji	512	1964	2476
Liczba postanowień	63	1650	1713
Liczba rozstrzygnięć w formie opinii sanitarnych lub pism	832	3802	4634
Liczba kontroli	–	1351	1351

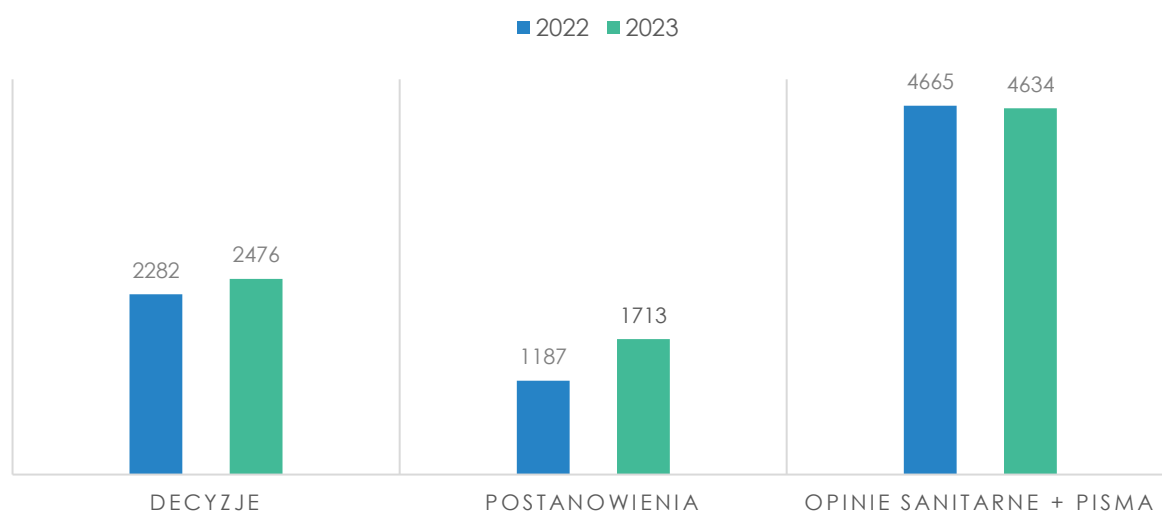
⁵ Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

⁶ Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni woj. wielkopolskiego

Rys. 1. Liczba zajętych stanowisk w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie woj. wielkopolskiego w latach 2022-2023

Rys. 2. Liczba decyzji, postanowień i opinii wydanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną na terenie woj. wielkopolskiego w latach 2022-2023

1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Działalność w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektów polityk, strategii, planów lub programów obejmuje uzgodnienia dokumentów dotyczących:

- odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opiniowania projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Najczęściej opiniowane i uzgadniane strategiczne dokumenty to:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- programy ochrony środowiska,
- programy usuwania azbestu,
- strategię rozwoju,
- plany zaopatrzenia w ciepło,
- plany gospodarki niskoemisyjnej,
- plany urządzenia lasów.

W 2023 roku opinie do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wydano dla 226 gmin woj. wielkopolskiego. Przy opiniowaniu brano pod uwagę w szczególności sposób zaopatrzenia w wodę pitną, gospodarkę ściekową oraz sposób zaopatrzenia w ciepło. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego zajęła łącznie 1848 stanowisk dotyczących: strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, opiniowania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (w 2022 roku – 1765).

2. Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w tym zakresie obejmuje:

- wydawanie opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- wydawanie opinii w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- uzgadnianie warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- wydawanie opinii przed wydaniem stanowiska przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub organ gmin w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia.

W 2023 roku w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego wydała 2443 stanowiska (w 2022 roku – 2559).

Podczas opiniowania brano pod uwagę w szczególności ewentualne negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia na zdrowie ludzi, takie jak:

- emisja hałasu,
- promieniowanie elektromagnetyczne,
- zanieczyszczenie wody, gleby oraz powietrza, w tym emisja odorów.

3. Dokumentacja projektowa w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz rzeczoznawcy do spraw sanitarno-higienicznych uzgadniają dokumentację projektową w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. W 2023 roku zaopiniowano 5780 projektów, w tym organy PIS 565 dokumentacji projektowych, natomiast rzeczoznawcy do spraw sanitarno-higienicznych – 5215.

4. Zgody w sprawie zastosowania rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy także wydawanie zgód w sprawie zastosowania rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych. W 2023 roku w woj. wielkopolskim wydano w tym zakresie łącznie 320 stanowisk (w 2022 roku – 289).

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 305 stanowisk, które dotyczyły w szczególności:

- pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz stałych miejsc pracy w zakresie:
 - zaniżenia wysokości pomieszczeń,
 - usytuowania pomieszczeń poniżej poziomu terenu,
 - stosowania oświetlenia wyłącznie światłem sztucznym,
- odległości pokryw i wylotów wentylacji ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe,
- odległości miejsc na pojemniki i kontenery na odpady stałe od okien i drzwi budynków oraz od granicy z sąsiednią działką,
- ekspertyz technicznych,
- proponowanych rozwiązań zamiennych w zakresie sanitarno-higienicznym.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni woj. wielkopolskiego wydali 15 stanowisk, dotyczących m.in.:

- usytuowania wyrzutni powietrza w instalacjach wentylacji i klimatyzacji na poziomie terenu,
- zastosowania recyrkulacji powietrza w budynkach opieki zdrowotnej,
- zastosowania pieców i trzonów kuchennych na paliwo stałe,
- dopuszczenia sytuowania ustępów publicznych na terenach nieskanalizowanych jako budynki wolno stojące ze szczelnymi zbiornikami nieczystości.

5. Kontrole obiektów

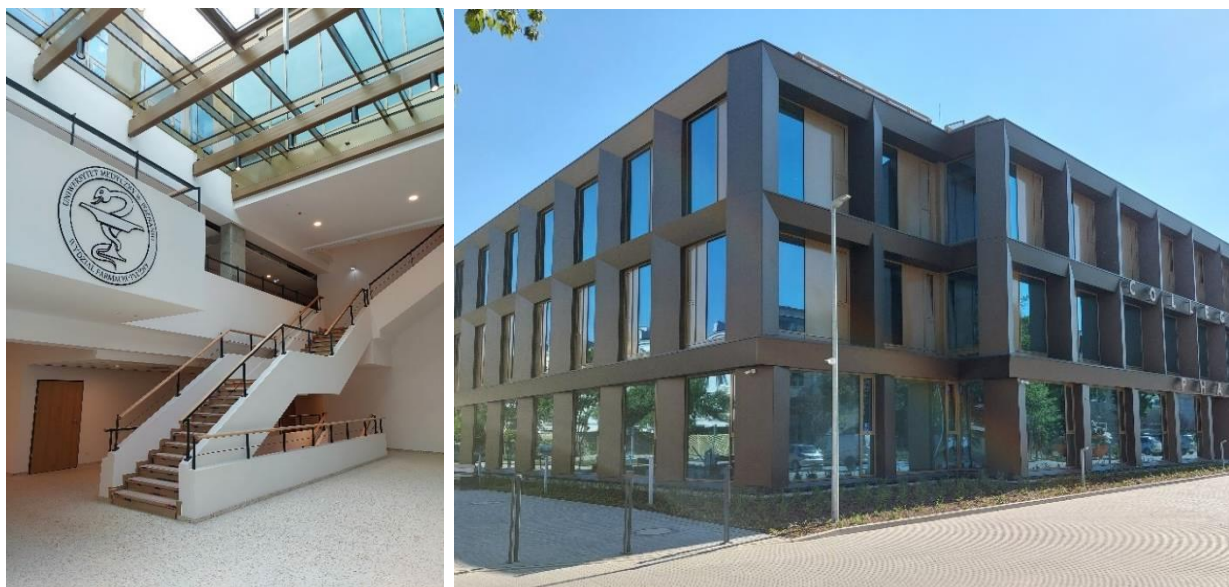
Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego w 2023 roku przeprowadziła 1351 kontroli (w 2022 roku – 1267) w związku z uczestnictwem w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych. Postępowania te dotyczyły w szczególności budynków:

- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- opieki społecznej,
- oświaty,
- zakładów produkcyjnych.

Odebrane w 2023 roku inwestycje to m.in.:

- Collegium Pharmaceuticum – etap 2 Budynku Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Wydział Farmaceutyczny,
- Niepubliczny Żłobek i Przedszkole w Poznaniu.

Rys. 3. i 4. Collegium Pharmaceuticum – etap 2 Budynku Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Rys. 5 i 6. Niepubliczny Żłobek i Przedszkole w Poznaniu

6. Uzgadnianie warunków zabudowy

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego w 2023 roku wydała 1561 stanowisk (w 2022 roku – 984), w tym WPWIS – 78, PPIS – 1483 w zakresie uzgadniania projektów decyzji ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

7. Projekty planów remediacji

Opiniowaniu przez Państwową Inspekcję Sanitarną podlegają także projekty planów remediacji⁷ w odniesieniu do oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi (WPWIS) oraz w odniesieniu do zanieczyszczenia wody w ujęciach wody przeznaczonej do spożycia (PPIS). W 2023 roku Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował 10 projektów planów remediacji w związku z historycznym zanieczyszczeniem powierzchni ziemi. W opiniowanych planach zaproponowano działania mające na celu poprawę stanu środowiska gruntowo-wodnego.

⁷ remediacja – poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu; remediacja może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska; – art. 3 pkt 31b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54)

8. Opiniowanie projektów osłon stałych

W 2023 roku WPWIS zaopiniował 103 projekty osłon stałych gabinetów wyposażonych w aparaty rentgenowskie (w 2022 roku – 86) zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy z urządzeniami radiologicznymi (Dz. U. Nr 180, poz. 1325).

Podsumowanie

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przyczynia się do przestrzegania wymagań sanitarno-higienicznych na wszystkich etapach procesu inwestycyjnego, takich jak: planowanie przestrzenne, uzgadnianie środowiskowych uwarunkowań, uzgadnianie dokumentacji projektowej oraz uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

XI. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Działania w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki są jednym z priorytetów Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego. W 2023 roku podejmowane były liczne inicjatywy mające na celu ukształtowanie odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych społeczeństwa.

1. Realizacja działań profilaktyczno-edukacyjnych

Projekt „Promocja zdrowia z WSSE w Poznaniu”

W 2023 roku kontynuowano realizację projektu edukacyjnego „Promocja zdrowia z WSSE w Poznaniu” w przedszkolach i szkołach na terenie miasta Poznania i powiatu poznańskiego. Zawiera on bogaty wybór tematów z zakresu bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i promocji zdrowego stylu życia skierowanych do dzieci i młodzieży.

Rys. 1. Materiały do projektu „Promocja zdrowia z WSSE w Poznaniu” w roku szkolnym 2023/2024

ROK SZKOLNY 2023/2024

KUPUJ Z GŁOWĄ
(etykieta - źródło informacji o produkcie)

BEZPIECZNE GRZYBOBRANIE

COŚ O JEDZENIU
(talerz zdrowego żywienia)

MAM ZDROWE ZĘBY
(instruktaż prawidłowego mycia zębów)

HIGIENA TO PODSTAWA
(instruktaż skutecznego mycia rąk, zasady zapobiegania wszawicy i chorobom zakaźnym)

ZDROWE PŁEĆ
(lekki tomiset, ergonomia stanowiska do nauki)

MAŁY KLESZCZ - DUŻY PROBLEM
(instruktaż prawidłowego i bezpiecznego usuwania kleszcza)

FAKTY I MITY O HIV/AIDS

ŻYJĘ BEZ DYMKA
(profilaktyka palenia tytoniu i używania nowatorskich wyrobów tytoniowych)

BEZPŁATNA OFERTA edukacyjna dla przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych z miasta Poznania i powiatu poznańskiego

Nasza oferta edukacyjna to bogaty wybór tematów dla dzieci i młodzieży oraz różnorodność form przekazu: prelekcje, szkolenia, warsztaty, instruktaże. Możliwość realizacji zajęć bezpośrednio w placówce edukacyjnej lub w siedzibie WSSE w Poznaniu.

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W POZNANIU

formularz zgłoszenia dostępny na stronie
<https://www.gov.pl/wsse-poznan/promocja-zdrowia-z-wsse-w-poznaniu>

W I semestrze roku szkolnego 2023/2024 wdrożono nowy temat zajęć dotyczący talerza zdrowego żywienia „Coś o jedzeniu”. Jego celem jest popularyzacja wiedzy na temat grup produktów żywnościowych oraz ich proporcji w optymalnie zbilansowanej diecie, a także budowanie właściwych nawyków żywieniowych wśród dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Rys. 2. Realizacja zajęć edukacyjnych „Coś o jedzeniu” w roku szkolnym 2023/2024

W ramach projektu w 2023 roku przeprowadzono łącznie 283 spotkania edukacyjne dla 5152 dzieci i młodzieży oraz 363 opiekunów i nauczycieli z 81 przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Na potrzeby zajęć edukacyjnych salę konferencyjną w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu udekorowano tak, aby najmłodszy uczestnicy zajęć mogli poczuć się jak w lesie. W tych warunkach uczyli się zasad bezpiecznego grzybobrania oraz zagrożeń związanych z kleszczami.

Rys. 3. Realizacja projektu „Promocja zdrowia z WSSE w Poznaniu”

Projekt „Mam zdrowe zęby!”

W kwietniu 2023 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego rozpoczęli realizację wojewódzkiego projektu edukacyjnego pt. „Mam zdrowe zęby!”.

Rys. 4. Realizacja projektu „Mam zdrowe zęby!” – PSSE w Międzychodzie, PSSE w Czarnkowie

Wzbogacony on został o liczne materiały pomocnicze m.in.: kalendarz mycia zębów, magnesy, modele szczęki ze szczoteczkami służące do instruktażu prawidłowego mycia zębów. Dla dzieci opracowano broszurę zawierającą ważne merytoryczne wskazówki jak dbać o higienę jamy ustnej i zębów oraz ciekawe zagadki. Uzyskała ona pozytywną opinię konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie stomatologii dziecięcej.

Rys. 5. Materiały do realizacji projektu „Mam zdrowe zęby!”

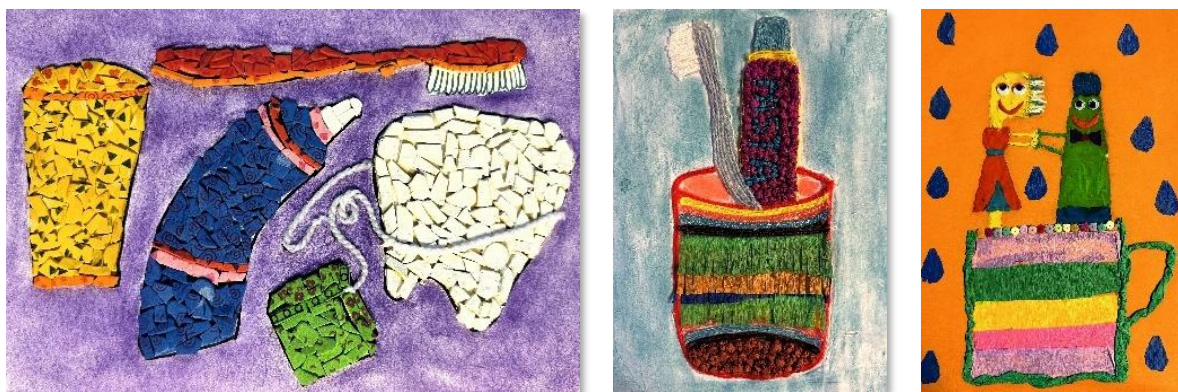

W pilotażowej edycji projektu wzięło udział 121 szkół podstawowych i 50 przedszkoli z woj. wielkopolskiego. Przeprowadzono 376 pogadanek z instruktążem prawidłowego mycia zębów dla 3188 dzieci ze starszych grup przedszkolnych i 4446 uczniów klas I-III szkół podstawowych.

W roku szkolnym 2023/2024 rozpoczęła się realizacja kolejnej edycji projektu. W jego ramach WSSE w Poznaniu we współpracy z Kuratorium Oświaty w Poznaniu ogłosiła konkurs plastyczny dla uczniów klas I-III szkół podstawowych. Zadanie konkursowe polegało na wykonaniu pracy plastycznej „Mój zębowy niezbędnik”.

W konkursie wzięło udział 7524 uczniów z 476 szkół podstawowych z woj. wielkopolskiego. Na etap wojewódzki wpłynęły 93 prace, spośród których wybrano 3 laureatów i 6 wyróżnień.

Rys. 6. Nagrodzone prace – I, II i III miejsce w konkursie „Mój zębowy niezbędnik”

Projekt „Mały kleszcz – duży problem?”

Projekt realizowany jest na terenie woj. wielkopolskiego od 2018 roku. Głównym jego celem jest poszerzenie wiedzy społeczeństwa na temat kleszczy i zagrożeń z nimi związanych oraz profilaktyka chorób odkleszczowych.

W ramach projektu zorganizowano 59 szkoleń dla 1218 osób (seniorów, nauczycieli, uczniów oraz ich rodziców, szkolnych koordynatorów wychowania zdrowotnego, działkowców, uczestników kwalifikacji wojskowej). Powyższa tematyka poruszana była podczas „Akcji lato”. Przeprowadzono 329 pogadanek dla ponad 11000 uczestników obozów/kolonii, wychowawców

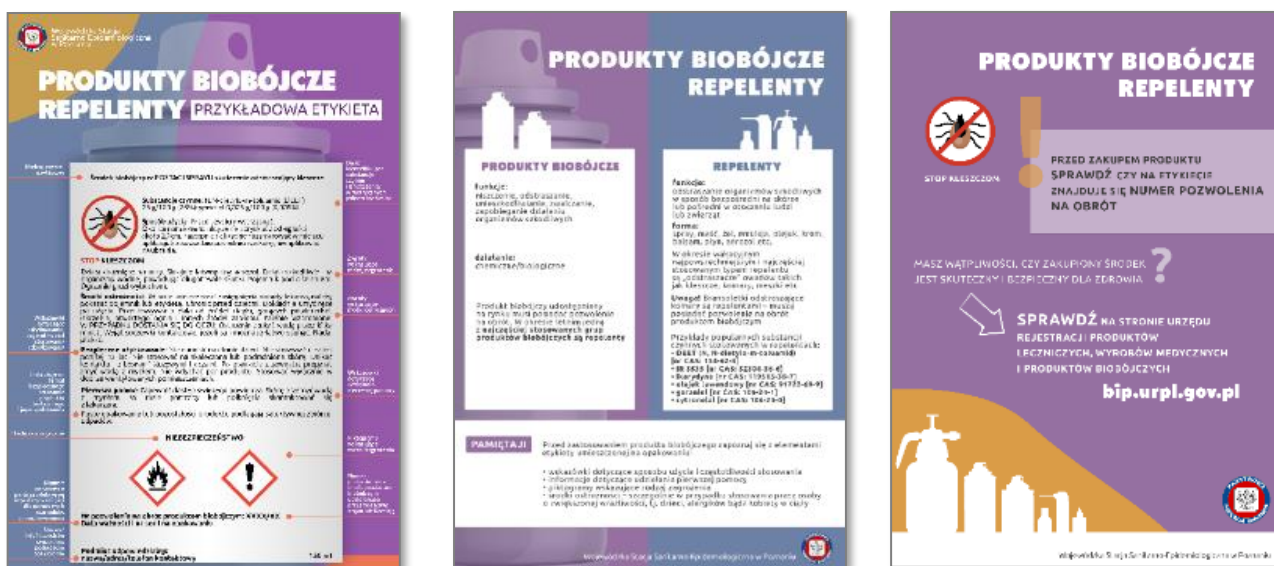
i opiekunów wypoczynku letniego. Udzielano instruktażu prawidłowego i bezpiecznego usuwania kleszczy oraz prowadzono dystrybucję materiałów informacyjno-educacyjnych.

Rys. 7. Realizacja projektu „Mały kleszcz – duży problem?” – PSSE w Poznaniu, PSE w Ostrzeszowie

Działania miały również zwiększyć świadomość społeczeństwa o konieczności stosowania produktów biobójczych – repelentów, które w dużym stopniu zmniejszają ryzyko ukąszenia przez kleszcza. W tym celu pracownicy WSSE w Poznaniu opracowali zestaw materiałów graficznych na temat repelentów oraz przeszkolili promotorów zdrowia z powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Rys. 8. Infografiki dotyczące repelentów opracowane przez pracowników WSSE w Poznaniu

Projekt „Co kryją Twoje piersi?”

W marcu 2023 roku rozpoczęto realizację projektu edukacyjnego dotyczącego profilaktyki raka piersi pt. „Co kryją Twoje piersi?”. Jego celem jest poszerzenie wiedzy na temat profilaktyki raka piersi (prewencji oraz badań przesiewowych),

a w konsekwencji szybszego wykrywania nowotworów piersi wśród mieszkańców woj. wielkopolskiego. Zorganizowano i przeprowadzono 241 szkoleń dla 5542 osób i 122 akcje edukacyjne dla 4486 osób. Uczestnikami byli uczniowie szkół ponadpodstawowych, rodzice i opiekunowie uczniów, pracownicy zakładów pracy, członkowie stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich, klubów seniora, uniwersytetów trzeciego wieku. Przekazano informacje o epidemiologii występowania nowotworów, patogenezie, czynnikach ryzyka i objawach raka piersi oraz zasadach samobadania piersi.

Rys. 9. Realizacja projektu „Co kryją Twoje piersi?” – PSSE w Kaliszu, PSSE w Czarnkowie

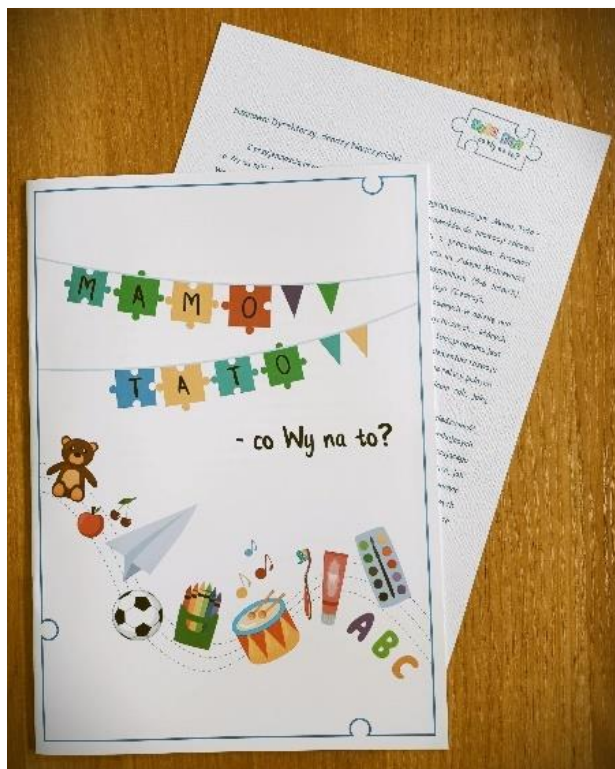

Program „Mamo, Tato – co Wy na to?”

Od 2019 roku dzieci w wieku przedszkolnym (5-6 lat) wraz z rodzicami i opiekunami mogą wziąć udział w spotkaniach prowadzonych w ramach wojewódzkiego programu edukacyjnego „Mamo, Tato – co Wy na to?”. Jego celem jest podniesienie poziomu wiedzy osób dorosłych na temat wybranych elementów rozwoju emocjonalnego, psychicznego i społecznego dzieci. W ramach V edycji programu zorganizowano spotkania w 938 przedszkolach i szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi. Udział w nich wzięło 28453 dzieci i 27606 rodziców i opiekunów. Uczestnicy poznali etapy rozwoju dziecka i towarzyszące im zmiany, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb, słabości oraz kryzysów wieku dziecięcego. Integralną częścią programu jest autorska broszura z informacjami dla rodziców i łamigłówkami dla dzieci oraz odbłask w kształcie puzzla.

Rys. 10. Materiały do realizacji programu „Mamo, Tato – co Wy na to?”

Rys. 11. Realizacja programu „Mamo, Tato – co Wy na to?” – PSSE w Kaliszu, PSSE w Ostrzeszowie

Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”

Program jest skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat, uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Jego głównym celem jest wzrost poziomu wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych i higienicznych. W III edycji programu uczestniczyło 17183 dzieci z 478 przedszkoli i 9357 rodziców. W ramach programu WSSE w Poznaniu i Kuratorium Oświaty w Poznaniu zaprosiły dzieci do udziału w II edycji konkursu „EKO jest lepsze!”. Zadaniem konkursowym było grupowe przygotowanie teatryku kukiełkowego na temat produktów ekologicznych i promowania zdrowego stylu życia. Nadesłano 65 prac przygotowanych przez 987 dzieci.

Rys. 12. Realizacja programu „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” – PSSE w Słupcy, PSSE w Turku

Program „Trzymaj Formę!”

Program realizowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny, Polską Federację Producentów Żywności, Związek Pracodawców oraz wojewódzkie i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne, w ramach realizacji strategii Światowej Organizacji Zdrowia dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Jego celem jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Adresatami programu są uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych i ich rodzice. W XVI edycji programowi działaniami objęto 67608 uczniów z 683 szkół podstawowych.

Dodatkowo w ramach programu zrealizowano XI edycję ogólnopolskiego Konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!” dla uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych. Spośród ponad 6000 uczestników do finału zakwalifikowało się 19 uczniów, w tym 4 uczniów z woj. wielkopolskiego (powiat: jarociński, średzki, turecki – 2 osoby). Uczeń Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Żerkowie (powiat jarociński) uzyskał tytuł laureata Konkursu zajmując III miejsce w etapie ogólnopolskim. Konkurs uwzględniony został przez Kuratorium Oświaty w Poznaniu w wykazie konkursów, które mogą być wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej.

Rys. 13. Finał ogólnopolskiego Konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”

Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

W roku szkolnym 2022/2023 zrealizowano X edycję programu. Jego celem jest edukacja młodzieży w zakresie skutków zdrowotnych i społecznych używania tytoniu, alkoholu, narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych. Podczas zajęć, w których udział wzięło 14607 uczniów ze 183 szkół ponadpodstawowych, przedstawiano informacje na temat wpływu uzależnień na relacje międzyludzkie oraz dokonywanie ważnych wyborów życiowych.

Program „Wybierz życie – pierwszy krok”

Realizowano także program edukacyjny dotyczący profilaktyki zakażeń HPV i raka szyjki macicy, którego celem jest zmniejszenie występowania i umieralności na tę chorobę. W roku szkolnym 2022/2023 wzięło w nim udział 27245 uczniów ze 180 szkół ponadpodstawowych. Program pokazuje młodym ludziom korzyści płynące z wykonywania badań profilaktycznych oraz dbania o własne zdrowie i życie.

Program „Znamię! Znam je?”

We współpracy z Fundacją Gwiazda Nadziei rozpoczęto realizację programu profilaktyki czerniaka pt. „Znamię! Znam je?”. Jego celem jest zwiększenie świadomości młodzieży na temat czerniaka, zachęcenie do regularnego badania skóry oraz przestrzegania podstawowych zasad ochrony przed czerniakiem. W I edycji programu wzięło udział 35181 uczniów ze 159 szkół ponadpodstawowych. Podczas lekcji młodzież uczyła się jak rozpoznać czerniaka, jakie są czynniki podnoszące ryzyko zachorowania, jak samodzielnie badać skórę oraz jakie są zasady ochrony przed nowotworem.

Rys. 14. Realizacja programu „Znamie! Znam je?” – PSSE w Koninie, PSSE w Turku

2. Profilaktyka palenia tytoniu

Światowy Dzień Bez Tytoniu

Działania Światowej Organizacji Zdrowia miały na celu zwrócenie uwagi świata na epidemię palenia tytoniu oraz możliwość uniknięcia zgonów i chorób, które ona powoduje. Obchody Światowego Dnia Bez Tytoniu w 2023 roku odbywały się pod hasłem „Uprawiaj żywność, nie tytoń” i koncentrowały na zagadnieniu szkodliwości uprawy tytoniu dla zdrowia palaczy czynnych i biernych, rolników i planety. W ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu zorganizowano 70 szkoleń/pogadarek dla 3307 osób – uczniów, rodziców, pracowników zakładów pracy oraz prowadzono 42 punkty informacyjno-edukacyjne dla 3115 osób. Wiedzę w tym zakresie przekazano społeczeństwu również za pośrednictwem stron internetowych i mediów społecznościowych.

Rys. 15. Materiał akcji Światowy Dzień Bez Tytoniu 2023

Program „Czyste powietrze wokół nas”

W 2023 roku zrealizowano XV edycję programu, którego celem jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub wśród osób palących. W programie udział wzięło 27509 dzieci z 691 przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych form wychowania przedszkolnego i 16149 rodziców i opiekunów.

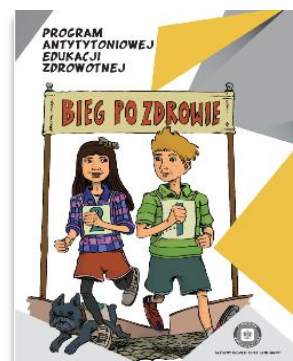

Rys. 16. Realizacja programu „Czyste powietrze wokół nas” – PSSE w Ostrzeszowie, PSSE w Koninie

Program „Bieg po zdrowie”

W VII edycji programu wzięło udział 15304 uczniów klas IV z 537 szkół podstawowych woj. wielkopolskiego oraz 11097 rodziców i opiekunów. Program ma na celu zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród młodzieży, a także pokazanie, że są zdrowe, atrakcyjne sposoby na spędzanie wolnego czasu. Dzieci brały udział w warsztatach, podczas których dowiadywały się o szkodliwości dymu tytoniowego i uczyły się zachowań asertywnych.

Rys. 17. Realizacja programu „Bieg po zdrowie” – PSSE w Koninie, PSSE w Słupcy

Wojewódzki konkurs „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”

W roku szkolnym 2022/2023 odbyła się XXIII edycja konkursu dotyczącego profilaktyki palenia tytoniu i inhalowania e-papierosów. Uczniowie V klas (2703 osoby z 369 szkół podstawowych) mieli za zadanie wykonać lapbook przedstawiający wiadomości i ciekawostki na temat składu dymu papierosowego, szkodliwości palenia tytoniu i inhalowania e-papierosów, skutków zdrowotnych i psychicznych palenia, biernego palenia oraz uzależnienia od nikotyny. Jednocześnie poszerzali oni swoją wiedzę w tym zakresie. We współpracy z Wielkopolskim Centrum Onkologii zorganizowano wystawę prac etapu wojewódzkiego konkursu w Ogrodzie Zimowym Wielkopolskiego Centrum Onkologii.

Rys. 18. Nagrodzona praca – I miejsce w konkursie „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”

Światowy Dzień Rzucania Palenia – 16 listopada 2023 roku

W Zespole Szkół Samochodowych im. inż. T. Tańskiego w Poznaniu pracownicy WSSE w Poznaniu we współpracy z Wielkopolskim Centrum Onkologii przeprowadzili akcję informacyjno-edukacyjną pod hasłem "Nie pal, jeśli palisz – rzuć!". Rozpoczęła się ona wykładem, następnie chętni uczniowie wykonywali pomiary tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

Rys. 19. Akcja informacyjno-edukacyjna w Zespole Szkół Samochodowych im. inż. T. Tańskiego w Poznaniu

Dodatkowo, we współpracy z Wielkopolskim Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii, zorganizowano punkt informacyjno-edukacyjny, w którym zainteresowane osoby mogły poznać fakty na temat szkodliwości palenia tytoniu, uzyskać poradę dotyczącą rzucania palenia, a także zmierzyć poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu za pomocą smokerlyzera.

Rys. 20. Punkt informacyjno-edukacyjny w Poradni Antynikotynowej Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii

Projekt „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra tytoń”

Zajęcia miały na celu przygotowanie młodych ludzi do roli liderów, którzy w swoim środowisku będą promować modę na niepalenie. W 36 szkoleniach wzięło udział 588 uczniów z klas VII i VIII szkół podstawowych. Młodzież dowiedziała się, dlaczego palenie tytoniu tradycyjnego i inhalowanie e-papierosów szkodzi, z jakich powodów ludzie sięgają po papierosy oraz jak odmawiać, kiedy osoby palące proponują zapalenie papierosów.

Rys. 21. Realizacja projektu „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra tytoń” – PSSE w Pile, PSSE w Jarocinie

3. Profilaktyka HIV/AIDS

Działalność informacyjno-edukacyjna wynikała z Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2022-2026.

Wojewódzki konkurs „Nie daj szansy AIDS”

W 2023 roku odbyła się XXI edycja konkursu dla młodzieży szkół ponadpodstawowych woj. wielkopolskiego. Jego celem jest podniesienie poziomu wiedzy na temat profilaktyki HIV/AIDS oraz promowanie wśród młodego pokolenia mody na testowanie w kierunku HIV. Zadanie konkursowe polegało na samodzielnym nagraniu i zmontowaniu rolki na media społecznościowe zachęcającej do wykonania testu na HIV po każdej sytuacji ryzykownej. W konkursie wzięło udział 280 uczniów. Na etapie wojewódzkim przyznano 3 nagrody i 4 wyróżnienia.

Rys. 22. Konkurs „Nie daj szansy AIDS” – I miejsce – uczeń z Zespołu Szkół Budownictwa i Kształcenia Zawodowego w Koninie

Światowy Dzień AIDS – 1 grudnia

Co roku z okazji Światowego Dnia AIDS podejmowane są różnorodne działania informacyjne, mające na celu zwrócenie uwagi społeczeństwa na ciągle aktualny problem zdrowotny jakim jest HIV i AIDS. W ponad 100 różnorodnych działaniach, w tym spotkaniach edukacyjnych, punktach informacyjno-edukacyjnych, apelach szkolnych, quizach wiedzy, przedstawieniach teatralnych, olimpiadach i konkursach wzięło udział około 8000 osób.

Rys. 23. Obchody Światowego Dnia AIDS 1 grudnia – PSSE w Czarnkowie, PSSE w Wągrowcu

Projekt „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra HIV”

Projekt realizowany jest od 2007 roku. Jego cel to podniesienie poziomu wiedzy na temat HIV/AIDS wśród młodzieży ze szkół ponadpodstawowych oraz zachęcenie jej do przekazywania zdobytej wiedzy w dalszej edukacji rówieśniczej. W 2023 roku zorganizowano 34 szkolenia dla 748 uczniów z 51 szkół. Z przeanalizowanych wstępnych i końcowych ankiet wynika, że dzięki projektowi nastąpił wzrost wiedzy dotyczącej tematyki HIV i AIDS z poziomu 64% do 93%.

Rys. 24. Szkolenia „Młodzieżowych Liderów Zdrowia – kontra HIV” – PSSE w Ostrzeszowie, PSSE w Turku

Kampania społeczna „Jedyny taki test” (#jedynytakitest)

Przekaz kampanii pod hasłem „Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zleciłeś” został skierowany do środowiska medycznego, zwłaszcza do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, a także do lekarzy ginekologów, pediatrów, neonatologów, chorób wewnętrznych i zakaźnych oraz studentów medycyny. Głównym celem działań była poprawa wczesnej diagnostyki zakażeń HIV. Kampania została objęta honorowym patronatem prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej.

Rys. 25. Kampania społeczna pod hasłem „Jedyny taki test”

Europejski Tydzień Testowania (ETT)

20-27 listopada 2023 roku odbył się Europejski Tydzień Testowania (ETT) w kierunku HIV i HCV. Hasłem kampanii było „Testuj. Lecz. Zapobiegaj”. Kampania zachęca organizacje partnerskie – instytucje, samorządy i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w całej Europie do jednoczenia się w celu zintensyfikowania testowania i promowania świadomości na temat korzyści płynących z wczesnego wykrywania HIV i HCV.

Akcja „Bezpieczne Walentynki”

Z okazji Dnia Zakochanych przeprowadzono akcję informacyjno-edukacyjną „Bezpieczne Walentynki 2023”. Miała ona za zadanie zachęcić młodzież do wykonywania bezpłatnych i anonimowych badań na obecność HIV w jednym z punktów konsultacyjno-diagnostycznych. W ramach akcji przeprowadzono 81 szkoleń dla 3180 uczniów szkół ponadpodstawowych, zorganizowano 15 punktów informacyjno-edukacyjnych, z których skorzystało około 4000 osób. Zwracano uwagę młodzieży na zagrożenia wynikające z ryzykownych zachowań w kontekście zakażeń HIV i choroby AIDS oraz innych chorób przenoszonych drogą płciową.

Rys. 26. Akcja „Bezpieczne Walentynki” – PSSE w Jarocinie, PSSE w Złotowie

4. Pozostałe działania

Kampania informacyjna „Wybieraj bezpieczną żywność”

#EUChooseSafeFood

Głównym celem III edycji kampanii była pomoc konsumentom w dokonywaniu świadomych wyborów żywieniowych m.in. poprzez udostępnienie praktycznych informacji przydatnych podczas kupowania i spożywania żywności. Wskazówki dotyczyły umiejętnego czytania etykiet i informacji na temat suplementów diety, alergenów oraz właściwego przygotowywania i przechowywania produktów spożywczych. Kampania skierowana była do osób w wieku od 25 do 45 lat, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców. Zrealizowano 159 działań edukacyjnych, w tym m.in.: wykłady, webinaria, prelekcje, pogadanki, punkty informacyjno-edukacyjne i wystawy. Za pośrednictwem stron internetowych i mediów społecznościowych opublikowano 350 postów i informacji, które objęły swoim zasięgiem ponad 38000 odbiorców.

Współpraca z Medycznym Uniwersytetem Trzeciego Wieku

WSSE w Poznaniu, w ramach podpisanego porozumienia o współpracy, przeprowadziła kolejne spotkania o charakterze edukacyjno-profilaktycznym dla słuchaczy Medycznego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Dużym zainteresowaniem wśród seniorów cieszyły się wykłady na temat: „Bezpieczeństwo stosowania produktów chemicznych, środków piorących i detergentów oraz kosmetyków na podstawie informacji zawartych na opakowaniu”, „Co w trawie kąsa? Zagrożenia związane z kleszczami i instruktaż ich prawidłowego usuwania”, „Poznaj grzyby trujące, unikniesz zatrucia”.

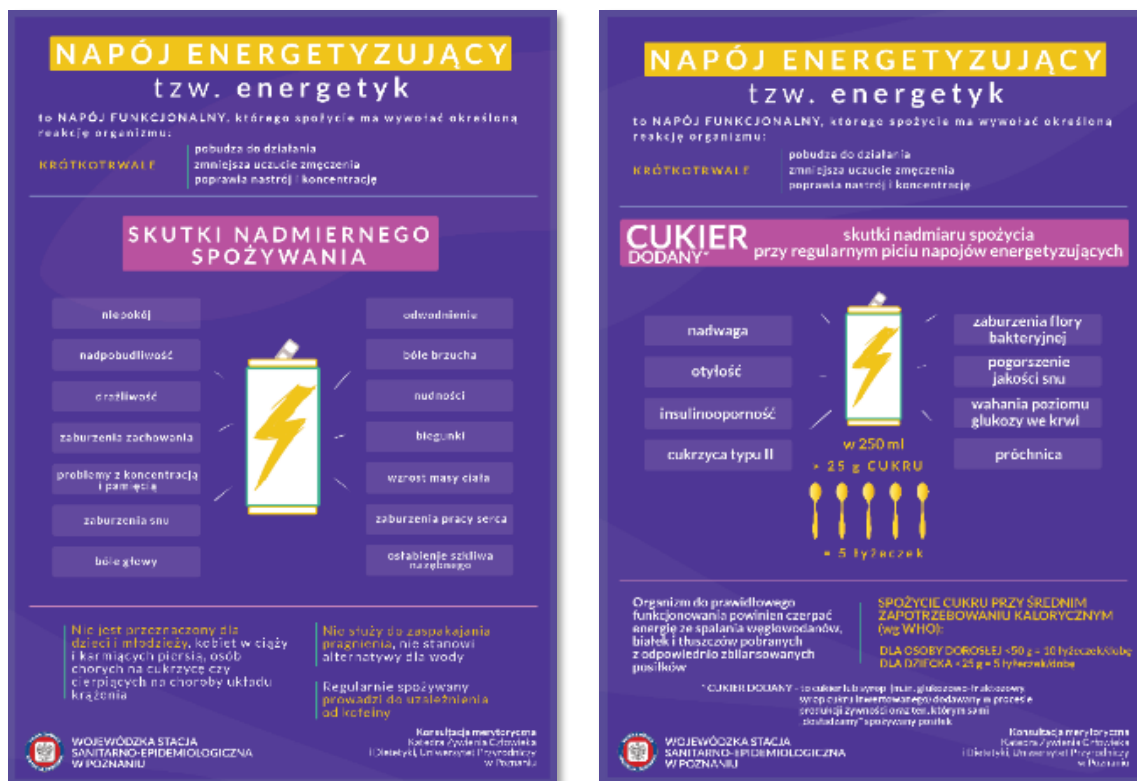
Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące napojów energetyzujących

W maju 2023 roku w Sali Sesyjnej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego zostali przeszkoleni w zakresie tematyki dotyczącej żywienia człowieka i dietetyki. Celem spotkania było przygotowanie do

realizacji działań informacyjno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży. Mają one przyczynić się do ukształtowania prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych oraz usunięcia napojów energetyzujących z ich codziennej diety. Dodatkowo pracownicy WSSE w Poznaniu opracowali cykl infografik na temat napojów energetyzujących, które zostały pozytywnie zaopiniowane pod względem merytorycznym przez pracowników Katedry Żywienia Człowieka i Dietetyki Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

Rys. 27. Infografiki na temat napojów energetyzujących opracowane przez pracowników WSSE w Poznaniu

Udział w piknikach zdrowotnych

Podczas 13 pikników promujących zdrowy styl życia pracownicy WSSE w Poznaniu prowadzili edukację w zakresie m.in. higieny jamy ustnej połączoną z instruktażem prawidłowego mycia zębów, zagrożeń związanych z kleszczami wraz z instruktażem prawidłowego i bezpiecznego ich usuwania, samobadania piersi z użyciem fantomu oraz bezpiecznego grzybobrania. Uczestnicy mogli również przekonać się jakie zaburzenia zmysłów występują po spożyciu alkoholu pokonując tor w alkogoglach, a także zmierzyć zawartość tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Ponadto zorganizowano dla dzieci konkursy i zajęcia plastyczne oparte o autorskie materiały edukacyjne.

Rys. 28. Punkty informacyjno-edukacyjne WSSE w Poznaniu podczas pikników „Zdrowe Życie” pod patronatem Prezydenta RP (Leszno, Piła i Szamotuły)

Rys. 29. Punkty informacyjno-educacyjne WSSE w Poznaniu podczas Światowego Dnia Serca, akcji „Bezpieczny wypoczynek” oraz Leśnego Pikniku Rodzinnego

Podsumowanie

W 2023 roku realizowano projekty i programy edukacyjne, akcje informacyjno-edukacyjne, konkursy i kampanie informacyjne o zasięgu ogólnopolskim, wojewódzkim i powiatowym. Wprowadzano także nowe przedsięwzięcia inicjowane przez pracowników WSSE w Poznaniu. Działania wynikały z potrzeb zdrowotnych społeczeństwa oraz sytuacji epidemiologicznej w woj. wielkopolskim. Dotyczyły przede wszystkim higieny osobistej, higieny jamy ustnej, racjonalnego odżywiania, aktywności fizycznej, a także profilaktyki: tytoniowej, HIV/AIDS, chorób zakaźnych i nowotworowych. Proponowana przez WSSE w Poznaniu bezpłatna oferta edukacyjna skierowana do przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych spotkała się z bardzo dużym zainteresowaniem kadry pedagogicznej.

Dbłość o wysoki poziom merytoryczny i różnorodność form przekazu prowadzonych działań sprawia, że Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego postrzegana jest jako dobry i sprawdzony partner w działaniach na rzecz ochrony i umacniania zdrowia.

Przedsięwzięcia były prowadzone we współpracy z:

- Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim w Poznaniu,
- Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu,
- Kuratorium Oświaty w Poznaniu,
- Wielkopolskim Centrum Onkologii,
- Wielkopolskim Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii,
- Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu,
- Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu,
- Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
- Uniwersytetem Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu,
- Medycznym Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Poznaniu,
- Komendą Wojewódzką Policji w Poznaniu,
- Fundacją Gwiazda Nadziei.

ZAKOŃCZENIE

W 2023 roku sytuacja epidemiologiczna uległa poprawie, a wirus SARS-CoV-2 stanowił dużo mniejsze zagrożenie dla zdrowia publicznego, niż w latach ubiegłych. Zmniejszyła się również liczba działań mających na celu zapewnienie właściwych warunków sanitarno-higienicznych w ośrodkach pobytowych dla uchodźców wojennych z Ukrainy, dla których Polska od 2022 roku była głównym krajem docelowym.

W związku z powyższym Państwowa Inspekcja Sanitarna mogła w większym stopniu skupić się na realizowaniu obowiązków statutowych, wynikających w szczególności z ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 416). Obejmują one sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także prowadzenie działalności w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowia.

Podejmowane były liczne inicjatywy mające na celu ukształtowanie odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych społeczeństwa. Działania wynikały z potrzeb zdrowotnych oraz sytuacji epidemiologicznej w woj. wielkopolskim. Dotyczyły przede wszystkim higieny osobistej, higieny jamy ustnej, racjonalnego odżywiania, aktywności fizycznej, a także profilaktyki: tytoniowej, HIV/AIDS, chorób zakaźnych i nowotworowych.

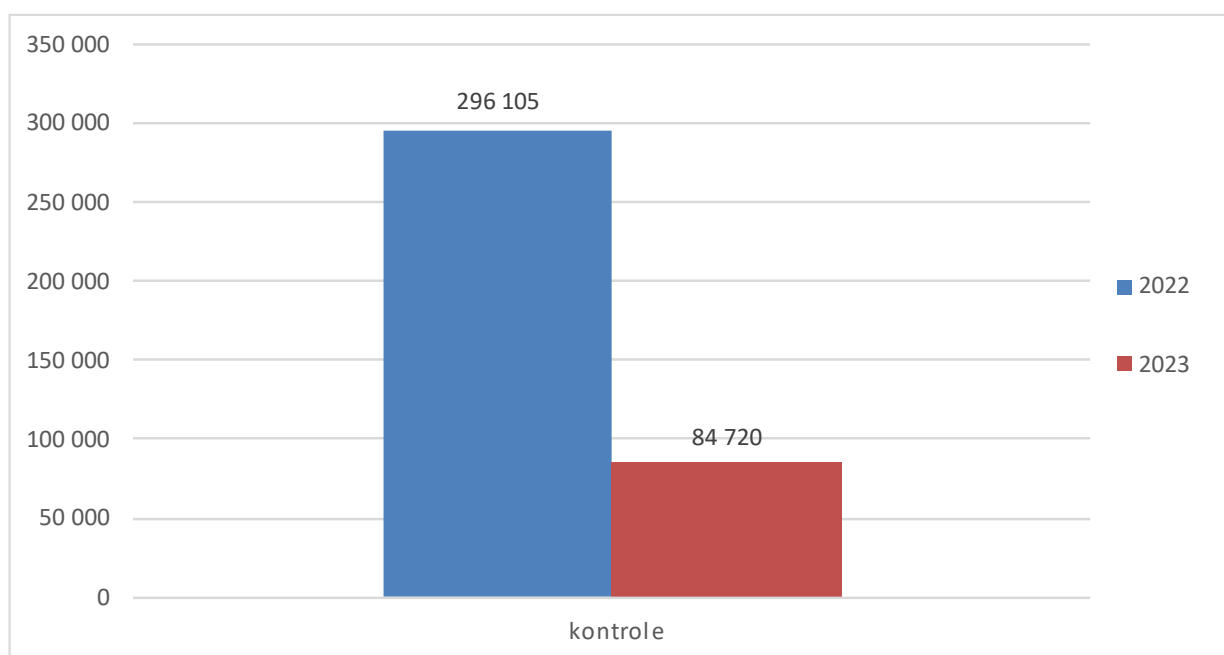
Realizację ustawowych obowiązków Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego zapewniały Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Poznaniu (nadzorowo-laboratoryjna) oraz 31 stacji powiatowych (22 nadzorowe i 9 nadzorowo-laboratoryjnych).

Istotną rolę w realizowaniu zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej pełnią laboratoria, które wyposażone są w nowoczesną, wysokospecjalistyczną aparaturę analityczną. W 2023 roku rozwijano infrastrukturę wykorzystywanego sprzętu, a pracownicy w dalszym ciągu poszerzali swoją wiedzę i umiejętności. Laboratoria corocznie uzyskują pozytywną ocenę w wyniku audytów zewnętrznych przeprowadzanych przez Polskie Centrum Akredytacji. Świadczy ona o tym, że wykonywane badania są wysokiej jakości, a uzyskiwane wyniki wiarygodne, co jest kluczowe dla ochrony zdrowia publicznego.

Poniżej działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. wielkopolskiego w 2023 roku przedstawione w liczbach:

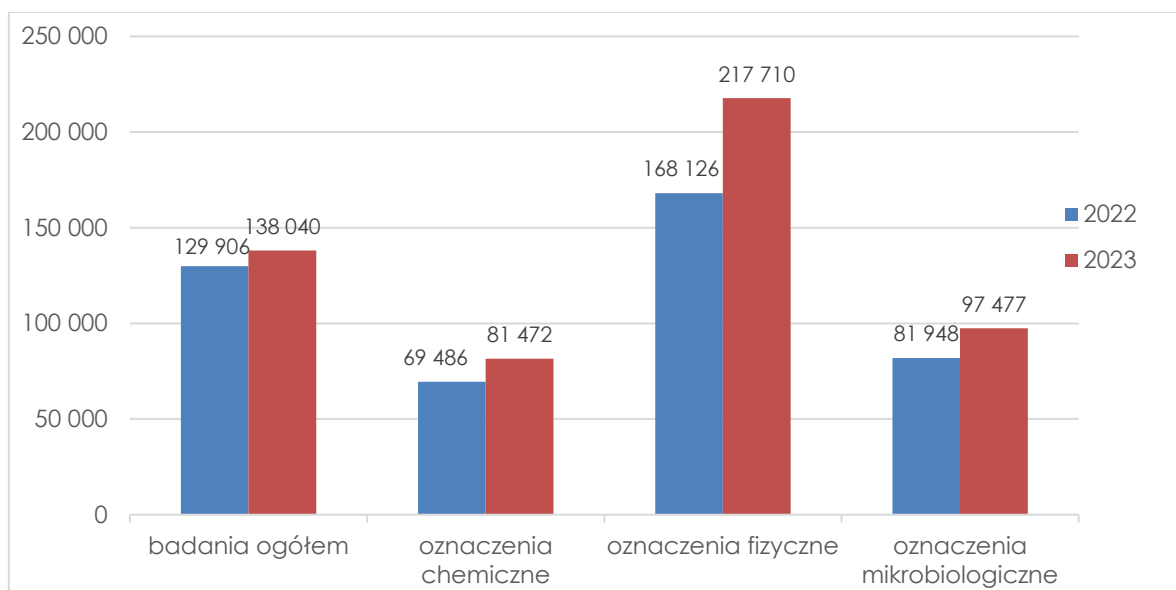
- przeprowadzono 84720 kontroli,
- pobrano do badań 19200 próbek,
- wykonano ogółem 138 040 badań.

Rys. 1. Kontrole przeprowadzone przez PIS woj. wielkopolskiego w latach 2022-2023

Znaczny spadek liczby przeprowadzonych kontroli sanitarnych w 2023 roku, w porównaniu z 2022 rokiem, wynika m.in. ze zmniejszenia liczby kontroli przeciwepidemicznych związanych z COVID-19 (przede wszystkim wywiadów epidemiologicznych).

Rys. 2. Badania przeprowadzone przez PIS woj. wielkopolskiego w latach 2022-2023

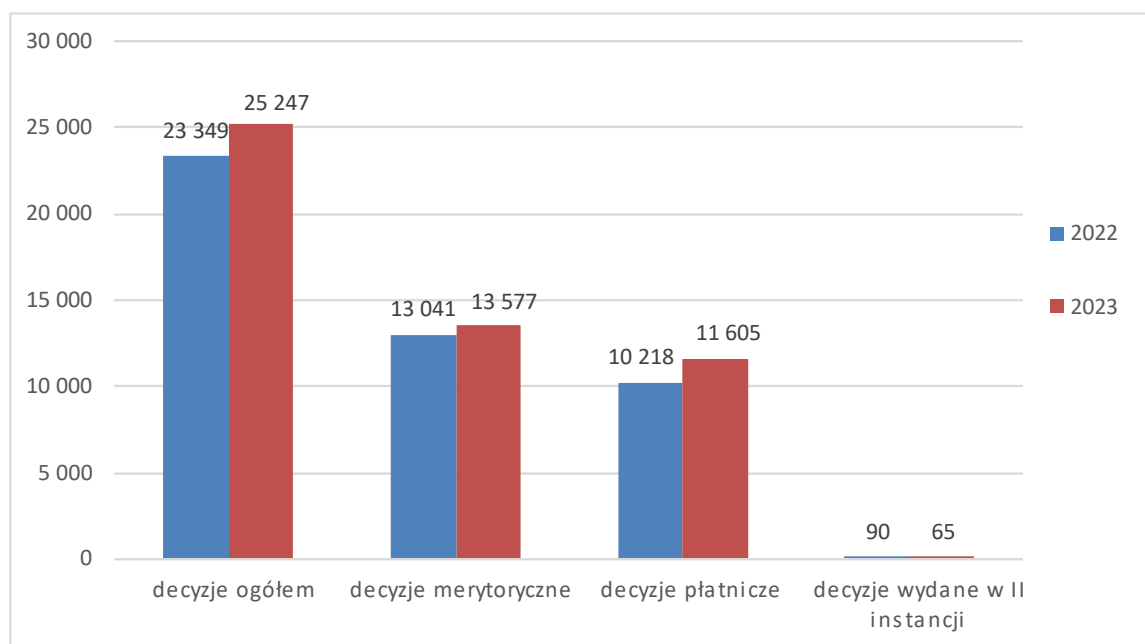

Ogółem wydano:

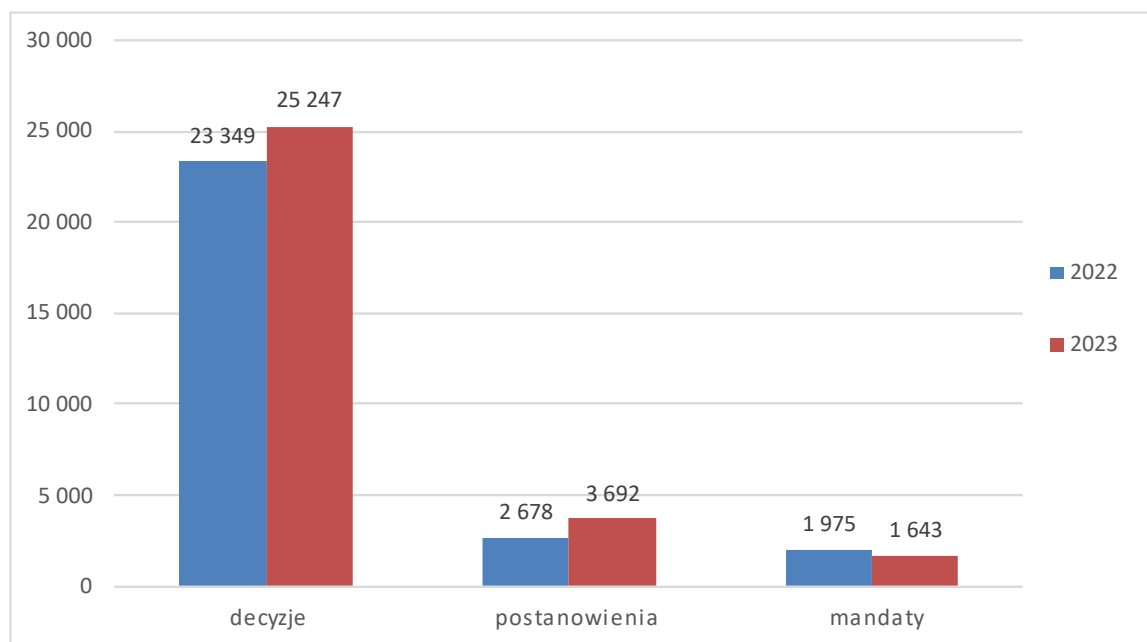
- 25 247 decyzji administracyjnych, w tym:
 - 13 577 merytorycznych,
 - 11 605 płatniczych,
 - 65 w II instancji,
- 3 692 postanowienia.

Nałożono 1 643 mandaty karne na kwotę 470 350 zł.

Rys. 3. Decyzje administracyjne wydane przez organy PIS woj. wielkopolskiego w latach 2022-2023

Rys. 4. Postępowanie administracyjne i represyjne przeprowadzone przez PIS woj. wielkopolskiego w latach 2022-2023

Poza realizacją ustawowych obowiązków Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. wielkopolskiego prowadziła szereg działań komunikacyjnych m.in. poprzez stronę internetową oraz media społecznościowe. Korzystanie z wielu kanałów komunikacji ma na celu dotarcie do szerokiej grupy odbiorców z wiedzą dotyczącą zdrowia publicznego i jego potencjalnych zagrożeń.

W listopadzie 2023 roku WSSE w Poznaniu, podpisując Deklarację prostego języka, dołączyła do grona urzędów, które starają się dbać o zrozumiałą i skuteczną komunikację z obywatelami. Prostym językiem to styl pisania tekstów przeznaczonych dla masowego odbiorcy, dzięki któremu będzie on mógł szybko znaleźć interesujące go informacje, zrozumieć je i właściwie zastosować.

Stacje sanitarno-epidemiologiczne są w stałym kontakcie z obywatelami, a podpisanie deklaracji prostego języka to krok w stronę dostępnej, zrozumiałej i otwartej na potrzeby klientów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Zdjęcia

Zdjęcia i grafiki wykorzystane w opracowaniu: www.flaticon.com, www.canva.com, medandcare.pl oraz zasoby własne WSSE w Poznaniu.

Pokój w DPS w Ostrowie Wlkp.	Monika Parzeńska
Pokoje gościnne (Wolsztyn)	Agnieszka Rapicka-Urbaniak
Oddział Położniczo-Ginekologiczny w Szpitalu w Kępnie	SPZOZ w Kępnie
Hospicjum stacjonarne w Wągrowcu przy ul. Brzozowej 23	Renata Bednarska
Gabinet stomatologiczny w Skokach (powiat wągrowiecki)	Agnieszka Borkowska
Budynek Przedszkola Nr 4 w Wągrowcu	Ewa Czarnicka
Budynek „małej szkoły” w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Łeknie	Ewa Czarnicka
Pomieszczenie sanitarne w Przedszkolu Nr 4 w Wągrowcu	Ewa Czarnicka
Pomieszczenie sanitarne w Szkole Podstawowej w Karniszewie	Dominika Kubasik
Hala sportowa przy Zespole Szkół Nr 1 w Wągrowcu	Ewa Czarnicka
Boisko przy Szkole Podstawowej w Niemczynie	Łukasz Grochowski
Sala lekcyjna w Szkole Filialnej w Tłokach	Dominika Kmiec
Ekopracownia w Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Wyspiańskiego w Obornikach	Agnieszka Katarzyna Balcerowiak
Przechowywanie przyborów szkolnych oraz podręczników w Szkole Filialnej w Starej Dąbrowie	Beata Piosik
Przechowywanie przyborów w Przedszkolu w Powierciu	Magdalena Siekierska
Collegium Pharmaceuticum – etap 2 Budynku Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	Przedsiębiorstwo Budowlano – Usługowe Budopol – Poznań sp. z o.o.
Niepubliczny Żłobek i Przedszkole w Poznaniu	Piotr Mazurkiewicz
Realizacja zajęć edukacyjnych „Coś o jedzeniu” w roku szkolnym 2023/2024	Lidia Sędziak

Realizacja projektu „Promocja zdrowia z WSSE w Poznaniu”	Katarzyna Świąćicka-Napierała Marta Jackowiak
Realizacja projektu „Mam zdrowe zęby!” - PSSE w Międzychodzie, PSSE w Czarnkowie	Paulina Kaczmarek Grażyna Libront
Materiały do realizacji projektu „Mam zdrowe zęby!”	Marta Jackowiak Katarzyna Świąćicka-Napierała
Nagrodzone prace – I, II i III miejsce w konkursie „Mój zębowy niezbędnik”	Agnieszka Dyk-Duszyńska
Realizacja projektu „Mały kleszcz – duży problem?” – PSSE w Poznaniu, PSSE w Ostrzeszowie	Aleksandra Tymińska Aleksandra Knychała
Realizacja projektu „Co kryją Twoje piersi?” – PSSE w Kaliszu, PSSE w Czarnkowie	Elżbieta Wojtyła Grażyna Libront
Materiały do realizacji programu „Mamo, Tato – co Wy na to?”	Aneta Moralewska-Bembenek Agnieszka Dyk-Duszyńska
Realizacja programu „Mamo, Tato – co Wy na to?” – PSSE w Kaliszu, PSSE w Ostrzeszowie	Elżbieta Wojtyła Aleksandra Knychała
Realizacja program „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” - PSSE w Słupcy, PSSE w Turku	Małgorzata Pluta Lidia Baraniecka
Finał ogólnopolskiego Konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”	Główny Inspektorat Sanitarny
Realizacja programu „Znamię! Znam je?” – PSSE w Koninie, PSSE w Turku	Aneta Moralewska-Bembenek Lidia Baraniecka
Realizacja programu „Czyste powietrze wokół nas” – PSSE w Ostrzeszowie, PSSE w Koninie	Aleksandra Knychała Aneta Moralewska-Bembenek
Realizacja programu „Bieg po zdrowie” – PSSE w Koninie, PSSE w Słupcy	Aneta Moralewska-Bembenek Małgorzata Pluta
Nagrodzona praca – I miejsce w konkursie „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”	Izabela Kańska
Akcja informacyjno-edukacyjna w Zespole Szkół Samochodowych im. inż. T. Tańskiego w Poznaniu	Izabela Kańska
Akcja informacyjno-edukacyjna w Poradni Antynikotynowej Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii	Izabela Kańska

Realizacja projektu „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia – kontra tytoń” – PSSE w Pile, PSSE w Jarocinie	Alicja Kurkiewicz Elżbieta Wejman
Konkurs „Nie daj szansy AIDS” – I miejsce	Magdalena Stoicka-Kluj
Obchody Światowego Dnia AIDS 1 grudnia – PSSE w Czarnkowie, PSSE w Wągrowcu	Grażyna Libront Ina Łapacz
Szkolenia „Młodzieżowych Liderów Zdrowia - kontra HIV” – PSSE w Ostrzeszowie, PSSE w Turku	Aleksandra Knychala Lidia Baraniecka
Akcja „Bezpieczne Walentynki” – PSSE w Jarocinie, PSSE w Złotowie	Elżbieta Wejman Agnieszka Reszko-Kowalska
Punkty informacyjno-edukacyjne WSSE w Poznaniu podczas pikników „Zdrowe Życie” pod patronatem Prezydenta RP w Pile, Szamotułach, Lesznie	Agnieszka Dyk-Duszyńska Ministerstwo Zdrowia i PZU
Punkty informacyjno-edukacyjne WSSE w Poznaniu podczas Światowego Dnia Serca, akcji bezpieczny wypoczynek, Leśnego Pikniku Rodzinnego	Marta Paul-Lis Alina Pioterek Katarzyna Święcicka-Napierała